ENSV TELERAADIOKOMITEE

PANORAAMA

1985

ENSV
TELERAADIO-
KOMITEE

PANORAAM

TALLINN
«EESTI RAAMAT» 1986

378.8
E 70

Koostanud Hubert Veldermann

Kaane kujundanud Guido Pant

E 70 ENSV Tele-Raadiokomitee panoraam 1985. - Tln.: Eesti Raamat, 1986. - 128 lk., ill.

Brošüüris käsitletakse ENSV Tele-Raadiokomitee süsteemi tegevust 1985. aastal. Tutvustatakse populaarseid saateid ja nende tegijaid, auditooriumi uurimise tulemusi. Illustreeritud fotodega.

E 4403050000 - 297 Tellitud 76.3
901(15) - 86

© ENSV Tele-Raadiokomitee, 1986

NLKP XXVII KONGRESSIKS VALMISTUMINE NING SELLEST TULENEVAD EESTI TELEVISIOONI JA RAADIO TÖÖSUUNAD

Ideoloogiatöös võeti suund partei kongressiks valmistumisele 10.detsembril 1984 toimunud üleliidulisel teaduskonverentsil, kus arutati NLKP Keskkomitee 1983.aasta juunipleenumi otsuste täitmist. Sm.M.Gorbatšov rõhutas, et televisioon ja raadio on üheltpoolt meie elu peegel, kuid teisalt - tõhus relv võitluses konservatismi, ükskõiksuse ja naiivade harjumustega. Tõeline ajakirjanduslikkus on ideede sügavus, tõestatus, analüüs ja veenvus üks või teise teema lahendamisel.

1985.aastal muutusid meie maal paljud arusaamad ja suhtumine neisse. See eeldas ka tele- ja raadioranva erksust, ajaga kaasas ning ajast ees sammuvaid mõtteid, kõrget professionaalsust ja pidevat õppimist.

23.aprillil 1985 võttis NLKP Keskkomitee pleenum vastu otsuse kutsuda korraline XXVII kongress kokku 25. veebruaril 1986. Pleenumi ettekandes märgiti, et massiinfovahendite töös on märgata elavnemist, kuid aeg nõuab enamat.

Kolm päeva hiljem, EKP Keskkomitee sekretariaadi istungil ENSV Teleraadiokomitee töö arutelul rõhutati, et tele- ja raadiosaadetes on vaja rohkem ja paremini tutvustada meie ajastu inimest, kuulda tema mõtteid, populariseerida majanduseksperimente, rohkem anda sõna töölisele ja põllumehele, tõsta noorte- ja lastesaadete ideelis-kunstilist taset, tele-raadioajakirjanike meisterlikkust, viia parteialgorganisatsiooni mõju iga saateni, iga inimeseni.

17.mail 1985 ütles NLKP Keskkomitee peasekretär sm. M.Gorbatšov Leningradi parteiorgani-

satsiooni aktiivi koosolekul partei majanduspoliitika kohta: "Ilmselt on meil kõigil vaja ümber häälestuda, kõigil ... teist teed meil ei ole".

11.juunil 1985 NLKP Keskkomitees toimunud nõupidamisel teaduse ja tehnika progressi kiirendamise küsimustes täpsustati, et sotsiaalse ja majandusliku arengu kiirendamine on kogu partei,kogu rahva ülesanne. Tele- ja raadiosaadetes ongi üha kindlamalt kõlanud mõtted teaduse ja tehnika progressist, majanduse intensiivistamisest, tarbekaupade tootmisest, karskusest, töö kvaliteedist, kokkuhoiust, kaadripoliitikast jne.

16.oktoobril 1985 toimus ENSV Teleraadiokomitee 269-liikmelise parteialgorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Kommunistid andsid rahuldava hinnangu parteikomitee möödunud 2 aasta tööle ja täpsustasid eelseisvaid ülesandeid. Kõneldi, et oleme operatiivselt reageerinud uutele nõuetele ning et saadete sisu ja vorm vastab põhiliselt partei suunale.

ETV on oma 30. aastapäevaks jõudnud küpsuseaega.

Lugupidamisega tõsteti esile komitee 34 töötajat, Suure Isamaasõja veterani (21 - VRTK, 5 - ER, 3 - TV ja 5 - muusikakollektiivis) ning 38 veterani, kunagist komitee töötajat.

Parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul esitati kokku 53 märkust ja ettepanekut. Nende lahendamiseks kinnitasid parteikomitee ja komitee kolleegium plaani 1985 - 1988 aastaks. Kõik komitee loomingulised töötajad peavad omandama sügavamaid teadmisi NSV Liidu majanduselust, probleemidest ja nende lahendusteedest. Peeti otstarbekaks seada peatoimetustes sisse kartoteek, kuhu kantakse saadetes kõlanud kriitilised märkused ja ettepanekud, ning aegajalt pöörduda kord juba eetris kõlanud saadete teemade juurde tagasi. Loomingulise töö partei-

liseks juntimiseks soovitati temaatiliste plaanide ja konkreetsete saadete sisu ning vormi arutamist parteigrupi koosolekul. Kommunistid ei ole ranul sellega, et loomingu ja kasvatustulemuste hindamisel ei olda kriitilised ega objektiivsed.

EKP Keskkomitee soovib, et tele-raadioajakirjanikud teeksid saateid poliitiliselt sinikindlamalt, et propagandasaateid tehtaks mõistetavamalt, operatiivsemalt, informatsioonirikkamalt, ilmekamalt ja nuvitavamalt.

Nende ülesannete täitmisele aitab kaasa telemaja II järgu eeldatav valmimine 1986.aastal. Ka raadioajakirjanikud soovivad, et nende tehniline varustatus oleks tänapäeva tasemel.

26.oktoobril 1985 avaldati parteisiseseks aruteluks NLKP programmi uue redaktsiooni projekt ja 2.novembril 1985 NLKP põhikirja muutuste projekt. 9.novembril aga avaldati üldrahvalikuks arutamiseks NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuunad aastaiks 1986-1990 ning ajavanemikuks kuni 2000.aastani. Nimetatud dokumente kommenteeriti ja arutati kümnetes tele- ja raadiosaadetes ning komitee parteikoosolekutel. Järeldus on üks - kommunistid kiidavad heaks partei poliitilise joone ja praktilise tegevuse. Kollektiivsisesteel parteikoosolekutel esitati põhikirja projekti konta 7, programmi projekti konta 13 ja meie maa arengu põhisuundade projekti konta 2 täiendavat ettepanekut.

NLKP XXVII kongressi dokumentide projektide laialdane arutamine tõstab NLKP Keskkomitee autoriteeti ja tugevdab partei ja rahva ühtsust. Parteisisene demokraatia võimaldab ETV-l ja ER-l paremini täita oma ideoloogilist ülesannet - tutvustada partei poliitikat, kasvatada uut inimest ja kujundada masside suhtumist partei poliitikasse. Siit tulenevad ka meie töösuunad.

Karl Kasikov

TELEVISIOON JA RAADIO
KUI ORGANISAATOR, VAHENDAJA JA LOOJA

9.november 1985. Tallinna 3.keskkooli aulasse on kogunenud 96 inimest - vanim veidi üle seitsmekümne, noorim üheteistkümne-aastane. Algas RAALIKLUBI täiskogu esimene koosolek. Arutati klubi põnikirja ja programmi, kinnitati vanematekogu ja teenistuste tuumikud. Raaliklubi alustas tegevust. Ja kohe tekkisid klubi sektsioonid ka meie vabariigi teistes paikades.

Eesti Raadio programmi sündis uus saatesari "Raalikluoi", mis on eetris kaks korda kuus.

Asi sai alguse küsimusest, mille üle Eesti Raadio lastesaadete toimetaja Leno Männiksoo oli mõelnud juba pikka aega. Kuidas raadio kaudu propageerida noorsoo hulgas teaduse ja tehnika saavutusi? Kuidas panna kuulaja nuvituma ja kaasa mõtlema? Nendele küsimustele püüdsid vastust anda saatesarjad "Tarkuseturniin" ja "Ajakabinet". Kuid millestki jäi puudu - puudus aktiivne kontakt kuulajaga.

Kui hakati kõnelema sellest, et kooliprogrammi tuleb uus aine - informaatika ja arvutiõpetus -, tekkis idee: üldsuse näälestamiseks ja informeerimiseks, ärksamate õpilaste aktiviseerimiseks ning asjast nuvitatud täiskasvanute ühendamiseks luua RAALIKLUBI. Baaskooliks sobis Tallinna 3.keskkool, kus on olemas oma arvuti "Mir" ja ettevõtlik aineõpetaja Jaak Loonde. Ideed toetasid aktiivselt TPI, Küberneetika Instituudi ja TPedI õppejõud ja teadlased.

Noor klubi kogub alles jõudu. Tuleb soovida talle niisama õnnelikku käekäiku, nagu on osaks saanud mitmetele raadio ja televisiooni organisatsioonilistele ettevõtmistele. Torkab silma,

et kollektiivse organisaatorina annavad tooni noorte- ja lastesaadete peatoimetused ning spordisaadete peatoimetus. Ja see on hea, sest just need peatoimetused on kõige vanetumas kontaktis noorusega - meie maa tulevikuga.

Senise organisatsioonilise töö viljad olid 1985.aastal kaalul. Länemalt on põnjust rääkida kanest suuremast ettevõtmisest.

Oktoobris tänistas "KODULINN" oma kümnendat aastapäeva. Nimelt 12.oktoobril 1975 andis ETV noorte- ja lastesaadete peatoimetus eetrisse saate, millest tänaseks on välja kasvanud ainulaadne noorteüritus.

Senini on "Kodulinnas" osalenud ligikaudu 7000 noort, tentud on üle 50000 töötunni. Muidugi on suur tähtsus oma kätega tentud tööl, mida võib mõõta kilogrammide ja ruutmeetritega. Veel olulisem on aga ünises töös kasvanud kollektiivsustunne ja eetika, mis võetakse kaasa kogu eluks. Tallinna kodulinlastel on järgijaid Rakveres, Pärnus, Tartus, Viljandis ja Tõrvas. Veel rohkem, üleliiduline ajakirjandus on ideed populariseerinud ning meie kogemused leiavad kasutamist ka Leningradis, Moskvas, Kiievis ja mujal.

"Kodulinna" ningeks on ETV noorte- ja lastesaadete režissöör Tiina Mägi. Noorte töö leiab kajastamist saatesarjas "Kodulinn". Mälu värskendamiseks peab arhiivist välja võtma saate käsikirjad, sest "Kodulinna" kroonikat on pidanud samanimeline ajalent, mille juures agarasti tegevuses olnuist on mitu juba pärisajakirjanduses tööl.

Viieteistkümnendat nooaega kestab noorte võistlussari "10 olümpiastarti". Alustatakse koolides ja rajoonides, vabariiklikud finaalid on TV-kaamerate ees. Igal aastal naarab võistlussari 2000-2500 õpilast, seega on kaasalööjaid olnud ligemale 30000. Siit on välja kasvanud sellised kergejõustiklased nagu Silva Oja ja

Valter Külvet, viimastel aastatel Anu Kaljurand.

Hästi oli korraldatud "10 olümpiastarti" 1985.a. vabariiklik finaal juunikuus Avinurmes, kus kaasa aitas Kohtla-Järve rajooni juhtkond. Paljud rajoonijuhid viibisid ka ise võistlustel. Kahjuks ei ole sari mahtunud ühtegi üleliidulisse ega vabariiklikku võistlussüsteemi.

Laste-, noorte- ja spordisaadete tegijad töid 1985.a. elevust teistegi üritustega. ETV, Tallinna Mererajooni ja tootmiskoondise "Marat" ühisettevõtmine "Lumelinn-85" pani Kadriorus vana kõlakoja platsi jälle kihama. Asja kroonis ülevabariigiline lumekujude valmistamise võistlus.

Telekonkursil "Kaks takti ette" osales 42 noort, kellest 11 pääsesid lõppkontserdile. Üksteist aastat kestnud Eesti Raadio ja spordiühingu "Kalev" ühissari "12 terviselaupäeva" tõi taas tuhandeid spordiradadele. 1985.a. läksid paremini korda tervisepäevad Pärnu, Võru, Harju ja Kohtla-Järve rajoonis, samuti Narvas ja Tallinnas.

Organisatsiooniline töö aitab kinnistada sõna ja teo ühtsust. Kujukaks näiteks on köögi- ja juurviljakasvatajate võistlus "Nunnu-85", mis lõppes ka seekord suure näitusega Lillepaviljonis. Taolisi ettevõtmisi, mis aitavad kaasa kiiremale edasiliikumisele majandusstrateegia peasuundades, peaks olema rohkem.

NSV Liidu konstitutsioon tagab nõukogude kodanikule õiguse kultuurisaavutuste kasutamisele, mille üks garantiisid on televisiooni ja raadio areng. Televisioon ja raadio täidavad seda ülesannet paljuranvuselise kultuuri vahendajana. Üksnes 1985.a. oli ETV ekraanil ligi 50 teatrietendust, kaamerad ja mikrofonid olid sageli kohal "Estonia" kontserdisaalis, raadio tõi stereoeheli kodudesse ka Leningradi Filharmoonia Suurest Saalist. Sotsioloogilised uurimused kin-

nitavad (muide, 16.jaanuaril 1985 möödus 20 aastat esimese sotsioloogide grupi moodustamisest Eesti Raadios), et teatriõhtud TV-s kogusid 1985.a. 200 000 - 300 000 vaatajat.

Kuid meie kollektiivi ei rahulda üksnes vanemajaroll, ta tahab olla ise aktiivne kultuurilooja.

Kultuuripilti rikastavad komitee muusikakollektiivid, kellele 1985.a. oli viljakas. Eriline põnjus on rääkida Eesti Televisiooni ja Raadio Segakoorist, kelle asutamisest - 16.oktoobril 1945 - möödus nelikümmend aastat. Koori autasustati Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Paul Jürjo

JUHI SUHTLEMINE KUULAJA-VAATAJAGA

"FOORUM" JA VAATAJA KIRJAD

Iga kuu kolmanda neljapäeva õhtul teeme saadet "Järelfoorum". Telemaja suure stuudio üks kaameratest toob kohe saate algul ekraanile tabeli eelmise kuu "Foorumile" tulnud kirjadest. Saatejuht kommenteerib ja teeb olulisemaid üldistusi kirjade ja ka stuudiosse tulnud telefonikõnede kohta. Ekraanile tuuakse põhilisemad probleemid ja ettepanekud, antakse ülevaade kirjade geograafiast. Toon mõningaid üldisi tähelepanekuid auditooriumi reageeringuist viimase paari aasta jooksul ning toimetuse põhimõtetest saate ettevalmistamisel.

Peame väga oluliseks lähtekohaks, et saade põhineb ainult reaalselt tulnud kirjadele ja neis sisalduvatele küsimustele. Toimetus ei tegele küsimuste väljamõtlemisega ja iga küsimuse esitamisel peab oluliseks nimetada küsija nime ja elukohta. Meie arvates tõstab see nii küsimuste kui vastuste kaalu. Arvestades vastajate kõrget taset (ministrid, keskasutuste juhid), tekitab see vanetevanel omamoodi probleemi nn. suurtest ja pisikestest küsimustest. Teiste sõnadega - kas ikka ministril sobib igale pisiküsimusele vastata? Viidatakse argiteadvusele, millest on vaja kõrgemale tõusta, globaalsematele, üldisematele probleemidele. Praktika näitab, et asjatundlik, aja nõudeid arvestav ning vaatajaid austav juht on võimeline suurepäraselt siduma üksikküsimusi laiemate probleemidega. Mitte igale tühjale-tänjale pole eetris vaja vastata, küll aga suure tänelepanuga suntuda igasse kirjasse.

Kirjade arv kõigub üsna suuresti. See sõltub

ilmselt käsitletavast teemast, problemaatikast, esinejast, aastaajast, eelreklaamist - ja veel paljudest muudest teguritest. Toimetus pole sihiks seadnud kirjade arvuga manipuleerimist. Näiteks oli viimase aja suurima kirjadearvuga "Foorum", kus esines sideminister A.Kaldma. Tuli üle 600 kirja. Neist valdav osa oli taotlus saada korteritelefon. Ministeerium moodustas erirühma, kes paari kuu vältel selgitas iga kirjasaatja küsimuse ja andis üheselt selge vastuse. Tõepoolest näitas see veel kord, et telefonijärjekordade muutumine ja tüüpvastus - pole kaablimantu - ei ranulda.

Või teine näide. Räägime palju teadusest, teaduse ja tehnika progressist. Võiks eeldada üsnagi suurt nuvi selle valdkonna vastu. Ent "Foorumile", kus esines ENSV TA president K.Rebane, tuli 12 kirja ja neistki mõned akadeemiasiseste intriigide vastukajad. Oleks kergemeelne selle üne fakti põnjal mingeid lõplikke järeldusi teha, ent millestki see ometi kõneleb. Siin on edasiseks arutluseks materjali ja mitu miksi.

Suuremat auditooriumi on loomulikult pälvinud need ainevallad, mis inimeste igapäevast eluringi puudutavad. Sotsiaalhooldus, G.Sarri - 319 kirja, tervishoid, V.Rätsep - 247 kirja, kirjastuskomitee, L.Kaik - 156 kirja, toiduainetööstus, A.Laos - 171 kirja, sõjakomissariaat, R.Kiudmaa - 214 kirja jne.

Saatesse valitakse välja põhiliselt laiemat nuvi pakkuvad probleemid, osa vastatakse kirjalikult või saadetakse vastavasse ametkonda järelepärimine. Eriti nuvitavad toimetust vaatajate arvamused ja ettepanekud üne või teise probleemi lahendamiseks. Näeme selles üht sammu meie maa arengus nii vajaliku aktiivse ellusuhtumise ja tegutsemise kujundamiseks. Neid ei ole eriti palju ning enamik neist ei jõua saatesse, kuna

asjaomased ametkonnad ei pea seda mõistlikuks. Osa ettepanekuid (peamiselt organisatsioonilist laadi) on vastavates ministeeriumides kaalumisel. Näiteks tarbetute kasutatud prillide äraandmise võimalus, informatsiooni laiendamine Tallinnas jne. Võrratult keerukam on lugu ettepanekutega, mis puudutavad kultuuriobjektide enitamise ja remondi probleeme, samuti pea igale saatele laekuvate korteritaotlustega. Meile tulnud vastustest on näha, et nende probleemide lahendamist on kohapeal püütud kiirendada.

Toimetus on püüdnud selgitada "Foorumi" efektiivsust. Milles see seisneb? Kuidas seda mõõta? Meile tundub, et kõige olulisem on selles saates edastatav kõrgetasemeline informatsioon vastuseks esitatud küsimustele. See on riigijuhi, vastutava töötaja, rahvasaadiku aruanne rahva ees. Enamik "Foorumis" esinejaid mõistab, et see on erakordselt tähtis vestlus rahvaga, mille järgi hinnatakse mitte ainult esinejat. Me näeme selles ühe nõukogude demokraatia avaldusvormi. Vaatajale imponeerib otsesaade ja kogu stuudioköögi avamine. See peab otsekui sisendama, et meil pole vaataja ees midagi varjata, et see läheb eetrisse sel hetkel, ilma ühegi paranduseta.

Kirjad näitavad, et meil ei tasu end uinutada arvamusest rahva kõrge informeerituse kohta. Meil on veel tohutu töö tehа eeskätt meie sisepoliitika ja majanduse arenguteede selgitamisel, üldise poliitilise kultuuri tõstmisel, nõukogude demokraatia võimaluste selgitamisel.

Kirjad näitavad, kui väne teatakse ja kasutatakse neid võimalusi. Oleme aastakümnete vältel harjunud juurdekirjutustega ka ideoloogias, kus need pole pormugi ohutumad kui majanduses. Meil tuleb inimestesse sisendada aktiivsust ja veendumust, vajadust oma kandi nõukogude organite töös käed külge panna. Seda mõtet oleme püüdnud esitada igas saates.

Toimetus arvab, et EKP Keskkomitee 1985.a. augustipleenumi otsus aitab ka meil oma tööd kindlamini ja efektiivsemalt teha. On suur asi, kui "Järelfoorumis" informeeritakse vaatajat asjaomase ministeeriumi kolleegiumi otsusest, mis tugineb saates "Foorum" esitatud kriitilistele märkustele. See annab kaalu juurde igale kirjale või telefonikõnele, mis toimetusse tuleb.

Enn Anupõld

"MIKROFOORUM": UUS SISU JA VORM

Pärast pikemat vaheaega algasid Eesti Raadio "Mikrofoorumi" saated taas 1984.aasta aprillis.

Tõukeks "Mikrofoorumi" uuesti kavvavõtmisele said NLKP Keskkomitee 1983.a. juunipleenumi materjalid. "Nõukogude ühiskond on jõudnud sellisesse etappi, mil leiavad aset põhjalikud kvalitatiivsed muudatused tootlikes jõududes ja vastavalt sellele täiustuvad ka tootmissuhted. Sellega tihedas seoses peavad toimuma ka muudatused inimeste teadvuses, ühiskonna kogu pealisehituses." ("NLKP KK pleenumi materjalid. 14.-15. juuni 1983." Tln., 1983, lk.60.)

Eesti Raadio "Mikrofoorumi" uus sisu ja vorm kasvasidki välja mainitud otsuse nõudest, mille järgi ministeeriumide ja muude keskasutuste ning nõukogude ja ühiskondlike organisatsioonide juhtidel on vaja ajakirjandust süstemaatiliselt informeerida juhtimisorganite tegevusest.

"Mikrofoorum" sai kohe omaseks, mistõttu saate kuulajaskond on piisavalt suur. Näiteks oli esimese saate kuulajaid 22.aprillil 1984 27,4% potentsiaalsest auditooriumist, poolteist aastat hiljem, 29.septembril 1985 - 27,9%.

"Mikrofoorumi" uue sisulise ja vormilise la-

henduse väljatöötamiseks ja elluviimiseks kujunes loominguline grupp, kuhu kuulub 20 inmest mitmest Eesti Raadio peatoimetusest ja Vabariiklikust Raadio-Telekeskusest. Loomingulist gruppi juhib Eesti Raadio programmide peadirektori asetäitja Hannes Valdma.

1985.aastal oli kavas viis "Mikrofoorumit".

NLKP Keskkomitee otsuses "Eesti NSV juhtiva kaadri osavõtust töötajate hulgas tehtavast poliitilisest kasvatustööst" on öeldud: "Propagandat ja agitatsiooni tuleb teha konkreetseid tingimusi ja elanikkonna eri gruppide iseärasusi arvestades". ("Eesti NSV juhtiva kaadri osavõtust töötajate hulgas tehtavast poliitilisest kasvatustööst." NLKP KK otsus. Tln., 1984, lk.7). Seda nõuet silmas pidades ongi "Mikrofoorumi" teemad kindlalt piiritletud.

Igale saatele eelneb mitmenädalane põhjalik eeltöö.

Just massilisuse seisukohalt on tähtis, et lisaks Eesti Raadio Valgele saalile võib vajaduse korral mikrofonid üles seada Tartus, Viljandis, Pärnus, Kohtla-Järvel, Moskvas, Leningradis. Eeltöö käigus on kindlaks tehtud, milliste kohalike inimeste sõnal on kaalu või millises paigas on antud küsimus eriti aktuaalne. Olgu viimase näiteks 10.veebruaril 1985 saate mikrofonide ülesseadmine Kohtla-Järvel, kus kohalikud partei ja nõukogude organid ei pööranud küllaldast tähelepanu valimiseelsele propaganda- ja agitatsioonitööle.

20% kõigist "Mikrofoorumis" kõne alla tulevaist küsimustest on eeltöö käigus valitud loomingulise grupi poolt ja ettevalmistamise sisuline põhiraskus langeb paljus Eesti Raadio peatoimetustele, kelle igapäevase tööga on "Mikrofoorumi" teema kõige rohkem seotud. Näiteks kunstiliste saadete peatoimetuse osavõtul on eetrisse läinud "Kirjanik.Raamat.Lugeja", propa-

gandasaadete peatoimetuse aktiivsel kaasalöömisel toimus valimisteteemaline saade jt.

Loomingulise grupi püsiv koosseis koordineerib kogu tööd ja kindlustab saate tehnilise teostuse. Võib öelda, et "Mikrofoorum" on sisuliselt kogu Eesti Raadio loomingulise potentsiaali näitaja, kollektiivne töö.

Eesti Raadio töötajad käivad pidevalt vabariigi kõigis paigus, kus kohtutakse inimestega igalt elualalt. Seisukohavõttu ja mitmepoolsemat käsitelu vajavad küsimused leiavad tee "Mikrofoorumisse". Küsimusi saadakse Eesti Raadio kirjadetoimetuselt, toimetajatelt, reporteritelt ja aktiivilt. Kui siia juurde panna veel osa poliitpäevadel esitatud küsimusi, siis ongi käes saate tuumik - 20% küsimusi. 10% küsimustest laekub vastava eelreklaami alusel kirjalikult, 70% küsimustest esitatakse saate jooksul telefonitsi.

Oma ühiskondlik-poliitiliselt kaalukuselt on "Mikrofoorum" kahtlemata päeva tähtsaim ja keskseim saade. See selgub sotsioloogilistest uuringutest, mis näitavad erinevate saadete kuulatavust näiteks 29.septembril 1985. See on päeval, mil raadio kavas oli "Mikrofoorum" teemal "Koolireform ja tänane päev". III programmi - Stereoraadio - kuulatavus on pühapäeviti reeglina suurem kui oli 29.septembril (0,4%-1,9%). See näitab, et Stereoraadio kuulajad olid lülitunud I programmi ja Vikerraadio lainele, et kuulata "Mikrofoorumit". "Mikrofoorumi" naabruses ja vaheajal kavas olnud muusikasaadete ja memuaaride saate kuulatavus oli märgatavalt väiksem kui "Mikrofoorumil".

Eestlasest raadiokuulaja on tavapäraselt aeglase reageeringuga: alles kaks ja pool tundi kestva saate lõpul hakkab telefonitsi tulema rohkesti küsimusi. Ühelt poolt näitab see, et saadet kuulati ja et selles käsitletud probleе-

mid nuvitavad inimesi. Teiselt poolt seab see aga saate tegijaid suurte raskuste ette, sest kõigile küsimustele ei jõuta saate ajal vastata. "Mikrofoorumi" tegijad lähtuvad põhimõttest, et ükski küsimus ei jää vastuseta, ükski saate poole pöördumine ei jää tähelepanuta. Nüüd ongi arusaadav, miks põhisaatele järgnevatel päevadel (kõige hiljemalt nädala jooksul, sest siis on raadiokuulajail saate probleemid värskelt meeles) on kavas "Järelmikrofoorum". Asjaolu, et "Mikrofoorumi" küsimuste tulv on just saate lõpul, räägib mõneti ka saate vähesest reklaamist. Vastavad teated "Raadiolehes" ja "Noorte Hääles" on ilmselt ebapiisavad. Teleraadiokomitee Informatsiooni- ja Arvutuskeskuses tehtud sotsioloogilised uurimused näitavad, et põhiosa infot eelolevate raadiosaadete kohta saadakse just raadio kaudu: saate "Täna raadios" kuulatavus tööpäeva hommikul on kuni 35%, pühapäeviti 24%. Eelreklaami vähest efektiivsust kinnitab ka tõsiasi, et kirja teel tulnud küsimused moodustavad vaid 10% saatele tulnud küsimustest. Enamik kuulajaist saab saatest teada alles seda kuulates. Sellest ka saate ajal telefonitsi tulnud küsimuste suur hulk.

Viimane näitaja on psühholoogilises plaanis väga positiivne - see loob lähedustunde, et iga kuulaja võib saatest osa võtta, esitada küsimusi juhtivatele ühiskonna- ja kultuuritegelastele.

Põhi- ja järelsaatega "Mikrofoorum" ei lõpe. Kõik "Mikrofoorumile" saabunud küsimused grupeeritakse teemade ja neile vastanud isikute järgi. Selline küsimuste analüüs annab Eesti Raadio juhtkonnale ja peatoimetustele väärtuslikku infot probleemidest, mis erutavad raadiokuulajat. "Mikrofoorumile" saabunud ja saates arutatud küsimustest tehakse probleemsaateid ja koostatakse ülevaateid kõrgemalseisvatele partei- ja nõukogude organitele.

Kaks ja pool tundi kestva põnisaate ja tunnise järelsaate tekst on 80 kuni 100 masinakirjalehekülge. Selle alusel tehakse "Mikrofoorumi" keskseimatest probleemidest ülevaade ajakirjale "Aja Pulss".

Nagu näitab senine praktika, on ajakirja "Aja Pulss" toimetus "Mikrofoorumi" materjalidest välja valinud just sellist teavet ja selliste probleemide analüüsi, mida muudes massiteabevahendeis ei ole puudutatud või käsitletud. Ühelt poolt suurendab "Mikrofoorumi" materjalide trükkimine "Aja Pulsis" saate prestiiži, teiselt poolt tõstab saate efektiivsust. Nii võib öelda, et "Mikrofoorumis" on üniskondlik-poliitiliste ja muude probleemide käsitlus kompleksne, igakülgne. Seetõttu peaks olema ka "Mikrofoorumi" informatiivne ja propagandistlik mõju suurem kui teistel Eesti Raadio saadetel.

Peeter Lasting

SUURES ISAMAASÕJAS SAAVUTATUD VÕIDU 40. JA EESTI NSV 45.AASTAPÄEV

ÜHEKSA TUNDI LAULUVÄLJAKU KOHAL

Laupäev, 20. juuli 1985. Hommikust peale on Tallinn ranvarõivaste eredaist värvidest kirjatud olnud. Üle kolmekümne tuhande laulja-tantsija-pillimehe tuli orkestrite mürtsudes traditsioonilist laulupeorongkäigu teed Tõnismäelt siia, meretuulisele Lauluväljakule ja kogus teed palistavate pealtvaatajate aplausist ja tervitusnõikeist endasse ikka enam tõelist peotunnet.

Sajad tunanded inimesed üle Eestimaa, võib arvata, istusid neil tundidel televiisorite ees. Eesti Televisiooni kaamerad töötasid Tõnismäel ja Võidu väljakul peotule süütamise netkest peale, kogu rongkäik läks eetrisse otsereportaažina. Ja meiegi, seekordsete laulupeoülekannete reporterid - Rein Järlik, Moidela Tõnisson, Enn Eesmaa, Reet Oja, Juhan Aare, Natalja Malleus, Rein Karemäe ja nende ridade kirjutaja - olime peoteel sammujaid küsitledes, nende rõõmsat ärevust mikrofoni püüdes ka ise sellest elevusest nakatunud.

Kell 14.15. Lauluväljaku pressitorni 2.korrusel, kommentaatorite kabiinis istub kolleeg Rein Karemäe (tema võttis rongkäigus tulijaid vastu siin, Lauluväljakul), prillid ninal, paberid laual, laulupeoteatmik statistiliste andmetete leneküljelt lanti. Istub - ja ei näi just väga rahulik. Pakub Võidu väljakult tulnuile kruusi lõhnavat kohvi. Vaatab kella.

Kevadest saati oleme elanud teadmises, et neil kahel päeval sellel suvel on meie kont

siin, tillukeses ruumis Lauluväljaku kohal, just niisuguses kõrguses, kust kogu laulupidu on pilguga haaratav. (Ometi - kui mitu korda oli neil päevil siiski tunne - kui seda klaasi ees ei oleks!) Olime kommentaaridele mõeldes ja mõeldut kirja pannes suure peo justkui korra juba algusest lõpuni läbi elanud - nii tundus nädalapäevad enne pidu. Nüüd, siin, mõni minut enne otseülekande algust, me enam nõnda ei mõtle. Pidu paberil ei peeta. Laululava taga rivistuvad koorid ja orkestrid, publiku pingiread täituvad silmanähtavalt, juba kirendab ka Lasnamäe murune veer. Veel on torn tuleta. Veel on kõik ees.

Kell 14.40. Programmi peadirektor Voldemar Lindström annab kõrvalkabiinist läbi klaasseina märku - telemajas läks eetrisse diktoritekstus. Näeme, näeme! Ja siis on monitori ekraanil pilt siitsamast, meie silme eest - elav, sagiv, värviline Lauluväljak. Läks! "Siin Tallinn, siin Lauluväljak. Eesti Televisioon alustab otseülekannet Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40. ja Eesti NSV 45.aastapäevale pühendatud 1985.a. üldlaulupeo esimeselt kontserdilt." Palju kordi on neid sõnu raadios ja TVs eetrisse öeldud, vaheldumas vaid aasta- ja tähtpäevanumbrid. Ja ikkagi on nad iga kord, iga ütleja jaoks ainukordsed.

Orkestrid on hääles, lauljad kogunevad lavaastmestikule. Meie siin, oma klaasitaguses kambris ja kõik meie kolleegid - toimetajad ja reporterid, kes veel all väljakul esinejatega kohtumispaiku ja kellaaegu täpsustavad - me kõik loodame sel minutil üht - et suudaksime algava peo hinguse kõigi nendeni viia, kes ise täna ja homme Lauluväljakule tulla ei saa.

Kell 14.45. Ülekanne käib. Hetkeks mikrofon välja, et uksekolks eetrisse ei läheks. Treppidest alla, üle laululavaesise asfaldi! Siin, just kusagil siin peaks istuma mees, kelle nimel

juba ammu lausa sümboli tähendus - Nõukogude Eesti esimese üldlaulupeo mõtte algataja, meie laulutaat. Näen Gustav Ernesaksa tõusmas. Vaevalt jõuame kohakuti, kui süttib kaameratuli, oleme eetris. "Tuleb ilus pidu, tuleb!" kinnitab lugupeetud maestro ja osutab otsekui oma sõnade tõestuseks kihavale laululavale otse ees ja värvimerele selja taga. Mikrofoni hoides ja Gustav Ernesaksa kuulates jõuan mõelda - kui noored silmad! Neid silmi niisugusel minutil nii lähedalt näha, kas see pole tõeline laulupeoelamus?

Kell 14.52. Laululava on äärest ääreni rahvast täis. Näen üle väljaku, kuidas pressitorni katusel tõstab Rein Karemäe mikrofoni, et küsitleda kaunis esinemisrõivais laulumemme Lõuna-Eestist. Siit, väljakult, veel mõni sõna peokava koostaja, Eesti NSV rahvakunstnik Arvo Ratassepaga. Mis on tänavu teisiti, mis uut moodi?

Kell 14.58. Tagasi kabiini! Lava ja väljak pööravad pilgud tuletornile. Õige pidu algab ju sellest minutist, mil tornis lööb loitma laulupeotuli.

Kell 15.00. "Laulud nüüd lähevad ..." Siiani oli kõik vaid proloog. Peo saatesõnad ENSV Üldlaulupeo Peakomisjoni esimehelt, EKP Keskkomitee sekretärilt Rein Ristlaanelt. Hümnid. G.Podelski "Laul Leninist". Tervitab peo aukülaline, NSVL kosmoselendur Jevgeni Malõšev. S.Tulikov "Minu armas kodumaa", E.Kapp "Läänemeri - rahumeri". "... üle mere käivad tuuled, suve soojad tuulehood..." rõkkab ühendkoor. Kontsert läheb nagu kavandatud. Telereporterid töötavad kooriliikide vahetumise aegu väljakul, igast intervjuust, ka kõige lühemast, õhkub meeleolu. Meiegi siin, mikrofoni ja monitori ees, oleme peo rütmi kätte saanud. Tunnid kuluvad, täna mõõdame aega laulust lauluni. Korraga avaneb väljakul peaaegu üheaegselt arvutu hulk vihmavarje, punane ja sinine suvevärvidena domineerimas. Püüame Rein Ka-

remäega arvata, kui palju neid võiks olla. Ütleme - kümneid tuhandeid, täpsemini ei oska. Aga ilus pilt on. Ja halli taevasse pole mahti vaadatagi. Kui õhtul mikrofoni oma viimaste sõnade järel välja lülitame, on eetriaega ühtejärge olnud ligi neli ja pool tundi. Koduteel sõidan trammis koos roosapõsksete tantsutüdrukutega (Komsomoli-nim. staadionil lõppes just rahvatantsupeo järjekordne kontsert), kes üksteisel seelikuservast kinni hoidsid ja õhkasid: "Ah, praegu tantsiks kohe Oismäele välja!"

Pühapäev, 21 juuli.

Kell 13.00. Siinsamas, ikka oma tuttavas tillukeses klaasseintega toas. Reporterid ja toimetajad on üksteist kohates kõik nii ebaargipäevaselt rõõmsad, et täna oleme üheskoos küll nagu elav tõestus väitele - ühine töö liidab.

Kell 13.55. Eeter. "Siin Tallinn, Lauluväljak..." On teine peopäev, on koduvabariigi 45. aastapäev. Kell läheb lennates. Orkestrid, valikkoorid, noored viiuldajad. Esinejaid tänab aplaus. Meie siin praegu oma töö tulemuste üle otsustada ei saa, seda hinnatakse kodudes, telerite ees. Peomuljed? Küsitakse hiljem meiegi käest. Küllap on nad igaühel meist, seekordsetest laulupeoreporteritest, pisut erinevad, oma värvide ja detailidega. Ühe neist tahaksin siiagi lõpetuseks kirja panna: on teine peopäev. Sajab. Üle Lauluväljaku on alguse ja lõputa hall vihm. Kontserdikavas jõuab järg trepitantsuni. Publik püsib vankumatult pinkidel. Kaamerad piiluvad vihmakatete alt, üldjuhid kõnnivad ringi ühesugustes tibukollastes keepides. Oleme Rein Karemäega palunud oma vihmavarjude alla intervjuuks rühma erinevate elualade inimesi, kel üks ühine tunnusjoon - nad on Eesti NSV eakaaslased, kõigi sünniaastaks 1940. Üks kutsutute hulgast on tuntud kardioloog, doktor Toomas Sulling. Üle-eelmise päeva ajalehtedes seisis dr.Sullingu

nimi kõrvuti üheksa kolleegi omaga - meedikute grupile määrati Eesti NSV riiklik preemia kroonilise koronaarpuudulikkuse diagnostika ja kirurgilise ravi eest. Teadagi, kui suur väärtus on terve süda tänapäeva inimesele. Ja nüüd seisab dr.Sulling meiega siin, Lauluväljakul, publiku hulgas, vihmavarju all ja ütleb rahuliku pilguga ümbritsevat mõõtes: "Selline pidu tõstab inimsüdame toonust rohkem ja paremini kui ükskõik missugused tilgad ja tabletid."

Uskugem kogenud tohtrit!

Ja kohtumiseni järgmistel laulupidudel!

Ela Tomson

MAJANDUSTEEMA

MAJANDUSSAADETEST ETV-s JA RAADIOS

Käesoleva kirjatükiga võtsin endale raske kohustuse avaldada arvamust Eesti Raadios ja Eesti Televisioonis tehtavate majandussaadete kohta. Kohustus on kahekordselt raske, sest majandusteadlasena annan endale täpselt aru, kui raske on tõsisest majandusprobleemist nuvitavalt kõnelda. Teisest küljest - kuna olen Eesti Raadioga jõudumööda koostööd majandussaadetes teinud juba paar aastakümmet, siis on teada ka see, millist nigi, vaeva ja veenmist nõuab sisuka ja samal ajal nästikuulatava saate tegemine.

Nii pole ma õige ütleja, miks majandusteadlased nii väne aitavad kaasa majandusalase mõtte levikule raadios ja TV-s, samuti pole ma õige otsustaja, miks ikkagi majandust käsitlevaid näid saateid eetris ja ekraanil nii väne on.

Olukorra muudab keerulisemaks asjaolu, et majandust (täpselt nagu lastekasvatustki) arvab nästi tundvat-teadvat igaüks. Tõsi, majanduselu-ga on vahetult seotud iga ühiskonna liige, olgu see siis osavõtuga tootmistegevusest või kaubalis-rahalistе suhete kaudu. Oleks aga lihtsameelne arvata, et kaasaja keerulises maailmas on ainuüksi praktilise elu kogemuste alusel võimalik jõuda majandusteaduslike üldistusteni ning majandussuhete ja -seaduspärasuste õige mõistmiseni.

Seega on tarvis, et meie majanduselu pidevalt lahti mõtestataks ja seletataks. Jõudumööda aitavad seda teha nii raadio kui ka televisioon.

Kuidas nad seda teevad?

Alustan raadiost. Pole kantlust, et raadio mõjuulatus on suurem kui televisioonil. Raadiot on ju võimalik kuulata kõikjal. Ja mis eriti oluline - kuulata võib mõne muu tegevuse kõrval. Enamikul juhtudel see nii ongi - käed käivad, kõrvad kuulavad. Olen kuulnud raadiot mängimas põllupeenral ja aerupaadis, pesuköögis ja seenemetsas, majaehitamise ja lapsekiigutamise juures, autost ja saunast rääkimata. Raadionuppu ei keerata ka nii kergelt kinni kui teleri oma, sest kuulamiseks eraldi aega ju ei raisata. Muide see fakt ei tee raadiosaadete tegijate elu kergemaks. Pigem vastupidi! Kui saates on midagi viltu läinud või mõni jutt liiga ära nuditud, on kaastundliku-iroonilise muigega kuulajate arv suur ja raadio maine müksukese saanud. Ilmselt teavad seda ka saatetegijad ise, sest reeglina on meie raadio sõnalised saated kõigiti tasemel.

Nüüd aga majandussaadetest. Tõele au andes on väga raske piiri tõmmata üniskondlik-poliitiliste ja majandussaadete vahele. Mõnikord kipub nii minema, et mõnes üldise iseloomuga üniskondlikus saates on rohkem ja paremini valgustatud majandusküsimusi kui spetsiaalselt väljakuulutatud majandussaates. Kui lähtuda ulatuslikust uue majandusliku mõtlemise kujundamisest, siis polegi oluline, millises saateliigis majanduselu käsitletakse. Oluline on loopiski see, et käsitlus oleks kaasaegne, et peetakse silmas meie majanduse olukorda ja arengutendentse.

Kui asjale nii vaadata, siis saadab Eesti Raadio nädalas eetrisse kümmekond saadet, kus kas otse või kaude majandusküsimusi puudutatakse.

Laupäevahommikune "Meie majandus" oli loomisel mõeldud raadioajakirjana, kus poole tunni sisse pidi mahtuma mitmeid teemasid majandusteooriast virgutusvõimlemiseni. Mõte oli suurepärane, kuid teostamine osutus tegijatele üle jõu käivaks. Jällegi tõestus selle kohta, et

meil pole piisavalt majandust tundvaid raadioajakirjanikke.

"Põllumees põline rikas!" See ütlemine kehtib hästi ka põllumajandussaadete kohta. Pole kahtlust, et pühapäevahommikune 60 minutit kestev "Tere hommikust, põllumehed!" sisaldab arukaid ja asjalikke lõike majandusküsimustes. Sellele lisandub veel iganädalane "Tööd ja mõtted", kus kõne all ainult majandusprobleemid.

Kui vaadata rahvamajandusharuti, siis on ka ehitajatel oma saatesari "Ehitaja", mida kuulates võib ainult kahetseda, et mõne teisegi haru jaoks (teenindus, kaubandus) pole leitud saategijaid.

Kes julgeks väita, et rahvakontrolli saade pole majandussaade! Seejuures üks sisukamaid ja terviklikumaid selles mõttes, et siin mitte üksnes tõstatakse probleeme, vaid ka püütakse neile lahendust leida. Või saated "Kristall", "Teie küsimustele vastab..." või "Mikrofoorum"? Neis kõigis on esinejateks kõrge kvalifikatsiooniga ja oma ala hästi tundvad tippjuhid või -teadlased, kelle juttu kuulates saab selgeks raagitud mõnigi keeruline majandusküsimus.

Vaadakem nüüd ka televisiooni poolele. Muide Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni majandussaadete struktuurid on omavahel hästi võrreldavad, vahe on ainult saadete sageduses, seda raadio kasuks kellel on iga päev eetris kolm programmi ETV ühe programmi vastu. Kinnituseks siinjuures mõned ETV ja raadio analoogsaated:

"Majandustoimetus" - "Meie majandus"
"Viljaveski" - "Tere hommikust, põllumehed!"
"Foorum" - "Mikrofoorum"
"Argiasjust pühapäeval" - "Rahvakontroll"
"Päev parteiorganisatsioonis" - "Aja nõue"
"Inimene ja ühiskond" - "Vaatame tulevikku"

Eelise, mida raadiole annab sagedus, korvab TV-s pilt. Parem üks kord näha, kui kumme korda

kuulata! See vanarahva tarkus annab pildile nii suure eelise, et ta võiks kuulamise (s.o. raadio) isegi ära nullida. Võiks, aga ei nulli! Ei nulli kahel põhjusel. Esiteks saateajad ei kattu. ETV majandussaated on ekraanil õhtutundidel, raadiosaated eetris aga peamiselt enne lõunat. Nii et eriti majanduslembesel kuulajal-vaatajal on võimalus mõlemaid saateid jälgida. Teine, proosalisem põhjus on juba eespool ära öeldud - kui raadiot saab muude tööde juures kuulata, siis TV nõuab selleks eraldi aega. Aga aega on meil sageli õige napilt. Liiati kui TV oma pildinäitamise eelist vahel ühekülgselt kasutab, piirdudes esinejate demonstreerimisega üld- ja suures plaanis.

TV huvitavate majanduskäsitluste kõrval juhtub aeg-ajalt ka saateid, millede probleemistik pole Eesti NSV-le iseloomulik. Ega sest lugu oleks, sest isikliku mätta otsas istumine ei saa ju omaette eesmärgiks olla ning silmaringi laiendamine majanduskusimustes on alati teretulnud. Vahel jääb aga mulje, et võib-olla saatejuhil polegi ülevaadet, mis Eestis momendil aktuaalne, mis mitte. Et äkki on saade tehtud lihtsalt saate enda pärast. Andku saatetegijad mulle andeks, kui ma neile ülekohut teen, kuid mõnikord jääb mulje, et majandusprobleemidele lähenemisel puudub ajakirjanikel nii TV-s kui raadios missioonitunne.

Ja veel üks murettekitav seik. Üpris tihti püütakse majandust näidata must-valgena põhimõttel, et mis hea, see igas mõttes hea, mis halb, see jäägitult halb. Majandus on liialt keeruline ja komplitseeritud suhete süsteem, et nii primitiivseid üldistusi teha. Püüdkem pigem leida nähtuste põhjusi ja nii objektiivselt kui võimalik selgitada neist tulenevaid tagajärgi. Selline lähenemine majandusküsimustele on arusaadavam ja õigem, kui ühest saatest teise probleeme tõs-

tatada ja need siis õhku rippuma jätta lubadusega, et selle küsimuse juurde tuleme edaspidi veel tagasi.

Et kõik majandussaadete tegijad ühtmoodi mõtleksid, seda ei maksa arvata ega loota, aga üldsuund peaks olema ühine, samuti oskus ühise eesmärgini jõuda. Selleks eesmärgiks on kuulajates aktiivselt kujundada uut tüüpi majanduslikku mõtlemist, mis oleks suunatud algatusvõimele ja sotsialistlikule ettevõtlikkusele.

Valve Kirsipuu,
majanduskandidaat,
ENSV TA Majandusinstituudi
teaduslik sekretär

TÄNAPÄEVA TEEMA KUNSTILISTES SAADETES

TELETEATRI KUNSTIELAMUSI

Telelavastustel on meie kultuurielus kindel koht. Nad kuuluvad mängukavas otsitumate ja oodatumate saadete hulka. Ootusi on kujundanud telelavastuste hea maine läbi Eesti Televisiooni arengu aastakümnete. Aluse panid siin režissööride Vello Rummo ning Grigori Kromanovi tööd. Paraku ei leia telelavastusi mängukavast kuigi sageli. Neid võiks, õigemini peaks olema, vähemalt igas kuus üks. Kui mitte just suvekuudel, siis vähemalt sügisel, talvel ning varakevadel kui inimesed rohkem tubase eluviisiga. Seega siis - olgu telelavastuste tegemisel ning pakkumisel rohkem süsteemsust. Selline oligi esimene südamel olnud asi, kui hakkasin meenutama möödunud hooaja paremaid teleteatri töid.

Nende muljete ning meenutuste reast nõuab endale eelkõige tähelepanu A.H.Tammsaare romaani "Elu ja armastuse" alusel loodud "Rudolf ja Irma". Telelavastust esitati 1985. aasta algul kolmel õhtul ning see suutis jätkuvalt köita suure vaatajaskonna tähelepanu. Teose valik oli õigeaegne, ilmselt tabati sellega laiade hulkade huvi moraali ning eetika probleemide vastu. Viimastel aastatel on "Elu ja armastus" Tammsaare teoste hulgas ka üks kõige tõlgitavamaid "Tõe ja õiguse" esimese osa kõrval. Ehk pole seegi juhus?

Stsenaariumi "Rudolfi ja Irma" lavastuseks kirjutas Gunnar Kilgas, kogenud teatrimees ning klassikaaustaja. Kerge see ülesanne ilmselt ei olnud: ühelt poolt pidi seda küll soodustama asjaolu, et romaan on põhiliselt dialoogi vormis, teisalt toob Tammsaare inimesekujutamine "Elus ja armastuses" ka lisaraskusi. Rudolfi paradoks-

levatest dialoogidest pole kerge valikut teha - mida võtta, mida jätta, et säiliks autori antud mõistatuslik inimene, nii et kõik Rudolfi käitumismotiivid ning kujunemise tagamaad oleksid aimatavad. Gunnar Kilgase tekstivalikut tuleb õnnestunuks kiita, tekst annab edasi kõik olulise ning Rudolfi karakter kannab oma saladust.

Telelavastuses kehastas Rudolf Ikkat Evald Hermaküla. See oli õige valik - Hermaküla on väga orgaaniline, aäretult täpse väljendusega näitleja. Talle omane kammerlik laad sobib suurepäraselt telekunsti. Hermaküla mängitud Rudolf oli väliselt iga toll härrasmees, aga ta sisemine olemus nagu varjas mingit tõsisemat puudust, mis ainult tema teada, kuid siiski mingi rahutusena kumab läbi ta lootustest ning püüdlemistest. Rudolfi kiindumus Irmasse on seotud usuga paremaks saamisse, uude ellu. Kuidagi väga vaikselt, mõne täpse intonatsiooniga annab Hermaküla vahetevahel aimu temas peituvast mõrast, siis aga juba üha märgatavamaks muutuvast võitlusest iseendaga, kuni see tõuseb talle valusaks äratundmiseks, et ta ei suuda Irmat õnnelikuks teha. See, et rolli otseses tegevuses aimame kogu aeg mingit sügavamat kihistust, annabki karakterile teise plaani, muudab ta huvitavaks igal ekraanihetkel. Aga veenev on Hermaküla ka Rudolfi paradoksleva fraseoloogia esitajana, siiras ning nakatavalt kaasa viiv sügavasti kiindunud armastajana. Üks selliseid episoode on ostetud taluga tutvumine - kui palju on siin Hermaküla Rudolfis tahet kõigega rõõmustada ning üllatada Irmat, hellalt jagada kõike temaga. Need on kaasa haaravad, elamuslikud stseenid. Aga meeledejaäv on ka Rudolfi lahkumine maalt. Hüvastijätt teel kannab sisemuses tehtud otsuse pitserit, et see hüvastijätt on lahkumine aiatiseks, kuigi räägitakse muud. Kuivõrd oluline on Rudolf Ikka olemuse mõistmiseks tema minevik? Sellele on ainult üksikuid vihjeid, vähe on

konkreetsust, kuid nad on romaanis siiski olemas. Tuletagem ka meelde Rudolfi ja Irma ühiseid käike lokaalidesse, kinodesse, moeäridesse, mis romaanis on antud, ning millest paistab Rudolfi endine eluring. Kui telelavastusele üldse midagi ette heita, siis just visiooni puudumist sellest eluringist. Selleks oleks pidanud pildilisest kiirkõnest. Selle läbi esile tõusev sotsiaalne toon aga olnuks vajalik ka sellepärast, et Tammsaarel olid teose kirjutamise ajal eriti südamel moraalifilosoofiaga seotud probleemid, mis tulenesid ühiskondlikest ilmingutest, mitte ainult armastuse kummalised ning paradoksaalsed kaigud. Tarvitseb selleks vaid meenutada A.H.Tammsaare artikleid "Mood" ja "Veetilgast ja preilist", et näha klassiku sotsiaalset mõttesuundumist "Elu ja armastuse" kirjutamise perioodil.

Mitte vähem tähtis polnud telelavastuse õnnestumises Elle Kulli mängitud Irma roll. Elle Kulli on tele- ning kinoekraanil alati meeldiv jälgida olnud. Ta on köitnud oma rollide siseelu peene emotsionaalse edasiandmisega, ekraanivõimaluste ning ekraanivõimenduse täpse tunnetamisega. Seetõttu pole talle kunagi tulnud ettehei teid teha ei teatraalseks jäämise ega muidu ülepakkumise pärast. Siin tuleb meelde "Pisuhänna" Laura julge karakterilahendus, milles grotesksedki jooned omal kohal. Elle Kull oli veenev Irma karakteri kõigis metamorfoosides - muutumises pelglikust popsitüdrukust armunud neiuks ning jäägitult armastavaks naiseks.

Telelavastuses "Rudolf ja Irma" saavutatud tase kiidab lavastaja Gunnar Kilgase tood. Õnnestunult oli tabatud ajastu koloriit dekoratsioonis (kujundaja Tiiu Übi) ning kostüümis (kujundanud Maimu Vannas). Oskuslikult olid interjööridele liidetud välisvõtted, kus taas mängis kenasti kaasa Kadrioru kandi puumajade kvartal. Interjööridest oli kõnekam Irma tädi toauuerik, mille valdaja pesunaise Anna osas lõi eluehtsa

kuju Leida Rammo. Ilmekalt oli mängitud Lonni (Viire Valdma) ning täiuslikult elas proua Berta elutarkus Ita Everi kaudu.

"Rudolfi ja Irma" teleesitus kuulub kahtlemata meie telelavastuste paremikku.

Mida mitmelaadsem on kunst, seda põnevam on ta vaatajale. Seepärast on teretulnud telelavastuste tegijate püüd teha neid erinevates žanrites ning erinevates laadides. Et satiiri vaadatakse meeleldi on ammu teada tõsiasi. Siit ka suur huvi Michael Frayni "Plekkmeeste" vastu, mida pakuti telelavastusena kahel õhtul. Romaani oli dramatiseerinud ning lavastanud Roman Baskin.

Teleekraan viis vaataja Inglismaale, suurde uurimisasutusse praegusel, järjest keerustuvate ja võõranduvate bürokraatlike struktuuride ajajärgul. Pakutu oli satiiriline pilt: end mugavalt moodsate koridoride ja kabinettide võrku sisse seadnud instituut püüab end laiendada (elatakse uue tiibhoone piduliku avamise eelõhinas, avamisele loodeti isegi kuningannat), ent enamik ametnikke tunneb siin tapvat igavust. Töötegemise asemel valitseb näilik töötegemine: enamik ametnikke näib elustuvatki vaid selleks, et kolleegide ees näidata enda "koormatust". "Plekkmeeste" lavastus kujutas endast ilusat illustratsiooni Murphy seadusele: "Inimesed süsteemides ei tee seda, mida süsteem väidab neid tegevat". Või. "Keerukad süsteemid kalduvad vastu töötama omaenda tõelisele funktsioonile". "Plekkmeeste" lavastus seostus aktuaalselt nii töösse suhtumise kui ka töö korralduse päevaprobleemidega, sest mitte iga vaataja ei võinud meelerahuga mõtelda: "Tänu taevale, et see ainult Inglismaal nõnda on." Loos oli mõtlemapanev iva.

Ka "Plekkmeeste"satiirilises koes pääsesid mõjule just need rollid, mida ilmestas kuju siseelust lähtuv ja kindlas laadis valja peetud diskreetne karakteersus. Üks selliseid rolle oli

Aarne Üksküla mängitud väärikas Goldwasser. Mõtted olid Goldwasseri näost otsekui raamatust loetavad. Osa pideva elujoone usaldamisest sündis napp väljendus, milles oli peen satiiriline kude - tänu näitleja intonatsioonirikkusele, targalt valitud ning võimendatud detailidele ning suhtumiste toonitamisele.

Nii oli piisavalt naljakas isegi Goldwasseri inglasliku jahedusega uksele kloppimine kui ta oli plindrisse sattunud. Satiirilises võtmes kordaläinud osalahendusi oli siin mitu, nimetagem Heino Torga (sir Prestwick), Sulev Luige (mr.Rowe), Vello Jansoni (mr.Nobbs), Gunnar Kilgase (mr.Vulgarian) ning Ülle Kaljuste (mrs. Plushkow) näitlejatööd. Teistest suurema ereduse astmega, koguni groteski tõusvana oli Anne Paluveri mängitud aktiivne üritust korraldav daam dr.Jennifer Riddle. Lavastuse laadi ta ühe stiilse lõimena sobis. Problemaatiliseks jäi aga Sulev Nõmmiku esitatud julgeolekutöötaja mr.Nunn. Vist karakteri siseliini mitte küllaldaseks pidades libises Nõmmik mängitsemisse, välist koomikat otsima ning see madaldas karakterit ja viis selle teise suunda - vaata, et rohkem Uduvere kanti. Nõnda tekkis stiilitaotlusesse silmanakkav ebakõla. Omaette probleemiks jääb "Plekkmeeste" jaotamine kahele õhtule. Pingelist süžeelist arendust ju "Plekkmeestes" pole. Esitus hakkas mõjuma kohati venivana, sest mitu stseeni oli liigselt paisutatud (kuninganna vastuvõtu harjutamine, Haugh'de koduse vastuvõtu ebafunktsionaalne kauakestvus), kus nõredust ei suudetud leidlikult täita. Nendest ettehaidetest aga ei maksa tuletada eitavat otsust kogu lavastuse kohta. Meie telelavastuste üldist nivood arvestades võib "Plekkmehi" küllalt kordaläinuks pidada. Läbi satiiriprisma võimendusid siin meiegi jaoks olulised mõttekiired.

Hoopis problemaatilisemaks jäi Roman Baskini teine töö, telegroteskiks nimetatud "Abistav kä-

si", mida serveeriti kolmel päeval 25-minutiste osadena. Kui Hardi Tiidus iga lõppenud osa järel teleekraanilt küsis: "Ütelge nüüd, missugune oli siin kõige parem nali?", siis küsija vist vastust kuigivõrd ei lootnudki ning vaataja sai sellest küsija piiast ka aru. Tegijate vastu pöörduva irooniata olekski raske olnud üldse midagi vastata. Kavatsuste kohaselt oli iga osa teljeks "Abistava käe" nime kandvas ettevõttes töötava kolme noormehe tööpäev, mida siis serveeriti absurdi võtmes. Absurdi taotlus, püüe tuua värskeid tuuli meie naljasaadetesse oli teretulnud, paraku aga ei saanud tulemus kiiduväärne. Milles olid ebaõnnestumise põhjused? Grotesk on erilist andelaadi ning suurt meisterlikkust nõudev žanr. K.Stanislavski on märkinud: "Tõeline grotesk - see on meie lavakunsti ideaal. /.../ Võlts grotesk on kõige halvem, tõeline grotesk kõige parem kunst." Improvisatsioon, mida pakuti, ei tõusnud oma joonise puntuses ning täpsuses groteskini. Palju sellest mõjus lintsalt naiivselt. Mõtteivad ning suunaumused, mis pidid tulenema ühest või teisest intermeediumist, ei saanud groteskses lahenduslaadis oodatud võimendust ning hakkasid enamasti mõjuma laialivalguva ülepingutatud naljategemisena. Nali ise aga kipub sellistel punkudel muutuma noopis olematuks ning selle tegija mõjuma tüütult. Sellised olid näiteks kolmiku korduvad võtmepeitmise stseenid nende tööpäeva hakul - palju mängitsemist, vähe leidlikkust, vaimukast lahendusest rääkimata, mida groteskilt õigusega ootad. Võimalik, et kolmele õhtule laotuv telegrotesk oli liiga mahukas? Kasutu kogu vaevanägemine "Abistava käega" muidugi ei olnud, sest libastumisestki saadakse kogemusi ning need võivad edasises viia žanri paremale tunnetamisele, õpetada tegijaid. Sest taotlus ise - tuua värskeid tuuli teleekraani huumorisaadetesse - oli igati positiivne ettevõtmine. Eksperimente ei

maksa peljata ka edaspidi.

Et aga traditsioonilises laadis töö võib olla huvitav, selles veenis viimati Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40. aastapäeva tähistamiseks välja toodud Aleksei Arbuzovi "Pihtimuste öö" režissöör Tõnis Kase teostuses. Kogenud tegijalt saime heatasemelise lavastuse, mis on kauemaks meelde jäänud tänu mitmele eriti õnnestunud näitlejatööle. Lavastaja oli hästi tunnetanud tüki erilaadsust. Režiis ohtralt kasutatud suured plaanid võimaldasid sügavat inimesse vaatamist. Viimase eelduseks on muidugi siiras elamuslik mäng. Aga just siirusega haaras vaatajat Aarne Üksküla kehastatud desertöör Scholtz, see lõpliku valiku teinud mees, kelle sõnades ning kogu olekus pääses vapustavalt mõjule suur sisemine selgus, lõplik otsus lüüa lahti hitlerlaste meeletusest. Teine karakter, keda telekaamerad sügavuti portreteerisid, oli Sulev Luige mängitud linnakomandant Evald Gissling. Mõjuv oli selle hitlerlase ebatavalisus. Meie ees oli humanitaarse haridusega ning kirjaniku ambitsioonidega raamatuinimene, silmividutav ning pisut kogelev, nagu veidi abitugi, kes end aga igati püüdis sobitada sellesse komandandi rolli. Gisslingi väändunud põhimõtetest paistsid läbi kompromissid, mis olid sama kummalised nagu ta isegi. Sulatada vangide ülekuulamisel korjatud psühholoogilised tähelepanekud kirjanikutarkuseks kunagi kirjutatava raamatu tarvis võis tõepoolest liikuda mõttena vaid selle "humanisti" ajudes. Gissling mõistab Reichi paratamatut krahhi, aga pole võimeline enam muutuma. Kompromisside tee ning sisimas poolikuks jäämine teeb temast kuuleka käsutäitja, ka surmaotsuse langetaja, kuigi vaimuinimese ambitsioonid eeldaksid muud. Sulev Luige meisterlikult voolitud portree komandant Gisslingist on hitlerlike ohvitseride stereotüüpsete lahenduste hulgast eredalt esile tõusev ning on ilus naide näitleja loovast

lähenemist rollile. Aga üldse mõjus "Pihtimuste öö" küllalt stiilse tervikuna.

Võisime veenduda, et nõukogude dramaturgia vanameistri see inimest uuriv teos on pannud vastu ajaproovile, ning sõnum, mis sünnib läbi selle tegelaste eetiliste hoiakute, on oluline praegugi. Kuidas olla, kelleks jääda, kellega kaasa minna, kas on võimalik kompromiss - need küsimused tõusid keskseks, moodustasid "Pihtimuste oos" aktuaalseks jäänud valiku teema, mille jälgimine on huvitav ja vajalik ka sõjast kaugele jäänud põlvkondadele.

Mida oodata telelavastustelt tulevikus? Kõigepealt muidugi sagedamat tulekut helendavale ekraanile. Aga ühtlasi kohtumisi just erinevates laadides teostega nii tanapäevast kui ka klassikast. Ja mitmekesistagu seda erinevate režissööride isikupärased käekirjad ning otsingud. Küllap siis sünnib ning püsib teleekraani suurem köitvus.

Endel Link,
ajalehe "Sirp ja Vasar"
teatri- ja filmiosakonna juhataja

KIRJANIK MIKROFONI JA KAAMERA EES

Loomulikult ei tee ma katsetki nii avarat teemat igakülgselt käsitleda. Tahaksin puudutada vaid selle üht aspekti - meie suhtumist kirjanike esinemisse mikrofoni või kaamera ees.

Suhtuda võib mitut moodi. Võib suhtuda täieliku ükskõiksusega, lähtudes banaalsest lausest, et kirjaniku eest räägivad kõige paremini tema teosed. Räägivad küll, aga tavaliselt pärast kirjaniku surma. Võib suhtuda noriva skepsisega, lähtudes küllalt laialivalgunud arvamusest, et kirjanikud on ühed virisejad ja norijad. Aga

võib suhtuda ka nii nagu Lenin suhtus Tolstoisse, kelle kohta ta oma kuulsas analüüsis ütleb, et "tema suu kaudu rääkis kogu mitmekümnemiljoniline proletaarlaste mass". Lenin, Lunatšarski, Gorki ja partei otsused kirjanduse kohta on pidevalt tähelepanu juhtinud kirjaniku vahetu rahvaga suhtlemise vajadusele. Juba nõukogude kirjanike esimesel kongressil rõhutati seda tohutut ideoloogilist mõju, mida kirjaniku elav sõna massidele omab. See mõju meie päevil ei ole väiksem, see avaldub ehk peenemalt, kaudsemalt, kunstilisemalt ja on nii küll raskemini eritletav, ent tõhusam.

Mõned näited raadio ja televisooni esinduslikematest kirjandussarjadest. Eks ole see mõjus ja aktuaalne, kui Vladimir Beekman raadio kirjandusklubis arutleb sõjaohu üle? Või Raimond Kaugver samas saatesarjas räägib "Mistra" töölistele südamevaluga noorte kuritegevusest? Või populaarne teadlane ja kirjanik Juhan Peegel analüüsib targalt sõda ja sõjakirjandust? Või Lennart Meri jutustab "Õhtutunnis kirjanikuga" kaasakiskuvalt Siberi hõlvamisega seotud probleemidest? Või Rein Saluri teaduslik-tehnilisest progressist ja ökoloogiaprobleemidest? Või Holger Pukk tutvustab meie revolutsionääre hoopis uuest ja tänapäevasest vaatevinklist? Või Ain Kaalep pühendab suure osa "Õhtutunnist" keelte õppimise ja hariduse omandamise kirglikule propageerimisele? Või Ülo Tuulik valutab südant maailmas ikka veel valitseva ebaõigluse ja julmuse pärast? Või Paul Kuusberg räägib veenvalt isiklikult kogetu põhjal töölisnoorukite raskustest kodanlikus Eestis töö ja hariduse omandamisel? Niisuguseid näiteid võiksin tuua lehekülgede kaupa, aga juba nendegi põhjal peaks olema selge, missugust suurt ja tähtsat ideoloogilist tööd teevad kirjanikud oma suulise esinemisega. Mikrofon ja kaamera annavad kirjanikule võimaluse käsitleda põletavaid ühiskondlikke probleeme,

öelda nende kohta oma tark ja mõjus sõna. Raamatus saaks ta neist rääkida alles tüki aja pärast, sest raamatut ei kirjutata kuu ega isegi aastaga. Ja kirjaniku sõna on mõjus, see on tark, sest kirjanik on harjunud sõna kaaluma, sõna valima, et sõna toimiks, mõjuks, äratas huvi probleemi vastu. Mul ei ole kasutada sotsioloogilisi uurimusi, aga ilma nendetagi võin kinnitada, et kirjanike esinemisi mikrofoni ja kaamera ees oodatakse huviga, neid jälgitakse, neist räägitakse.

Raske on üle hinnata ka kirjanike esinemiste kasvatuslikku mõju. Kui me räägime uue inimese, sügavalt haritud ja kõrge eetilis-moraalse palgega inimese kasvatamisest, siis on kirjaniku elavale sõnale raske midagi võrdset leida.

See kõik on nii. Aga miks, nagu mulle näib, oleme kinni kummalises arusaamas, et ühiskondliku tähtsusega on teised saated, siis tulevad need ebaolulised - kultuuri-, kirjandus- ja kunstisaated? Kirjaniku esinemistest räägime aruannetes - nii ja niipalju kordi, sel ja sel teemal jne. Igapäevas vaatame kirjaniku esinemisele kui millelegi teisejärgulisele - esines, mis siis ikka, hea, et esines. Miks me ei suhtu aga kirjaniku esinemisesse tähelepanelikumalt, sest "tema suu kaudu räägib paljumiljoniline proletaarlaste mass"? Kirjandussaated on mu meelest üheð mõjusamad ühiskondlik-poliitilised saated (muide, ka ENSV Kirjanike Liidu ajakiri "Looming" on ühiskondlik-poliitiline ajakiri). Ei ole kirjanike süü, kui ajakirjanduse ametnikud (Juhan Smuuli termin) nende sõna tähendusest alati aru ei saa - loosunglikkus on kirjanikule vastunäidustatud.

Olen veendunud, et meie päevil on kirjanik mikrofoni ja kaamera ees suurem ühiskondliku arvamuse mõjutaja kui kunagi varem. Hinnake siis seda vääriliselt ja arusaavalt!

Peeter Hein

MUUSIKALISE MAITSE KASVATAMINE

"MUUSIKAELU" TRADITSIOONID JA ARENG

ETV muusikasaadete peatoimetuse publitsistlik-informatsiooniline saatesari "Muusikaelu" (eetris iga kuu esimesel pühapäeval) on ekraanil alates 9.oktoobrist 1975. Ka saatetegijad on samad (toimetaja Eva Potter, režissöör Toomas Lasmann, režissööri assistent Silja Milli, administraator Lea Milli). On olnud üksikuid kõrvalekaldeid eetriajas ja muudatusi saatebrigaadis (paar nooaega oli režissööriks Erich Rein). Saate arvulist järjestust peamegi sellest päevast (30.novembril 1985.a. oli eetris 125. saade).

Saatesarja tegelik algus oli 15.oktoobril 1963. Siis ilmus "Muusikaelu probleeme ja sündmusi" esimene saade (toimetaja Eva Potter, režissöör Astrid Lepa). 1965.a. jaanuaris asendati see "Estraadi uudistega" (toimetaja Hans Hinupere, režissöör Astrid Lepa), mis oma leidliku režii ja nea saatejuhi - Valter Ojakääruga - mõneks aastaks elevust tekitas. 13.oktoobril 1968 oli eetris taas uus muusikaajakiri - sündis "Muusikaelu". Saatesarja avas Valter Ojakäär, saatejuntidena olid ametis muusikateadlased. Hooajal 1972/73 asendus sari "Akordiga".

Kõik nimetatud saated sündisid otse stuudiost, vähese filmimaterjali ja fotode kaasabil. 1975. aastast alates uudised Moskvast, Leedust, Riia Ooperiteatrist ja seda koos liikuva pildiga. Ronke filmimaterjal ja videomontaaži võimalused tõid kvaliteedimuutusi. Selle alguse juures olid telepoolsete tegijate kõrval neli entusiasti - Ines Rannap, Helga Aumere, Mart Kuus ja Valter Ojakäär. Koostööd mittekoosseisuliste autoritega

toodi neil aastail positiivsena esile mitmel kõrgel nõupidamisel meie süsteemis. Koostöö uute saatejuntidega jätkub. H.Aumere andis teatepulga teatri alal üle Raili Sulele, Ivalo Randalu on saadetele lisanud oma isikupärase sõnaosavuse. Vaenelaps ballett leidis õige toetaja asjatundja Heino Aassalu näol. Mitmesuguseid teemasid on ekraanile toonud Sirje Normet.

Viimane aastakümme on saate sisu ja vormi kujundanud enam-vähem stabiilseks - eesmärgiks eelkõige oma vabariigi muusikaelu vahendamine ja kommenteerimine. "Muusikaelu" on praktiliselt ainus saatesari TV-ekraanil, kus on pidev ülevaade kahe muusikateatri uuslavastustest. Olulisel kohal on kontserdielu, sageli oleme kommenteerinud muusikute kontserdireise. Mitmed sündmused on nõudnud eriväljaandeid ("Estonia" teatri külalisetendused Moskvas Suure Teatri laval kahel korral, Heliloojate Liidu kongressid Moskvas ja Tallinnas jm.).

Väga sihipäraselt ja teadlikult oleme tähistanud muusikute juubelitähtpäevi (nende seas korduvalt vennasvabariikide suurusi - M.Čiurlionis 100, D.Kabalevski 80, M.Plissetskaja 60 jt.). Nende inimeste elutöö meenutamisega võrdselt olulisena tundub meile selle jäädvustamine filmile arhiivi tarbeks. Siit tulenebki oluline lõik meie töös - muusikasündmuste ja -isikute jäädvustamine kitsasfilmile. Meile eraldatud küllaltki mahukat filmilimiiti (ca 20 min. saatele) kasutame teadlikult tulevikuperspektiive silmas pidades.

Meie arhiivis on 1976. aastast materjale Nõukogude Eesti muusikakultuuri tippsündmustest, meie muusikute sidemeist vennasrahvaste muusikakultuuriga, mitmeid kokkupuutepunkte välismaa muusikutega jm. - sealt võime leida kõike progressiivset, mis meie muusikakultuuri ilmestab.

Tõsi küll - teemade ring, mis "Muusikaelu" valdkonda kuulub, on ammendamatu ja kõike siin välja tuua pole mõeldav. Kahjuks ei tulene valiku-

printsiip 100%liselt sündmuste täntsusest. On olukordi, kus muusikavälised tegurid (valgustus, tuletõrjeeskirjad jm.) meid sündmuses osaleda ei luba. Samuti puudub meil seni võimalus operatiivselt filmitennikat saada. Saates osalejaile teeb muret eetriaeg. Pünapäeva keskpäeval auditooriumi uurimise andmetel vaatajaid üle 3% pole.

"Muusikaelu" püüab hoolikalt ja huvitavalt ekraanile tuua rahvusliku muusikapärandi rikkusi ning leida võimalusi osasaamiseks vennasvabariikide muusikasündmustest.

Eva Potter

"MUUSIKALINE TUND" - 1985

"Siin Tallinn. Kell on 22. Algab "Muusikaline tund"" - need diktori sõnad toovad igal õhtul raadiovastuvõtjate juurde kuulajaid tuhandetes kodudes. Nii on see olnud juba palju aastaid. 20.juunil 1984 möödus 20 aastat esimesest "Muusikalisest tunnist" eetris ja 25.juulil 1985 jõudis "Muusikaline tund" 6000. saateni. "Muusikalise tunni" algusaastatel polnud saate sisu eelnevalt saatekavas avatud, kuulaja sai alles diktori sissejuhatavatest sõnadest teada, mis on tulemas, iga saatega kaasnes ootuse- ja üllatusmoment. 1979. aastast alates tuuakse saate sisu välja ka saatekavas ja kuigi toimetus oli algselt sellise praktika vastu, on aastad näidanud, et tänapäeva infotiheduse kasvu juures on kuulajal vaja saada eelnevalt võimalikult üksikasjalikku informatsiooni saadete kohta, et teha pakutavast valikut.

"Muusikaline tund" on Eesti Raadio muusikasaadete peatoimetuse "firmasaade" ja ta kajastab toimetuse muusikapoliitika põhisuundi. Tähtis osa on selles eesti muusika ja eesti muusikute

propageerimisel. 1985. aastal "Muusikalises tunnis" esinenud eesti muusikutest saab esindusliku rea (selles sisalduvad ka juubelisaated): Hannes Altrov, Jenny Siimon - 80 (4.02), Toomas Tummeleht - 50 (7.02), Kalle Randalu, Jaan Rääts, Tekla Koha - 75 (24.02), Enn Võrk - 80 (14.03), Rolf Uusväli, Valdeko Viru - 60 (18.03), Georg Ots - 65 (21.03), Ants Üleoja, Anu Kaal, Rein Ploom - 85 (1.04), Kirill Raudsepp - 70 (4.04), Endel Ani - 60 (29.05), Artur Kurmet, Boriss Parsadanjan - 60 (20.06), Aaro Pärn - 75 (25.07), Ines Rannap, Lepo Sumera - ENSV riikliku preemia laureaat (5.08), Juhan Simm - 100 (12.08), Vaike Vahi, Artur Lemba - 100 (23.09), Harri Kõrvits - 70 (16.10), Viktor Gurjev (in memoriam 21.10), Urve Tauts - 50 (27.10), Heino Kaljuste - 60 (17.11).

1985. aasta alguse tähtsat poliitilist sündmust - 24. veebruaril toimunud Eesti NSV Ülemnõukogu valimisi - tähistas "Muusikaline tund" kolme saatega, milles tutvustati saadikukandidaate Urve Tautsi, Mati Palmi ja Venno Laulu. Mais kulmineerusid nõukogude rahva Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40. aastapäeva pidustused. Selle tähistamiseks oli "Muusikalises tunnis" aprilli lõpust juuni alguseni eetris seitsmest saatest koosnev sari "Kangelaslinnade muusika" (Leningrad, Minsk, Brest, Moskva), millele vahetult võidupäeva eel lisandus kaks saadet "Sõjapäevade laulud".

Eesti NSV 45. aastapäeva tähistas "Muusikaline tund" 21. juulil saatega "Meie muusikaelu peastaap - Eesti NSV Heliloojate Liit". Saade haakus ka samal päeval toimunud keskse aastapäevaüritusega - Eesti NSV 1985. a. üldlaulupeoga.

Teistest Eestis toimunud suurematest muusikaüritustest leidsid "Muusikalises tunnis" operatiivset kajastamist aastavahetusel toimunud A. Oidi nimeline võistluskontsert, rahvusvaheline estraadiprogramm "Sõprade meloodiad" (märts), I

vabariiklik noorte koorijuhtide konkurss (aprill), G.Otsa nimeline muusikanädal (mai), VII üleliiduline viiuldajate konkurss (okt.). Hea operatiivsuse näide oli 25.september, kus hommikuse Moskva rongiga saabus kodulinna Kalle Randalu ja õhtul võisime "Muusikalises tunnis" kuulata tema muljeid Müncheni rahvusvaheliselt interpreetide konkursilt.

1985.a. sai 10-aastaseks raadioviktoriin "Õige valik". Viktoriini idee pärineb Valter Ojakäärult, kes ka palju aastaid oli selle realiseerija eetris. Kümnenda (ja viimase) "Õige valiku" viisid läbi Edgar Selberg ja Mati Brauer. 11 saatele (millest 2 esimest küll juba 1984.a. lõpus eetris kõlasid) tuli tuhandeid kirju, küsimustele vastas 752 kuulajat, nendest edukamad olid Vivian Sulin, Linda Pere ja Harri Ello, kes on osalenud ka kõikidel "Õige valiku" viktoriinidel 10 aasta jooksul. Viktoriinist innukamate osavõtjatega toimus jaanipäeva paiku matk mööda Muhu- ja Saaremaa kultuuriloolisi paiku. Matkajuht oli Looduskaitse Valitsuse juhtiv inspektor Veljo Ranniku ja raadiokuulajad said matkamuljetest osa kolmes saates "Õige valiku matkaradadelt" juulikuus.

Mitmekülgselt kajastas "Muusikaline tund" RAT "Estonia" töid-tegemisi. Märtsis oli kaks saadet "Siis, kui aovalgus kaob" teatrikuu puhul teatriveteranidega korraldatud kaminaõhtult, aprillis kaks saadet teatri edukatest külalisesinemistest Rootsis, "Estonia" gastrollid Moskva Suures Teatris kajastusid kolmes saates (sept.-okt.), kohtumisõhtult teatrikülastajatega "Avameelne teater" sai materjali kahe oktoobrikuu "Muusikalise tunni" tarvis.

1985.a. oli rikas ka suurte muusikatähtpäevade poolest: J.S.Bachi ja G.F.Händeli sünnist möödus 300, H.Schütži sünnist 400 aastat. "Muusikalises tunnis" oli juulis-augustis 4-saateline sari G.F.Händeli muusikast, Bachi ja Schütži

juubelit tähistavad sarjad olid eetris klassikalise muusika saateaegadel I programmis ja Stereoraadios.

"Muusikalise tunni" geograafilise haarde äärmisi piire esindasid 1985.a. saated Mehhiko (L.Normet) ja Lõuna-Ameerika muusikast (S.Erendi) ühelt poolt ja teiselt poolt kolm saadet Vladivostokist, kus Vello Mikk käis koos Tallinna sõjaveteranide puhkpilliorkestriga eestlaste rajatud kalurikolhoosis "Novõi Mir" Vladivostoki lähistel.

Eesti Raadio lauluvõistluse "Mehed, meri ja maa" uued laulud on samuti saanud lähetuse ellu "Muusikalise tunni" vahendusel, merelaulud kahes saates juuli alul, maalaulud oktoobri alul. Lauluvõistluse idee sündis mõni aasta tagasi ER muusikasaadete peatoimetuse sõpruslepingust Pärnu rajooni Audru põllumajandusregiooniga. "Muusikalisel tunnil" on aga ka oma sõprusmajand - Kaarma kolhoos Saaremaal. Iga-aastased sõpruskohtumised kestavad juba 10 aastat. Novembri lõpus toimunud kohtumine kõlas eetris 9.dets. "Muusikalises tunnis".

Vaadates "Muusikalise tunni" autorite ringi, näeme, et rakendatud on üle poole muusikasaadete peatoimetuse koosseisust, kasutatud on autoreid komitee teistest alajaotustest (R.Valing, M.Villa, M.Brauer, V.Lään, M.Pedusaar) ning teisi asjatundjaid ja ajakirjanikke (L.Normet, M.Kuus, H.Tauk, S.Normet, U.Uustalu, H.Tamm, A.Unt, I.Karro, R.Staak jt.). Kuigi tundub, et töö käigus väljakujunenud proportsioon koosseisuliste ja välisautorite vahel on lähedane optimaalsele, teeb toimetus ka edaspidi jõupingutusi selleks, et "Muusikalise tunni" sisustamisele kaasa tõmmata tegevmuusikuid ja muusikaajakirjanikke.

Aarne Vahuri

SPORT

SPORDIREPORTAAŽ MONITORILT.

Sotsioloogilised uurimused on näidanud, et eriti suurt huvi tunneb meie spordipublik suurvõistluste vastu. Eestlaste lemmikalad on kergejõustik, suusatamine, pallimängud. Väga tähelepanelikult jälgitakse nii tali- kui suveolümpiamänge.

Alati ei saa meie reporterid võistluspaigal kohal olla ning seetõttu, vastu tulles televaatajate ja raadiokuulajate soovile, on leitud lahendus reportaažis telepildi vahendusel. Sporditoimetuses on niisugust reportaažiliiki hakatud nimetama monitorreportaažiks.

Esimene monitorreportaaž Eesti Raadios tehti 1964.a. Innsbrucki taliolümpiamängude ajal, mil Toomas Uba ja Valdo Pant vahendasid Raadiomaja 4.stuudiost Ants Antsoni 1500 meetri kullasõitu. Samade mängude ajal anti telepildi järgi veel 2 jäänokireportaaži (Toomas Uba ja Mati Talvik). Diktoriteates öeldi, et reportaažid toimuvad "rahvusvahelise kaugnägemismonitorsüsteemi" abil (termini autor Aado Slutsk).

Esimese, õnnestunud katse järel tuli suurvõistluste ülekannetes pikem vaheaeg. Vajadus eestikeelsete reportaažide järele oli aga suur ja alates 1972. aastast muutuvad monitorreportaažid tavaliseks, eriti raadios:

1972 - Münchени olümpiamängud;
1976 - Innsbrucki olümpiamängud;
1979 - maailma karikavõistlused kergejõustikus Montrealis;
1980 - Lake Placidi olümpiamängud;
1982 - suusatamise maailmameistrivõistlused Holmenkollenis;

1984 - Sarajevo olümpiamängud;
1985 - suusatamise maailmameistrivõistlused Seefeldis;
1985 - Euroopa karikavõistlused kergejõustikus Moskvas;
1985 - maailma karikavõistlused kergejõustikus Canberras.

Need on tähtsamad võistlused, mida Teleraadiokomitee reporterid on vahendanud võistluspaigal viibimata.

On kasutatud mitmesuguseid variante. Holmenkollen 1982 ja Sarajevo 1984 läksid üheaegselt eetrisse nii raadios kui televisioonis. Korduvalt on kasutatud reportaažide sees helilinte, mida saadab võistluspaigal viibiv reporter (1976.a. Innsbruckist T.Uba, 1980.a. Lake Placidist T.Uba, 1984.a. Sarajevost G.Hololei).

Vaatamata auditooriumi soosivale suhtumisele tuleb monitorreportaaži vaadelda siiski kui hädaabinõu parema võimaluse puudumisel. Telepilt ei too reporterini suurt osa olulist informatsiooni - materjale pressikonverentsidelt, võistluste üldist tausta, viimase hetke muudatusi stardiprotokollides, kohaliku ajakirjanduse kommentaare jne. Pikk otsereportaaž on vaimselt ja füüsiliselt raske töö ja nõuab erilist psüühilist häälestatust, "suurvõistluse hõngu" tunnetamist, mida aga stuudios telepilti vaadates on raske saavutada.

Oluline on pildi kvaliteet ja informatsioonirikkus. Kui 1976.a. Innsbrucki taliolümpiamängude murdmaasuusatamisvõistlusi näidati eeskujulikult ja elektroonilise info tase oli kõrge, siis Sarajevo olümpiamänge näidati tagasihoidlikumalt ja reporteritel oli isegi õige paremusjärjestuse määramisel probleeme.

Sporditoimetuse ühise arvamuse järgi on monitorreportaažiks kõige keerulisem ala kergejõustik. Pilt näitab meile ühte ala, staadionil käib neid tihti samal ajal 3-4. Suur osa välja-

kualade katsetest, tabelood ja lõpptulemused ei jõua sageli ekraanile, mistõttu info võib jääda puudulikuks.

Töö käigus on monitorreportaaažideks valmistumisel välja kujunenud kindel süsteem. Võrreldes tavalise ülekandega on töömaht tunduvalt suurem. Eelkõige puudutab see statistilise materjali kogumist, mille hulk ja kvaliteet peavad olema piisavad ka kriisisituatsioonide tarvis. Näiteks 1982.a. Holmenkolleni maailmameistrivõistluste ajal hilinesid suure mäe hüpped udu tõttu tund aega, Toomas Uba ja Erik Lillo eelinformatsioon oli aga küllaldane, et see tund aega meeldejäävat reportaaži teha.

Eriti põhjalik oli ettevalmistus Sarajevo taliolümpiamängude ülekanneteks. Selleks loodi 1983.a. septembrikuus töögrupp, novembrikuus oli igal reporteril teada, millisest alast tema peab ülekannet tegema. Materjali kogumiseks kaasati mittekoosseisuline autor Toivo Kivimets, kelle tööst oli reporteritel palju abi. Võistluste alguseks oli iga ala kohta valmis mahukas kaust statistiliste ja võistlejate biograafiliste andmetega. Hoolikas eeltöö võimaldas meie reportaažidel oma tasemelt konkureerida teiste stuudiote võistluspaigalt tehtud reportaažidega.

Kurioosne tundub, et enamiku monitorreportaažide puhul on suur osa televaatajaist-raadiokuulajaist veendunud, et meie reporterid on staadionil või rajal, kuigi ülekannetes kohaloleku mitte mingil moel pole mainitud.

Sporditoimetuse seisukohalt on monitorreportaažil silmnähtavad puudusi, kuid soosivad vastukajad, vaatajate ja kuulajate kirjad kinnitavad, et suurvõistluste kajastamisel on see vorm end õigustanud ja tõstnud nii ETV kui Eesti Raadio autoriteeti.

Raul Rebane

VARIA

AKTUAALNE KAAMERA 25000

1985.a. 4 oktoobri õhtul kell 20.30 oli 25000. korda teleekraanil informatsioonisaade "Aktuaalne kaamera".

"Aktuaalse kaamera" tiitritega läheb päevas 7 saadet kokku eetriajaga 1 tund ja 10 minutit. Meie käsutuses olev teletehnika lubab teha saateid vaheldusrikkamaks. Juba peaaegu aasta ei näe infoprogrammis must-valget filmisüžeed.

Kuid eksib see, kes arvab, et toimetusel nüüd sedavõrd kergem on. Pigem vastupidi. Koos televisiooni üldise arenguga on muutunud meie programmi vaataja, tema nõudlikkus on suurenenud. See, mis eile oli uudis, on täna argine tänapäev. Siit ka infotegijate otsene töökohustus, hoida kaamerasilm pidevalt elu tõtlikul pulsil. Võimatu oleks kõige lühemaltki iseloomustada teemaderingi, nimetada paiku, kus kaamera või fotoaparaadiga käidud, teha loetelu inimestest, keda esinema palutud. Ühes oleme aga üpris kindlad: ükski oluline uudis, tähtsündmusest rääkimata, pole infotegijate vaateväljast kõrvale jäänud.

Küllap on seegi aja, aga ka televaataja nõudega kaasaskäimine, et viimase kahe aasta jooksul on avatud uudistegeograafia laiendamiseks kaks korrespondendipunkti. Lõuna-Eesti korrespondendipunkti avasime paar päeva enne AK juubelinumbri eetrisseminekut, täpsemalt 1.oktoobril. Selle juhatamise võttis enda peale Ülo Tootsen. Abiks on tal Johan Palu, kelle värvifotod juba peaaegu kaks aastat meie pilku köitnud. Nende meeste töö ei piirdu mitte ainult Võru rajooniga, ka Põlva ja Valga rajooni uudised peavad nende vahendusel "Ak-

tuaalsesse kaamerasse" jõudma. Jüri Keskküla ja Koit Raua aastane töö on näidanud, et Kohtla-Järvel, suurimas tööstuspiirkonnas korrespondendipunkti avamine on õige samm.

Kohapealseid korrespondendipunkte on veel kaks: Moskvas ja Lääne-Eestis Lihulas.

Peaaegu iga päev on informatsioonisaadete geograafilist haaret aidanud laiendada meie mittekoosseisulised korrespondendid Endel Kurgpõld Saaremaal, Kaljo Pruul Pärnus, Peeter Pentla Raplas, Georgi Tsvetkov Tallinnas. Üldse on neid abimehi, kes ei pea paljuks infotegijatele uudist saata, umbes 15.

Meil on praegu loodud tänase päeva võimalusi arvestades head tingimused edukaks tööks. Suurim tänu tehnilise keskuse rahvale - operaatoritele, monteerijatele, labori töötajaile - kõigile, kes iga päev koos meiega infosaate kokkupanemisel ja eetrisse andmisel osalevad.

Ain Allas

"KULTUURIKAJA" ESIMESED AASTAD

1983. aasta alguses tekkis Eesti Raadio teiste "kajade" kõrvale "Kultuurikaja". Juba esimestest saadetest alates sulas see orgaaniliselt ühte meie saatekavaga ja laupäevase päeva retsensendid hakkasid imestust avaldama, kuidas meie raadio oli seni üldse ilma niisuguse saateta läbi saanud. Päriselt see siiski nii ei olnud. Aastaid oli kirjandussaadetel kavas raadioajakiri "Kirjandus ja Kunst", mõnda aega kestis pünapäevane "Kuukillud". Aga need olid kavas ainult kord kuus. Niisuguse nõredusega esinev saade võib saatekavas ära kaduda, tähelepandamatuks jääda. Nii et üks tegureid, miks see saade ennast nii kiiresti "sisse töötas",

oli esinemissagedus - kord nädalas. Ka päev ja kellaaeg on kuulamiseks väga sobivad. Sotsioloogide andmetel on "Kultuurikaja" praegu üks Eesti Raadio kuulatavamaid saateid. 1985. aasta septembrikuu andmetel oli kuulajate protsent 18,5, kogusummas teeb see välja üle 120 000.

Kuid saate populaarsuse peamine põhjus on ikkagi sisus. Juba ammu vajas meie raadio saadet, kus saaks suteliselt operatiivselt kajastada kultuurisündmusi, ja seda mitte 2-3 minutistes lõikudes, vaid pikemalt, analüüsivamalt. Ka "Kultuurikaja" küllalt täntsaks funktsiooniks on kuulaja informeerimine, kuid veelgi täntsam on kultuuriprotsessi lähtimõtestamine, selgitamine, hinnangute andmine, ja seda tasemel, mis ranuldaks ka kõige nõudlikumat kuulajat. Julgen arvata, et kuulaja ei ranuldu enam lihtsa teadasaamisega, ta vajab uut vaatenurka, värsket ja kujundlikku esituslaadi, isikupära. Seda kõike on võimalik talle pakkuda ainult kvalitiitseeritud esinejaid saatesse kaasa tõmmates, ja nii on seni ka sagedasti tentud. Saatele on andnud kaalu juurde kirjanike, samuti kirjandus-, teatri- ja filmikriitikute esinemised. Kindel kont "Kultuurikajas" on ka muusikakommentaaril. Ja mis on nuvitav - esinejaid on sellesse saatesse suteliselt kerge leida, äraütlemisi on olnud väne.

Võiks öelda, et kõige regulaarsemalt on seni tutvustatud uuslavastusi meie teatrites ja kunstinäitusi. Teatrikülastajatele on kindlasti kasuks tulnud lavastajate esinemised, kes on selgitanud oma taotlusi. Omaette probleem on muidugi kujutavast kunstist rääkimine raadios, aga õnneks on kunstnike ja kunstiteadlaste hulgas palju tuumaka sõnaga esinejaid, kes suudavad ka nähtamatu nähtavaks muuta. Kirjanikud ja kirjanduskriitikud on aidanud lahti mõtestada uusi teoseid, tuua välja olulisi momente meie kirjandusprotsessist aasta läbilõikes, öelda sõna sekka niisuguses tähtsas

küsimuses nagu koolireformi projekti arutamine.

Ei saa loota, et me selles saates mingeid probleeme lahendaksime või mingile küsimusele lõpplahendust annaksime. Kõige tähtsamaks jääb ikkagi probleemide tõstatamine, valiku tegemine suurest ja amorfsest materjalist. Me ei tohi jääda ainult näituste, lavastuste ja kontsertide fikseerijaks, tähtis on leida kultuuriprotsessist need olulised momendid, millel on kaalu mitte ainult täna, vaid ka tulevikus. See on selles töös kõige raskem ja sõltub ka saate tegijast ja tema silmaringist. Väga tähtis on kultuuriprotsessi järjepidevuse tunnetamine, meie kultuuriloost niisuguste momentide ülesleidmine, mida tasuks tänaselgi päeval meenutada. Ja vaja on tulevikule mõelda. "Kultuurikajas" esineb hulgaliselt inimesi, kellel on juba praegu püsiv koht meie kultuuriloos. Nende tähtsamad esinemised peaksid tingimata raadio arhiivi jõudma.

Kes on meie kuulajad? Paraku ei oska me sellele küsimusele vastata. Kuulajad ei ole olnud nobedad meile kirjutama, kirju on tulnud ainult üksikuid. Oleks väga hea, kui sotsioloogid leiaksid võimaluse uurida "Kultuurikaja" kuulajate struktuuri. Esialgsete tähelepanekute järgi tundub, et kuulajate haridustase on küllaltki kõrge. Eetriaeg - laupäeva lõuna - jätab kuulajate hulgast välja laupäeval tööl või koolis viibivad õpetajad, õpilased, üliõpilased, arstid, teenindustöötajad. Seepärast tuleks kaaluda saate kordamise võimalust.

Vilma Jürisalu

MÕNE REAGA "KIRJUTAMATA MEMUAARIDEST"

"Kreissaag ja raadiu on elus kaks kõige tähtsamat asja. Ilma nendeta ei läha elu edasi," arutleb isa Viivi Luige romaanis "Seitsmes rahukevad". Isa on toonud koju patareivastuvõtja ja "tubades kõmises nähtamatu mehe pühalik mahe hääl".

Kuidas kõneles see pruunist kastist kostnud hääl kuulajale? Ta "teatas tarmukalt", "tõotas" ning "ähvardas", kord "kõneles meile karmil kohtumõistja toonil" või "pani midagi alalõpmata südamele, manitses ja vannutas". Uudis aga "kõmises korraks läbi õhu, maa peale erilist jälge jätmata".

Ei ole põhjust kahelda, et meie kolleegid püüdsid ka seitsmendal rahukevadel võimalikult operatiivselt edastada laekuvat informatsiooni, tutvustada, selgitada, kommenteerida ajajärgu peateemasid. Eesti Raadio heliarhiivis leidub sellest aga vaid väheseid, juhuslikke jälgi. Salvestamine arhiivi ei ole teadagi ringhäälingu esmaseid ülesandeid. Ometi on kahju, et tehes "saateid söödapeenikasvatajatele" (veel üks viide V.Luige romaanile), ei jätkunud aega või võimalusi usutleda näiteks eesti nõukogude arheoloogiakoolkonna rajajat akadeemik HARRI MOORAT ja põlevkivikeemia rajajat Eestis akadeemik PAUL KOGERMANI. Kummagi nime ei leidu heliarhiivi kartoteegis. Seal puuduvad ka esimene eestlasest sotsialistliku töö kangelane KARL ISAK, TRÜ rektor ALFRED KOORT, sordiaretaja JAAN RAEDA, botaanik akadeemik AUGUST VAGA, pedagoog JOHANNES KÄIS, esimene eesti naisprofessor ALMA TOMINGAS. Kõige viimasena võiksime küll süüdistada selles arhivaare, kes sedagi vähest, mis meil on, on hoidnud ja kaitsnud ajahamba eest. Tänu Gustav Ernesaksale võime arhiivilindilt kuulata tema jutuajamist Aleksander Lätega. Enamik tuntud minevikunimesid varasematel helisalvestustel aga peab-loeb kõnesid, lubab, kiidab, tänab. Inimlikult isiklikku ei leidu sõjajärgse aja säilitusühikutes nimetamisväärselt.

Ajapikku on meie suhtumine heliarhiivi suunatavasse muutunud. Ja nii ei olnud pikka kõhklemist, kui Eesti Raadio programmide peadirektor Jüri Hansen tegi nende ridade kirjutajale ettepaneku hakata tegelema saatesarjaga, mis kannab nüüd nime "Kirjutamata memuaare". Esimene saade läks eetrisse 1977. aasta jaanuaris. Sealtpeale on saated vaheajata kavas olnud kaks korda kuus, millest oleks lihtne tuletada nende üldarvu. Esinejate valikul on püütud silmas pidada demokraatlikku seinastseina põhimõtet. Sama pealkirja all on mälestusi rääkinud revolutsionäär, töölisliikumise tegelane, teadlane, purjelaeva madrus, Eesti NSV esimese valitsuse rahvakomissar, vana taksojuht, Kodusõjaaegne lendur, Eesti esimese kolhoosi asutajaliige, NSV Liidu kangelane, ringhäälingu veteran, tuletornide ehitaja, tippsportlane, näitleja, kõrgkooli rektor, Saksamaa surmalaagritest eluga pääsenu, kunstnik, rallisõitja, Antarktikas talvitunu, ÜRO juures töötanud eriteadlane, arhitekt, miilitsatöötaja, baleriin, laevameister, partisan, sajaaastane tallinlane jt. Olen saate lindistamisel pidanud peamiseks saada usaldusliku jutujärjele, ei ole vajalikuks pidanud lisada ninnanguid, kommentaare, komplimente. Tahaksin loota, et neis saateis on jäädvustatud mingi jälg jutustaja isikust, tema lähematest kaasaegsetest ja ajastust, milles nad elanud.

Lembit Lauri

"KODUKANDILOOD". VEIDI AJALOOST

Ikka on läbi aegade tõusnud üks või teine võtmeküsimus meie ette. Kuuekümnendate aastate teises pooles oli palju juttu kodutunde vähenemisest, tööjõu liikuvusest. Sotsialistliku kodupaiga uurimisele pani kindla aluse Eesti NSV Teaduste Akadeemia kodu-uurimise komisjon, eesotsas nüüdse manalamehe akadeemik Hans Kruusiga. Televisioonis ja raadios oli vormiotsimiste aeg.

Selle taustal ilmusid eetrisse saatesarjad: raadios "Kodukandi lood". Aastail 1968-1971 RAMETO rüpes 100 saadet järjepidevalt igal reede õhtul ja kaks korda kvartalis avalik õhtu ühes Eestimaa kultuurimajas.

Televisioonis "Teeviidad". 1969. aasta jooksul kümmekond saadet varalahkunud reporteri Klaus Mikko juhtimisel.

Nende saatesarjade põhiideeks oli akadeemik Hans Kruusi sügavasisuline mõtteavaldus: "Sotsialistliku kodupaiga propageerimisel tuleb eriti kõrgelt hinnata tema osa ühiskonna kodutunnetuse kasvatamisel. Inimese hingestatud kodutunnetuse kujundamisele on kodu ja selle lähema ümbruse tundmaõppimine üheks toitemahlasid andvaks põhijuureks. Kodutunnetus omakorda on patriotismi algläte. Tema kaudu kasvabki välja kodumaatunnetus, sügav kodumaaarmastus". (TA kodu-uurimise komisjoni artiklite kogumik, Tallinn 1974, lk.12.).

Selle põhiidee jätkuna ilmus raadios saatesari "Kodukandis". See oli stereofooniline, mis lubas täielikumalt ära kasutada raadio väljendusvõimalusi. Järjepidevusega iga kuu viimasel reedel kahe aasta jooksul 1979-1980.

Saatesarjad olid suure ajaloolise, kultuuriloolise ja tunnetusliku väärtusega. Telepilt võimaldaks seda hästi täiendada. Seepärast pakkus sarja autor, allakirjutanu, seda televisiooni.

Nii ilmus ETV saatekavva 17.oktoobril 1981 uus saade "Kodukandilood" muusikasaadete peatoimetuse egiidi all.

See on publitsistlik ühiskondlik-poliitiline saade ühe paiga ajaloost ja tänapäevast, inimestest ja nende tööst ning vaimuelust. Saate põhisuunitlust täiendab kohalik taidlus. Saade oli mõeldud autorisarjana kindlal päeval üks kord kuus. Hiljem lisandusid ka teised reporterid. Sellest johtuvalt on "Kodukandilood" olnud väga erineva professionaalse tasemega. Tasapisi on publitsistlikkus kadunud ja asendunud informatiivse lihtsustunud lähenemisviisiga. Ka kindlat järjepidevust TV tehnika ja saatekava koormatuse tõttu pole suudetud tagada. Siiski on "Kodukandilood" vaatajais huvi äratanud ja on üks vaadatumaid saateid - ütlevad sotsioloogid.

Esimene saade oli Pranglilt, kuhu TV kaamerad esmakordselt jõudsid. Siiani on eetrisse antud 36 tunnist saadet.

"Kodukandilugude" põhiliseks režissööriks on Erich Rein, assistendiks Silja Milli. Toimetajatöö rasket koormat on armastuse ja entusiasmiga vedanud Õilme Krell.

Preagu on sarja toimetaja Leili Padevest.

Hubert Veldermann

KOHUSETUNDEST KODUMAA-ARMASTUSENI

Suveõunad olid juba ammu potsatanud pottidesse. Punapõsksed sügisjoonikud ja rohelised antoonovkad aga uhkeldasid veel õunapuudel. Vahtrad kirendasid värvidetules ja kasekulda olid kõik tuuleteed täis.

RAF-buss loksus mööda porist teed üksiku metsatalu õuele.

Olime järjekordsel TV-saatesarja "Kodukandilood" videosalvestusel - seekord Loksa kandis, Vanakülas.

Perenaine Ruth Talpsepp tuli juba karjaväravale meile vastu ja rahustas koerteväge, kes haukus end hingetuks. Ei käi võõraid nii sageli selles üksikus metsatalus.

Värvitud põrandalauad omakootud kaltsuvaipadega õhkasid kodusoojust ja kell seinal tiksus päevaaega. Perenaine nagu ei märganudki askeldavat telerahvast, kes valmistus salvestama intervjuud temaga.

Vähe on neid inimesi, keda mikrofon ei muuda edevaks või hoopiski kõnevõimetuks. Ruthi käed lebasid aga rahulikult põllesüles ja häälestki ei kadunud hetkekski tasakaalukus.

Viis last oli see naine ilmale kandnud ja üles kasvatanud. Koolis polnud ta palju käinud, kuid hingeharidust oli ta jaganud kõigile küllaga.

Kõik lapsed olid lennanud välja kodupesast. Tema üksinda oli jäänud, sest kaasa puhkas juba surnuaial.

Lastega oli jutuks olnud mitmel korral siit metsatalust äratulek, kuid ikka lükati see plaan edasi, sest ei Ruth ega lapsed osanud elu ette kujutada ilma selle kodumaja ja koduaia ning kodumetsata.

"Ei kisu vana puud juurtega kodumullast enam välja ja lastegi juured on siin, Vanakülas" - nii arvas ta kui võttis kätte oma "Laulude raamatu" ja alustas luuletusega pojale:

"Pea meeles need read,
et Sa tead
Su isa ja vanaisa
ja kõik Su vaarisad
iidsest aast
on kündnud põldu.
Ja kuigi võib-olla Sinust
just otse põllumeest ei saagi,
kuid ometi laual Sul olgu
puhas, ausa töömehe leib."

Sõna otseses mõttes "leiba kasvatanud" oli Ruth Talpsepp kogu elu, sest talutööd jätkas ta kolhoosis kuni kõrge vanaduseni välja.

"Ei minu lapsed küll leivaviilu maha vedelema ei jäta ja arvan, et oma lastel ei luba seda ka teha," ütleb ta. Ja kuidas nad seda saaksidki teha kui ühes oma "laulus" ütleb nende ema:

"Pea meeles, et
muld pole iialgi nii must,
et kardaksid määrida käsi
ja austamas halli juust,
ära iial väsi."

Kas saaksid sellises kodus kasvanud lapsed olla ükskõiksed, tuimad oma kodukoha, oma kodumulla, oma kodumaa vastu? Kui oskad lugu pidada oma kodust, pead lugu ka teiste rahvaste kodudest, kommetest ja keelest. Sellises kodus kasvab internatsionalist, aktiivne elu edasiviija.

Luuletuses "Tütrele" ütleb ta:
"Sulle näidanud ma
Noa laeva rajad
ja õhtuti Linnuteed,
aga elama nii nagu vaja
üksi, ise Sa õppima pead."

Tean, et tema lapsed said kõik hariduse, et nad kõik on perekonnainimesed ja tublid tööinimesed. Võib-olla ei lähe laste elus kõik siledalt. On siingi omad kännud ja kõverad teed, kuid olen kindel, et see üks lihtne ema andis oma viiele lapsele kaasa ellu sellise armastuse kaasavara, et nende koduarmastust jätkub üle oma kodukandi kaugemalegi.

Miks valisin just Ruth Talpsepa sadade inimeste seast, kes selles saatesarjas on esinenud? Sellepärast, et Vanakülas Ruthi juures tundsin: just siin on koduarmastuse lätted, mis lähevad kaugele. Ja just samas saates ütles ENSV rahvakunstnik Mikk Mikiver oma kodu õues, oma ema kõrval seistes: "Kui olen kaugel kodust, siis vahel tunnen, et just nüüd tahaks seista paljajalu, vaat just siin, sellel kaevumurul ja tunda, kuidas minusse voolab selle koha jõud, mis on minu koduks, mis on minu sünnimaaks."

Õilme Krell

RAMETO LÄBI KAHE AASTAKUMNE

RAMETO - see on raadio meelelahutussaadete toimetus. Esimene saade oli eetris 25.detsembril 1965 kell 19.40.

RAMETO sündis kärarikkalt nagu kõik uus. Ta tuli ilmale oma laulu ja loosungiga, tal oli oma vapilind Jaagup ja meeskond - Juhan Saar, Jaan Ruus ning tippreporter Valdo Pant. Mis aga kõige tähtsam - tal oli suur auditoorium, kes teda juba kärsitult oodanud oli.

RAMETO sündis ajal, mil mälumängud olid vallutanud maailma. Ime siis, et vastloodud meelelahutussaadete toimetuski alustas just sellest - pompöössetest raadiomängudest, kus oli kohal suur orkester ja säravad solistid, võidujanulised võistkonnad ja hinnalised auhinnad, saalitäis publikut pealt vaatamas ja sajad tuhanded inimesed kodudes kuulamas ning kaasa mängimas. Siit sai alguse suur mälumängubuum, mis pole siiani vaibunud. RAMETOST sai üldnimi - nii mõnegi klubi juhataja ütles, et neil on väga populaarne "rameto" - s.o. viktoriinid. Paar aastat hiljem sündis ka televisioonis "Viitevisioon" ja algasid mälumängud.

RAMETO raadiomäng arenes edasi "Rameto releevõistluseks". Nüüd võistles iga meeskond oma kodupaigas mikrofoni ees. Žürii asus Tallinas, kust ka saatejuht Hubert Veldermann võistluspaigad saatesse lülitas. Võistkondi juhtisid kohtadel rahvasaadikute nõukogude esimehed, osavõtjaks oli konalik mõtlejate tuumik, keda telefoni teel võisid aidata kodukandi kuulajad. Mängud näitasid Eesti Raadio tennilise teenistuse kõrget töökultuuri. Tekkis mõte saadud kogemusi kasutada suure, Eesti NSV linnu haarava matkaraadiomängu korraldamiseks. Seda võibki lugeda meie raadiomängude tipptunniks. Mängu nimeks sai "Tere, talv!", see korraldati aasta eelviimasel nädalal.

Mängust võisid osa võtta kõik, kellel selleks tahtmist oli. Soovitav oli kaasa võtta transistor-

raadio - nii sai veel ka tänaval olles kuulata raadiost järjest täpsustuvaid kontrollpunkti asukonakirjeldusi. Esimene mäng läks eetrisse detsembris 1971. Esimeses mängus oli aktiivseid kaasalööjaid või neid, kes transistorraadiotega tänavale tulid ja kontrollpunkti üles leidsid, neli tuhat. Viimases mängus oli aga osavõtjaid - aktiivseid mängijaid - üle 60 tuhande.

Edasi läks kõik nii nagu minema peabki - kvantiteet kasvas üle kvaliteediks. Tohutust mälumängurite massist sirgus hulgaliselt fanaatikuid, kes olid valmis väljakutse esitama oma ala asjatundjate koondisele - Tarkade Klubile, kes käib kord kuus koos meelelahutussaadetes. Need on 11 fenomenaalse mäluga meest, kes esindavad eri eluvaldkondi ja kellele kuulajad esitavad küsimusi ükskõik mis alalt.

Klubis on esindatud akadeemik Agu Aarna, teadlased Ustus Agur, Mark Sinisoo, arheoloog Tanel Moora, muusikateadlane Leo Normet, ajakirjanikud Heino Kask ja Ivar Viil, insener Tiit Ulas, põllutööline Tõnis Laisaar, tõlkija ja mälumängija Hardi Tiidus, meedik Mati Tarum. Mängu juhib praegu majandusteadlane Siim Kallas.

Ei maksa arvata, et raadio meelelahutussaadete toimetuse kogu tähelepanu kuulub vaimuteritajatele. Nende päralt on tegelikult ainult pooled meie saated. Teise poole oma saateajast pühendame neile, kes peavad lugu teravmeelsusest, kes naudivad nalja, kellele on kallis hea huumor ja keda võluvad vaimukused.

Aastate jooksul on RAMETO eetrisse andnud sadu estraadisaateid, kus mikrofoni ees seisavad parimate naljapaladega meie parimad estraadinäitlejad.

Meie tuntud artist Paul Pinna on öelnud: "Kurat, ma ei salli seda mikrofoni! Ei kannata seda auku. Kohe mitte ei saa selle auguga kontakti. Oleks tal nägugi ees!"

Selge - artist vajab publikut. Et esinemine oleks raadios särav nagu laval, on tarvis publikut ka raadiolindistusele.

Sellest mõttest sündiski meelelahutusprogramm "Õhtu kahele". Saated kestusega 60-90 minutit lindistati baarvarietees "Tallinn" ja olid eetris laupäevaõhtuti. Neis tutvustati järgemööda kõiki tol hetkel populaarseid estraadilauljaid koos tuntud sõnakunstnikega. Lindistamised lõppesid siis, kui esinejate varu sai ammendatud. Praegu on meil kavas see ettevõtmine taaselustada - peale on kasvanud uus põlvkond lauljaid ja sõnameistreid.

"Õhtu kahele" andis meile häid kogemusi uue suure meelelahutusseeria - "Meelejahutaja" - (esimene saade 28.oktoobril 1973) tegemiseks, mis on saavutanud rekordilise kuulatavuse - 54% Eestis ja üle 70% Tallinnas - kokku 350-400 tuhat inimest.

Saate ülesehitus on üsna traditsiooniline ja hõlmab endas kõiki neid väheseid komponente, mida raadiomeelelahutuses on võimalik kasutada - huumor, muusika, intervjuud, mängud publikuga (taibukusele ja teravmeelsusele). Saadete lindistused muutusid avalikeks estraadiprogrammideks. Alguses viis neid saateid läbi teenekas estraadinäitleja Eino Baskin, siis Eero Spriit, nüüd esineb "Meelejahutajas" Noorsooteatri näitlejaskond lavastaja Kaarel Kilveti juhtimisel.

"Meelejahutaja" avaldab aastas 400 naljapala. Lõviosa meie naljatoodangust on tõlked vene keelest. Tänu sellele, et "Literaturnaja Gazeta" vahetevahel ja "Krokodil" pidevalt avaldab ka sotsialismimaade huumorikirjanduse väikevorme, saame pakkuda nalju ka välismaa nalja- ja pilkeväärt teemadel.

Ometi ei piisa sellest, ei piisa ka lugematul arvul ilmuvate ajakirjandusleheküIgede püüetest, ilmugu nad siis Lätis või Sverdlovskis. Mida vanemaks jääb saatesari, seda enam tekib ka "kõlbmatuid", harjumuslikke seoseid ja võtteid, süžeid ja pöördeid, mille üle naljakarastust saanud kuulaja enam heatahtlikult ei naera. Üks pääsetee oleks selles, kui avaksime humoristide neid sahtleid, kuhu on paigutatud ajalehtede-ajakirjade, raadio

ja televisiooni poolt liiga keskpäraseks tunnistatud palad: mis liiga harjumuspärane, näiteks, Jaroslavli huumorinurgale, see võib kõlada värskena Eestis; mis mõjuks kuivana Moskva ajalehes, võib hea režii puhul elu sisse saada meie raadios.

Need arutlused sundisid intensiivselt jätkama ka 1970.a. detsembris alustatud ja oma harva esinemissageduse tõttu veel lõpetamata saatesarja "Nõukogude naerumeistrid". Seni on eetris olnud üle 60 saate.

Kakskümmend aastat RAMETOT ...

Kuulajateni on jõudnud sada saadet "Kodukandilood" - koduvabariigi eri paikkondi tutvustav saateseeria. Kavas on olnud meelelahutussaated "Huumoripaun Tšehhoslovakkiast", "Huumor Poola moodi", "Soomlane muigab", "Huumoritervitus Ungarist", "Külas Eulenspiegelil", "Gabrovo nalju". Saatesari "Vennasrahvaste huumorit" on kavas kord kuus, pühapäeva õhtuti. Igal hommikul on kavas 2-3 minutine saateke "Huumorit", mille lühinaljad peaksid tegema hea tuju hommikukohvi joojatele ja tööle ruttajatele. Igal esmaspäeval algab järgnev põnevusjutt, mis on osade kaupa eetris reedeni. Laupäeval on eetris "Kasiino". Pühapäeva õhtul kord kvartalis on kavas kas rahvalik saade "Siis kui jalgu puhkas hobu", "Nõukogude naerumeistreid", "Vennasrahvaste huumorit" või mõni segakavaga estraadisaade.

Pühade puhul on meie toimetusel lisaaeg, mida täidame suurte estraadilavastuste või raadiomänguga.

Toimetuse koosseis: toimetajad Priit Aimla, Peeter Hein, Milvi Juske, Kai Maran, Mae Vapper, Ralf Parve, vanemtoimetaja Toivo Tootsen. Saateid on palju.Aeg läheb edasi ja mõnelegi saatele on hame väikseks jäänud. "Kasiino" näiteks on vanast kuuest välja kasvanud, uus tasub eraldi tutvustamist.

Toivo Tootsen

"KASIINO" UUS KUUB ...

...pealkirjastas 24.oktoobri 1985 "Õhtuleht" sõnumi mõni päev varem toimunud lindistusest.

Esimene "Kasiino" läks eetrisse 1979.aasta 30.aprillil. Sellest ajast tänaseni on valminud üle 300 saate; võistlejatele, saalipublikule ning saate kuulajatele on preemiaks välja jagatud üle 35000 loteriipileti. Kaks "Kasiinot" on tehtud koostöös Ungari Raadioga: 1983 Tallinnas ja 1984 Szolnokis.

Mida siis kujutas endast vana "Kasiino"? Mängulaua taha istusid vastamisi 2 - 4 mängurit, kes esitasid teineteisele 3 küsimust. Kummalegi võistlejale või võistlejatepaarile anti avansiks 15 loteriipiletit. Kui mängija vastas küsijale õigesti, sai ta 5 loteriipiletit, kui mitte, andis 5 piletit küsijale. Vale vastuse korral sai vastata saal ning teenida 2 loteriipiletit - ja nii kogu kasiinomängu ajal.

Teiseks mänguks oli pakkumise mäng. Võistlejatele anti nüüd 21 loteriipiletit ning mängujuhid esitasid võistlejatele viis küsimust. Kolmandaks oli huumorimäng, kus tuli leida esitatava humoreski puänt, koostada segipaisatud sõnadest aforism, jne.

Muusikamängus tuli 4-5 üldtuntud meloodia põhjal lahendada muusikaline ristsõna, koostada humoristlik jutustus jmt.

Saate lõpus kõlas küsimus raadiokuulajate suurele ringile. Iga aasta lõpul loositi õigesti vastanute vahel välja "Kasiino" peaauhind - 1000 loteriipiletit. Mängude vahel kõlas saates 30.-40. aastate muusika.

"Kasiino" uus kuub? Kui varasemate "Kasiinode" mängud olid jõukohased rohkem professionaalsetele mälumänguritele, siis nüüd on need muutunud jõukohaseks ka asjaarmastajatele. Uues "Kasiinos" on ära jäänud küll vaid esimene mäng, lisandunud on aga saadet elavdavaid uuendusi, vanade RAMETO raadiomängude elemente.

Suurenenud on saates osalejate arv. Võistluslaua taga istub kaks 3-liikmelist võistkonda. Uues "Kasiinos" on osalenud "Salvo", "Marati", "Baltika",V.Klementi nim. ÕTK, "Vasara","Flora", "Norma", Tartu Plastmasstoodete Katsetenäse, tootmiskoondise "Tootsi" jt. võistkonnad. See on siis kvantitatiivne muutus.

Kvalitatiivsetest muudatustest nimetan võistlejate loomingulise omaalgatuse suurendamist. Selleks pakub näid võimalusi võistkondade poolt "koduse tööna" ettevalmistatud oma ettevõtte ja mängijate tutvustamine. See on erandi-tult humoristlik, tutvustusi on kuuldud nii proosa-, värsi- kui lauluvormis. Saates esinevad ka võistlevate ettevõtete isetegevuslased. "Kasiinos" on esinenud instrumentaal-, rahvamuusika- ja naisansamblid, sõnakunstnikud, solistid, külakapell. Ning nende tase on olnud väga kõrge.

Uue "Kasiino" kõrghetk aga saabub siis, kui kohale tuleb saate külaline, kelle võistkonnad peavad eelnevalt ära arvama. Saate tegijad ise nimetavad seda "mänguks elussöödaga". Külalise kohta antakse infot. Algul väga üldist, mis järk-järgult muutub üha konkreetsemaks. Alginfo on üsnagi napp. Keda oskaks pakkuda, kui tead vaid külalise lemmiktoitu, kinganumbrit või tänavat, kus saate külaline lapsepõlves elas? Ometigi on nutikad võistkonnad osanud ära arvata Agu Aarna, Hugo Hiiuse, Sulev Nõmmiku, Vladimir Sapožnini, Liia Laatsi, Enn Vetemaa, Teet Kallase, Vambola Põdra jt. tuleku.

Esimesena külalise nime äraarvanud võistkond saab preemiaks loteriipiletid ning siis on külaline Peeter Heina, Toivo Tootseni ja saalipubliku küsitleda. Nii sünnib kollektiivne intervjuu, mis on ääretult vaheldusrikas ja sundimatu. Küsida võib igaüks, küsida võib kõike!

Näiteks milline raadioreporter söandaks esitada Sulev Nõmmikule niisuguse ebaprofessionaalse küsimuse: "Mis ajast te nalja teete ja kaua

te olete juba nalja teinud?" Saalipublik, ôigemini üks väike poiss aga söandas. Ja sai sellise vastuse: "Kui kaua ma olen nalja teinud? Meil oli kodus suur ümmargune laud ja kui ma pahandust tegin, sinuvanune olin, jooksin ümber laua ema eest ära ja ema ütles: "Oh kui naljakas! Sealtpeale ...". Saaliaplausi teenisid nii küsija kui vastaja. Ja saalipublik kasutab talle antud küsimisvôimalusi vägagi aktiivselt. Huvitutakse külalise arvamusest päevaprobleemide kohta, tema tööde ning tegemiste üle, saadakse huvitavat informatsiooni ja fakte. Intervjuu lôpetuseks esitab "Kasiino" külaline suure ringi küsimuse kuulajatele.

Ning veel üks uudis: "Kasiino" lindistustel mängib ansambel "Modern Fox" 30.-40. aastate muusikat. Lindistused lähevad eranditult täissaalile.

Lisaks meelelahutusele saavad kuulajad kasiinomängude küigus huvitavat teavet küsimustevastuste näol poliitika, ajaloo, teaduse, kultuuri, muusika, geograafia, majanduse jne. valdkonnast.

RAMETO firmasildi all teevad "Kasiinole" tänuväärset tööd mängujuhid Villu Astok - Esko Tasa, Peeter Hein - Toivo Tootsen, Hans Hindpere - Vello Mikk ning vôistkondade komplekteerijana vasariiklike mälumängude peakohtunik Enn Limberg. "Kasiino" tagasihoidliku toimetajarolliga püüab aga toime tulla

Ralf R. Parve

QUO VADIS, MEIE HELIARHIIV?

Üle 13000 säilitusühiku - lindikarbi ja heliplaadi. Neist enamikul kaks-kolm kuni mitukümmend salvestiselõiku või teost, kokku 6500 tunni ulatuses. Juurdekasv läbilõikeliselt 250 ühikut aastas. See on Eesti Raadio heliarhiiv. Meil on rohkesti hindamatu väärtusega materjale: kunagiste revolutsiooni- ja ühiskonnategelaste, mainekate tööliste ja kunstnike sõnavõtud (Olga Lauristin, Eduard Päll, Hans Kruus, Arnold Veimer, Oskar Luts, August Jakobson, Mart Saar, Aleksander Läte jpt.). Suurt huvi pakuvad Vene-Jaapani sõjas osalenute mälestused. Värvikad meenutused on 1905. aasta revolutsioonist ja 1917. aasta oktoobripäevadest vastavalt Friedebert Tuglaselt ja Ernst Särgavalt. Üht-teist on elava sõna kujul olemas 1940. aasta juunipöörde, Suure Isamaasõja puhkemise ja kaitse organiseerimise kohta ("Üleskutse võitluseks fašistide vastu", "Selgitus hävituspataljoni ülesannetest" jm.). Palju on sõja- ja tööveteranide esinemisi ning mainekate raadioajakirjanike töid (L.Tuiman, H.Mits, V.Pant jt.).

Arhiiv on võrdlemisi rikas ka kultuuriloolise dokumentide poolest. Omaette fondi, mida ohtralt kasutatakse, moodustavad näidised hääbuvast murdekõnest ja folkloorist - mõned päris sajandi algusest, ümbervõtetena fonograafi vaharullidelt.

Loetelule lisandub üsna ammendav valik eesti muusikast ja meie interpreetide esinemistest, mis on kopeeritud alates 1904. aastast toodetud heliplaatidelt. Mõndagi on pakkuda ka niiöelda laiast maailmast, nimelt kuulsate muusikute esinemiste ülesvõtteid ja näidiseid ajastuhõngulisest tarbemuusikast, vanimad materjalid lausa helitehnika hakult. Mõistagi on arhiveeritud suurem osa Eesti Raadios tehtud fondisalvestiste originaalidest või vähemalt koopiatest. Lünki

selles osas püütakse tasapisi täita.

Raadio- ja telesaadete tegijad, samuti filmimened ja teadlased kasutavad Eesti Raadio heliarhiivi fonde üsna varmalt. Ainuüksi oktoobris 1985 oli lindilaenutusi ca 130, kusjuures see pole mingi rekordiline , vaid üsna läbilõikeline arv.

Niisugune on meie heliarhiivi, haruldase aardla tänane päev. Kuid homne?...

Heitkem asjaloo selgitamiseks põgus pilk kõrvale. Vabariikliku Raadio-Telekeskuse helisalvestustsehhis tegutseb restaureerimisgrupp - kolm töötajat, üks foonika. See trio on pandud hea seisma selle eest, et säilitatav säiliks ja parandatav paraneks. Pealekauba hulk tegemist lindistuste tehnokontrolli ja ekspertiisi valdkonnas. Ammuaegsed väärtsalvestused (ja mitte ainult need) vajavad lindi loomuliku vananemise ja oskuslikulgi kasutamisel paratamatult tekkiva kvaliteedikao tõttu perioodilist ümbersalvestamist-restaureerimist. See toiming hõlmab mitte ainult kõla parendamist, omaaegsetele võtetele iseloomulike moonutuste ja häirete-parasiitmürade kõrvaldamist või vähemalt maskeerimist, vaid ka originaalsalvestist kandva haprunud lindimaterjali töötlemist kemikaalidega. Kõigeks selleks on restaureerimisfoonikas põhilised vahendid olemas. Kuid paraku eilse tehnika eelviimase sõna tasemel.

Restaureerimisgrupp on viimase viie aastaga (1981-1985) andnud heliarhiivile ennistatud materjale - temaatilisi koondlinte üne või teise interpreedi või kollektiivi mikrofoniesinemistest kokku 140 ünikut, igas kuni 30 üksiknimetust, lisaks kuuldemängud ja sõnalised materjalid. On püütud arvestada nii vanade salvestiste konditsiooni kui nende ühiskondlik-poliitilist, kultuuriloolist ja kunstilist kaalu. Tähelepanu on koondatud ühelt poolt vanimate arhiveeritud helidokumentide päästmisele ning teisalt kuulde-

mängude ja interpreetide fondi korrastamisele. Viimaste osas on tegelik ennistustöö seostunud salvestiste süstematiseerimisega ja isegi omaaegsete monosalvestiste stereofoniseerimisega. Arhiveerimiseks on hangitud ka meil seni puudunud olulisi materjale erakogudest jm.

See kõik on medali üks külg. Aga teine? Nagu öeldud, ladestub igal aastal meie heliarhiivi vähemalt paarsada tundi salvestisi. Eeldame (küll pisut suvaliselt), et absoluutse püsiväärtusega võtete hulka võib sellest arvata poole ja ülejäänu tähtsus on ajas piiratud, ütleme paarikolmekümne aastaga. Ilmselt tuleb toda esimest osa püüda magnetlindil hoida nii kaua, kuni meieni või meie järglasteni jõuavad uued säilituskindla(ma)d salvestusmeetodid - olgu nendeks hõlpvalmistatav digitaalplaat, mõni täiuslik optiilis-mehaaniline menetlus või midagi praegu hoopis utoopilisena tunduvat, näiteks mitteliikuva kandjaga salvestus sobiva aine kristallis molekulaartasemel.

Kuid praegu ja lähemas tulevikus leiame end silmitsi järgmise olukorraga: ringhäälingu magnetsalvestiste elueana arhiivis säilitamise tingimustes antakse vanemate linditüüpide jaoks 10-12 aastat, millele peab järgnema obligatoorne ümbersalvestamine.

Et pidada kinni maksimaalvõimalikust ajasekventsist originaallindi laekumise ja sellega ettevõetava "konserveeriva" ümbersalvestamise (restaureerimise) vahel, milleks võib patuga pooleks ja eeskirju eirates pidada 15-20 aastat, tuleks restaureerimisgrupis ainuüksi arhiivi vanu materjale ennistada laias laastus paarikümne tunni ulatuses kuus. Rõhutan: üksnes selleks, et pidada seda helikogu jooksvalt kasutamiskõlblikus ja säilivas konditsioonis.

Praeguseni on ennistajate jõudlus selles töölõigus olnud keskmiselt kaks tundi kuus, kõigest napp kümnendik hädavajalikust töömahust.

Nimelt kuulub grupi funktsioonidesse ka tehnilis-helirežiilistele nõuetele mittevastavaks osutunud saatematerjalide operatiivne korrastamine, samuti fonoteegi fondidesse kuuluvatele riknenud salvestistele kiirabi osutamine. Ülesannete hulgas on ka praeguseks mittestandardseks saanud lindikiirusel tehtud väärtuslike võtete ümbertegemine. Neid on praegu fonoteegis, arhiivist kõnelemata, ootel veel 600 tundi!

Võidakse küsida, milleks üldse restaureerida säilitatavat? Võib-olla piisaks lihtsast kopeerimisest? Olgu öeldud, et arhiivilintide primitiivne "1:1-vahekorras" ümbersalvestamine, mida paraku on praktiseeritud, ei taganud kvaliteeti ega leevendanud olukorda salvestiste kasutamisväärtuse säilitamisel. Pigem vastupidi: iga tsükliga, isegi lindi hoidmisega riiulil, kasutamisest kõnelemata, lisandub helile mitmesuguseid häireid, kasvõi kurikuulsat kopeerkaja, kahinat jms., mis tuleb ümbersalvestamisel tingimata kõrvaldada. Allakirjutanu ei ole muide kohanud ühtki vana salvestist, mida ühe või teise parameetri osas paremaks muuta - restaureerida - poleks saanud. Kui see võimalus kasutamata jääb ja tehakse lihtne ümbersalvestis, ladestuvad järkjärgult need parasiithelid ja moonutused, kuid see on õigupoolest samastatav salvestise hävitamisega.

Hea kolleeg, kas siinöeldu teeb natuke mõtlikuks?

Heino Pedusaar

TEOORIA PRAKTIKAS

ARVUTUSTEHNIKA RAKENDUSI KOMITEE TÖÖS

Arvutustehnika arengus oleme läbi elanud vähemalt kaks murrangulist etappi:

- üleminek teise põlvkonna tehnikalt (meil esindas seda arvuti "Razdan-3") kolmandale põlvkonnale;
- üleminek universaalsete arvutite kasutamiselt spetsiaalselt projekteeritud süsteemidele, kuivõrd seda on võimaldanud vajalike parameetritega seadmete kättesaadavus.

Spetsiaalsete terviklike lahenduste leidmine meie majas arenevale infosüsteemile on juhtinud meid mööda suurte universaalsete ühtsusseeria arvutite kasutamisest ning tähelepanu all on olnud juba pikka aega väikearvutid.

1975.aastal läks meil käiku Ungari miniarvuti 1010B kuueteistkümne tööpunktiga. 1980. aastast alates loome süsteemi juba võimsama, kodumaise väikearvuti SM-4 baasil. Süsteemi arendamiseks on muretsetud ka seadmeid mikroprotsessorite baasil (Ungari tekstitöötlusterminalid VDT-52127, VDT-52128, arvutid SM-1800 ning "Iskra-226").

Raadio- ja televisioonitöö vajadustele vastava süsteemi komplekteerimine ei lähe kergesti. Suuri raskusi on olnud just piisavate tekstitöötlusvõimaluste loomisel, millega alustati 1978. aastal. Kavandatust on 1985. aasta lõpuks kätte saamata mitmekeelsed tekstiprinterid, mis paigaldatakse toimetustesse. Ilma väljundivõimaluseta jääb loodav süsteem projekteeritust vähemefektiivseks.

Meie arvutustehnika areng on olnud tuntav ka

infosüsteemide lõpptarbijatele - komitee töötajatele. Esimesel etapil tuli andmed arvutuskeskusele vahendada eranditult dokumentidena paberil, et siis periooditi saada vajalikke aruandeid ja andmeanalüüse. Pärast Ungari väikearvuti rakendamist toimub lävimine arvutiga juba valdavalt kuvarite kaudu paljudes komitee tööiõikudes üheaegselt. Seejuures on kuvarid paigutatud vahetult töötaja käeulatusse ja kaob tarvidus materjalide otseseks vahendamiseks arvutuskeskuse töötajate poolt. Selline käsitus on võimalik tingimusel, et arvuti kasutajad üheaegsel pöördumisel teineteist ei sega ja et kellelgi pole võimalik andmete kasutamisel ületada oma võimupiire. Nimetatud tingimusi rahuldab meie arvutuskeskuses loodud programmvarustus.

Kui varasemate arvutite koostöös jai Ungari väikearvutile põhiliselt andmenõive ning operatiivne töötlus ja "numbrinarimisega" tegeles valdavalt suur arvuti "Razdan-3", siis võimsama väikearvuti SM-4 rakendamisega toimub kogu see töö ühes süsteemis. Tänu sellele on võimalik realiseerida järjest keerukamaid operatiivseid ülesandeid ja samal ajal suurendada tööpunktide arvu. Selle süsteemi täielik rakendamine võimaldab juurdepääsu infosusteemile juba kõigist peatoimetustest. Seejuures tüüpilisemad peatoimetustes tehtavad tööd on

- osaline saatekava planeerimine saatepea tasemel,
- saate tegemiseks vajaliku tehnika tellimine,
- uudisinfo jälgimine,
- tekstitöötlusel baseeruvad toimetusesisesed tööd.

Infotöötluse liigne tsentraliseerimine pole üldiselt tervitatav nähtus, kuigi seda nõuab ühiselt muudetava infobaasi kasutamine. Seda on tundnud kindlasti oma töös need komitee töötajad,

kes on uue arvutisüsteemi esimeste tarbijate hulgas ja kes nüüd lahendavad oma probleeme järjest suurenevas paralleelülesannete tulvas. Väljapääsuks vastuolust üha kasvava tarbijaskonna ja tsentraliseeritud süsteemi vahel oleks arvutusvõimsuste hajutamine, säilitades üntse infobaasi kontseptsiooni. See oleks võimalik niinimetatud lokaalse arvutivõrgu loomisega, kus erinevad mini- ja mikroarvutid ning viimase erivariandid - personaalarvutid - ühendatakse üntsesse arvutivõrku kiirete infokanalite abil, mis luuakse koaksiaalkaablite või valguskaablite baasil. Sellise võrgu arendamiseks puuduvad meil praegu tehnilised võimalused. Et siiski võimalikult hästi rahuldada komitee vajadusi kasutada oleva arvutustehnika baasil, on meie programmeerijad kollektiivse töö optimaalseks korraldamiseks loonud spetsiaalse programmvarustuse, mis võrreldes universaalse, standardse programmvarustusega võimaldab töö efektiivsust mitmekordistada.

Viieastase töö tulemusena loodud süsteem on jõudmas nüüd täieliku rakendamiseni. Meie ünise tegevuse edukus sõltub edaspidi ka tarbijaskonna aktiivsusest. Arvutuskeskuse ülesandeks jääb seni veel puuduvate hädavajalike seadmete kiire ühendamine vastavalt nende saabumisele ning programmvarustuse edasine arendamine.

Praeguses töös on suur vahe arvutuskeskuse spetsialistide ja süsteemi tarbija vahel. Viimasele on võimaldatud töötamine ainult eteprogrammeeritud dialoogide raames, ilma omapoolse võimaluseta osaleda ülesannete programmeerimisel. Arvutustehnika areng nõuab aga paljudelt arvutustehnika kasutamise oskust ja programmeerimisalase kirjaoskuse omandamist. Arvutil SM-4 loodud süsteem võimaldaks soovi korral arendada komitees ka programmeerimisalast õpetust, kasutades õppimisprotsessis üntse süsteemi tööpunkte.

Mait Sarv

Tehniline progress on teinud raadiokuulamise-televaatamise võimalikuks kõikjal, kus viibitakse (70%-l küsitletuist on kaasaskantavad raadiod, 28%-l on autoraadiod, 3%-l on kaasaskantavad telerid). Meie käsutuses olevatel andmetel on küsitletuil

	Kodus	Tööl, koolis	Mujal
võimalus kuulata raadiosaateid	98,5%	39,5%	72,7%
võimalus vaadata telesaateid	97,7%	9,7%	70,1%

("mujal" tähendab: naabrite juures, külas, rannas, aias, autos jne.)

On olemas rida tööalasid, kus raadio kui foon ei sega töötegemist (müüjad, teenindustöötajad, sekretärid jmt.). Ungari RV uurija Miklos Tomka kirjutab oma artiklis "Raadio, televisioon ja päevarežiim" (kogumikus "Massikommunikatsioon sotsialistlikus ühiskonnas", Leningrad, 1979, lk.157): "Üksikud perioodid tööpäeva jooksul eralduvad kui taastootmise aeg. Võib arvata, et raadio foonina kuulamine on neil juhtudel puhkuseks, väljalülitumiseks, lõdvestuseks ja see muudab mõningate toimingute monotoonsust".

Telerit vaadatakse enamasti kodus, ehkki ka tööl ning mujalgi vaatamisvõimalusi on. Seda, et raadiot kuulatakse põhiliselt foonina, televaatamine nõivab kogu tähelepanu, näitab seegi, et kell 19, kui enamik inimesi kodus, algab nn. teleaeg - raadiokuulamise osatähtsus väheneb siis tunduvalt (peaaegu kaks korda), TV oma aga suureneb.

Keskmiselt kulutatakse Eesti Raadio kuulamisele 2,8, muudele raadiokanalitele 0,1, ETV vaatamisele 1,6 ja muudele telekanalitele 0,4 tundi päevas. Järgnevalt graafikult on näha, kuidas aastatel 1977-1985 on muutunud erinevate kanali-

te kuulamisele-vaatamisele pühendatud keskmiste ajahulkade omavahelised suhted (joon.1).

Selgituseks: me käsitleme nimme kulutatud ajahulkade omavahelisi suhteid, sest absoluutsed suurused ei näita alati tõde. Näiteks 1977 ja 1980 kuulati Eesti Raadiot keskmiselt 3,0 tundi päevas, kuid selle ajahulga osa koguajas (s.o. ajas, mis pühendati kõikidele kanalitele kokku) oli erinev: 1977 - 57,7%, 1980 aga 63,8%. Seda tingis telekanalitele kulutatud ajahulga vähendamine. Või teine näide: 1977 vaadati ETV saateid keskmiselt 1,7 t päevas, 1983 aga 1,6 t. koguajas moodustas see aga ühevõrra - 32,7%.

Keskmiselt tarbib meie kuulaja-vaataja 2,1-2,2 kanalit, aga on ka neid inimesi, kelle tähelepanu osaliseks saavad enamik uuritavaist kanaleist. Ainult raadiot kuulab 7% küsitletuist, ainult telerit vaatab 5%. Vaid ühe kanali patrioote on 4%, kaht kuulab-vaatab 22%, kolme - 35%, nelja - 22%, viit - 11%, kuut - 3%, seitset - 2%, kaheksat ja enamat - 1% küsitletuist. Kõige enam esineb järgmisi kanalite kombinatsioone: ER-I+VR+ETV, VR+ETV ja ER-I+VR+ETV+KTV-I. Kanalite valikut mõjustab ennekõike küsitletu tööala, seejärel vanus, haridus, elukoht, vene keele oskus, sugu, vastuvõtu tehnilised võimalused jne.

Igaühel pole aga iga päev soovi või võimalust raadio-telesaateid jälgida, igal pool Eestimaal pole kõiki telekanaleid nähagi ning kõik meie raadiosaated ei kosta kõikjal kvaliteetselt kätte. Seda arvestades tõdeme, et saateid kuulab-vaatab päeviti erinev arv inimesi, kusjuures ühtegi kanalit ei tarbi päeva jooksul kõik küsitletud. Nii kuulab Eesti Raadiot keskmiselt 86%, muid raadiokanaleid (ÜR-I, ÜR-III,"Majak" jt.) 9%, ETV-d vaatab 67% ja muid telekanaleid (KTV-I, KTV-II, LTV jt.) 25% küsitletuist.

Meie järgmine joonis näitab eri kanaleid tarbinute hulga (auditooriumide) omavaheliste

suhete muutumist koguauditooriumis aastatel 1977 - 1985 (joon 2).

Näeme, et auditooriumid on enam-vähem stabiilsed, välja arvatud viimased aastad. "Muude telekanalite" auditooriumi suurenemist tingis KTV-I programmi saatemahu suurenemine ööprogrammi võrra.

Palju mõtlemisainet peaks pakkuma järgmine graafik (joon.3): kanalilolijate keskmise ajakulu muutumine aastati. Kui keskmiselt kulutatud ajahulga väljaarvutamisel arvestatakse kõiki küsitletuid, (ka neid, kes ei kuula-vaata antud kanalit), siis siin on arvesse võetud ainult need, kes mingit kanalit kasvõi veerand tundi tarbinud. Ilmekalt tuleb esile KTV ööprogrammi loomine 1984. aastal - suureneb nii auditoorium kui ka ajakulu "muudele telekanalitele". Ja ehkki Eesti Televisiooni vaadatakse isegi veidi enam kui 1983 (1983 2,2 t, 1984 ja 1985 2,3 tundi), on selle ajahulga osa koguajas vähenenud. Peaaegu sama on öelda Eesti Raadio kohta, sest alates 1982. aastast tehtud saatevõrgu muudatused pole auditooriumi rohkendanud ega kuulamisajale pikkust lisanud.

Meie auditoorium on küllaltki inertne. Muutused, just paremuse poole (s.t. auditooriumi suurenemine, kuulamis-vaatamisaja pikenemine) ilmnevad alles siis, kui inimesed on uuega harjuda jõudnud. Pettumused avalduvad kiiremini.

Tiiu Paulson

SAATEJUHIST AJAKIRJA-TÜÜPI RAADIOSAADETES

Eesti Raadio saatekava sisaldab mitmesugustel põhjustel õige palju liike ajakirja-tüüpi saateid. Olulisemaks võib pidada võimalust kõige erinevamat laadi materjali küllalt lintsal teel organiseerida üheks tervikuks. See töö jääb aga eelkõige saatejuhi tena. Tema tegevust ajakirjandusteoorias on küllalt vähe käsitletud. Sellekonast vajadust võib pidada aga pakiliseks, sest saatejuhte on palju, kuid teadmisi antud rollist mõnel puhul kasinalt ja needki vastukäivad. Seetõttu pakun lühikäsitluse saatejuhi töö mõnest aspektist, mis mõeldud eelkõige algajale raadioajakirjanikule.

Ühtsed nõuded ajakirja-tüüpi saadete junile puuduvad, sest erineva eesmärgiga saated nõuavad ka erinevat laadi saadete organiseerimist ja juhtimist. Saated eristuvad funktsiooniõe (informatiivne, meelelahutuslik, hariduslik jms.), teemade (üldauditooriumi huvitav, kitsamat huvi pälvivad teemad jms.), materjali organiseerimise viisi (muusika kasutamisega või ilma jms.), saatepikkuse (üldauditoriumi intrigeerivaid teemasid käsitletakse tavaliselt pikemates saadetes jne.), sihtauditooriumi ja mitmete teiste tunnuste järgi. Kõik see nõuab saatejunilt erinevat lähenemist. Kuid sellele vaatamata ajakirja-tüüpi saate sisuline olemus ja raadiokommunikatsiooni eripära esitavad saatejuhile üldisi nõudeid, millest reporter peaks kinni pidama.

Iga ajakirja-tüüpi saade peaks reeglina lähtuma ühest põhiideest, mille ümber koondub kogu saatematerjal. Seda põhiideed võib nimetada ka saate kontseptsiooniks, millele vastavalt kogu saade - nii saatelõigud kui saatejuhi tekst - üles ehitatakse. Põhiideed kannab eelkõige saatejuht.

Saate valmimine algab eelkõige kontseptsiooni loomisest (reeglina), sellest lähtudes tellib

saatejuht-toimetaja autoritelt saatelõigud. Nõnda määratletakse ka saatelõikude eesmärgid, laadid ja žanrid. Et ajakirja-tüüpi saadete ülesehituse üheks põhimõtteks on vaheldusrikkus, siis saate kujundamise faasis peaks silmas pidama ka saatelõikude eesmärkide, žanrite ja pikkuse, aga ka muusika mitmekesisust. Vaheldusrikkus nõlbustab saate kuulamist.

Koostöös saatelõikude autoritega ning saatejuhiga oleks lisaks üldtuntud seisukohtadele otstarbekas juhinduda kahest järgmisest nõudest. Iga saatelõigu autor annab saatejuhile oma loo 1-2 algus- ja lõpulause sõnasõnalise teksti. Sellega välistatakse saatejuhi ja saatelõikude autori tekstide kordus. Saatelõigu autor peaks lisaks oma loole andma saatejuhile ka vähemalt ühe huvitava fakti, detaili jms. käsitletava teema kohta, mida ta sai lugu tehes. Miks osutuvad need nõuded vajalikuks? Praktilise töö kogemus näitab, et saatejuhil jääb tihtipeale väne aega saatelõiku ühendavate, sisse- ja väljajuhatavate tekstide kirjutamiseks. Pakutud töötamise viis aga kindlustab igal juhul selle, et saates ei teki ebakõla saatejuhi teksti ja saatelõigu vahel. Vaatamata oma ettevalmistustööle saab saatejuht autorilt saadud lisamaterjali alusel saadet märksa kindlamalt, ajakonasemalt ning konkreetsemalt tervikuks kujundada. Lõpptulemusest võidavad kõik: kuulajad, saatelõikude autorid, saatejuht ning ringnääling.

Saate ülesehituses on otstarbekas pühendada põhirõhk saate algusele ja lõpule. Need peavad olema saate kõige tugevamad osad, sest nimelt nende järgi teeb kuulaja otsuse saate taseme üle. Need on ka materjalid, mis jäävad kõige paremini meelde.

Saate algusele esitatakse tavaliselt järgmisi nõudeid. See peab:

a) äratama kuulajate tähelepanu (saatejuhil on aega maksimaalselt 12 sekundit, et võita kuulajat; kui ta selle aja jooksul ei tule ülesandega toime, siis kuulaja tähelepanu langeb tunduvalt);
b) tekitama huvi;
c) ette valmistama kuulajaskonda saate keskse materjali vastuvõtuks;
d) määratlema saate eesmärgi, s.t. saatejuhi teesi.

Need põhimõtted laienevad kõigile saadetele või saatelõikudele. Sarnase kehtivusega on ka teine raadiosaate ülesehituse põhimõte, mida raadiokommunikatsiooniteoorias sõnastatakse järgmiselt: kõigepealt ütle, mida sa öelda tahad, siis ütle see ja lõpuks ütle, mida sa öelda tahtsid. Kuid iga kord tuleb "seda" isemoodi sõnastada, lisades uusi detaile.

Saate lõpp ei tohi olla pikk ja veniv, vaid lühike, põhiideed kokkuvõttev, värvikas, meeldejääv oma sõnastuses ja ütlemismaneeris.

Raadiosaadete ülesehituses on oluline, et saate viimane kolmandik algaks väikese meelelahutusliku, lõõgastusliku materjaliga. See aitab kuulajal paremini saadet jälgida, peletab võimaliku väsimuse ning valmistab ette pinnase saate põhiidee kinnistumisele.

Tihti kasutatakse ajakirja-tüüpi saadetes muusikat, eriti on see õigustatud pikemates saadetes . Kuid muusika kasutamine peab olema selgelt eesmärgiline. Lihtsalt funktsioonitul muusikal ei tohi saate kontekstis kohta olla. Muusika kasutamise eesmärk ei pea olema alati sõnastatud ning formaalselt ühendatud saatelõikudega, kuid muusika valik peab selgelt viitama selle kasutamise eesmärgile. Lihtsalt ajatäite tähendust ei tohiks muusikal ajakirja-tüüpi saates küll olla. Kui selline vajadus tekib, siis on mõistlikum võimaluse korral muusikast liht-

salt loobuda. Muusika kasutamine printsiibil "aga nii on kombeks" ei ole põhjendatud.

Saade on mõjusam, kui saatejuht toob oma põhiideele vastuväiteid. Kuid siin tuleb silmas pidada asjaolu, et reeglina tuleb kõigepealt välja öelda oma idee, tees, mida tahetakse tõestada, alles seejärel vastuargumendid. Esimesena esitatud väited jäävad auditooriumile rohkem meelde kui hiljem välja öeldud.

Kõigest eelnevast järeldub, et saatejuht ei ole samastatav diktoriga. Seega ei ole saatejuht lihtsalt teadustaja rollis, vaid tõepoolest juht, kes informeerib kuulajat saate (oma saate) ideest, täiendab seda saate vältel uute faktidega, detailidega, arvamustega, kes loob erinevatest helilõikudest tervikliku ülesehitusega saate, kes ei ole lihtsalt lõikude sissejuhataja ("nüüd on sõna reporteril..."), vaid suhtumise kujundaja, kes loob auditooriumiga kontakti, kontrollib seda saate vältel ega unusta kuulajat omapäi jne.

Ideaalis võiks saatejuhiks olla vaid raadioajakirjandust meisterlikult valdav ere isiksus, sest tema vahendusel võimendub ja kujuneb ühiskondlik arvamus.

Andrus Saar

RAADIOAJAKIRJANIKUD ARUTASID ...

Kui mõni aasta tagasi leiti, et Raadiomajas töötavate Ajakirjanike Liidu liikmete erialade erinevuse tõttu ei ole raadios omaette loomingulist sektsiooni otstarbekas pidada ja liituti vastavalt erialale sektsioonidega väljaspool Raadiomaja, pidasid kõik seda enesestmõistetavaks.

Pealegi - oli ju näiteks Ajakirjanike Liidu lasteajakirjanike sektsioon omal ajal moodustatud just Lasteraadio õhutusel, et raadiotoimetajatel oleks kontakt teiste lasteajakirjanikega. Meelsasti liitusid kunstiliste saadete toimetajad kultuuriajakirjanike sektsiooniga. Küllap oskab mistahes toimetuse ajakirjanik üles lugeda plusse, mida kontakt tema tööle vastava erialasektsiooniga on andnud. Ühine ainevald seob.

Aga... Aga ometi - raadioajakirjaniku töö vormilist eripära - raadiospetsiifikat ei puudutata üheski sektsioonis. Mikrofon esitab aga tekstile hoopis teisi nõudeid kui trükipaber. Nõnda siis kerkis 1985.a. jälle pëvakorrale vajadus loomingulise mõttevahetuse üle raadiotöö vormidest.

Esimese ühise mõttevahetuse teemaks oli saatejuhi roll nn. ajakirja-tüüpi saadetes. Meie kavas on praegu rohkem kui kunagi enne erinevatest helilõikudest koostatud saateid, mida toimetaja-saatejuht ühiseks tervikuks organiseerib. Mõistagi on "Vikerkaja" saatejuhi roll põhimõtteliselt teine kui "Perekonna ja kodu" või "Mikriveski" juhtide osa, kuid palju on ühist, mida aeg-ajalt meenutama peaks.

"Ei tahaks, et oleme väikese sõnavara ja natuke lohaka keelega intervjueerijad," ütles Ott Kool ühes saatepäeva retsensioonis. Ei tahaks, et oleme isikupärata vaheteadustajad, võib saatejuhi tööd silmas pidades ütelda. Saatejuht peab helilõigu või intervjuu mõistmiseks kuula-

jale võtme andma, seda omalt poolt laiendama, seostama. Märkus helilõigu kohta on ka etteheide saatejuht-toimetajale. 1985.a. saatepäevade retsensioone lehitsedes ja saatejuhtide tööle kuulajainnanguid otsides torkas silma epiteet: tavapäraselt mõnus, kindlakäeline, koduse olemise ja ilusa ütlemisega, ilukõneharrastuseta. Või teisalt - teatud rutiinis, stamplik, meelevaldselt sõnu väänav...

Ajakirjanike Liidu algorganisatsiooni eestvõttel organiseeritud mõttevahetusel võtsid sõna Andrus Saar, Helju Jüssi, Hubert Veldermann, Toivo Makk, Heidi Tammar, Reet Made, Maano Kivilo, Esko Tasa jt.

Andrus Saar tuletas koosolijaile meelde, et aeg-ajalt peaks meie praktikute tööd toetama ajakirjandusteooria tõdede meenutamisega, et meie uurijate tegevuse kasutegur praktilise toimetajatöö korrigeerimisel saaks suurem. Kõik täidavad oma kohust - aga uurijate ja praktikute töö on nagu paralleelsed sirged, mis meie aegruumis ei lõiku.

Hubert Veldermann kõneles saatejuhi rollist erineva sisuga saadete juures ja peatoimetuste juhtide vähesest huvist vormiküsimuste vastu. Üleliidulises ulatuses tuuakse eeskujunäiteid meie töövormidest, mis meil endil unustatud on...

Toivo Makk meenutas kuuekümnendate aastate vormilist kõrgaega raadios.

Teine Ajakirjanike Liidu raadiosektsiooni üritus 1985.a. novembris oli väljasõit Tartusse, kus kohtuti TRÜ žurnalistikakateedri õppejõududega. Kohtumise teema - raadioajakirjanike ettevalmistamise teooria ja praktika. Professor Juhan Peegel andis ülevaate žurnalistide koolitamise ajaloost, dotsent Mariu Lauristin kõneles kateedri teadustööst, t[illegible] toetasid õppejõud Peeter Vihalem ja Sulev Uus.

Mida raadio oma kaadri ettevalmistamisel tähtsaks peab, sellest rääkisid Heidi Tammar, Reet Made, Mari Tarand, Toivo Makk.

Marju Lauristin märkis naljatamisi, et oma loengutega marksismi-leninismi õhtuülikoolis on ta paljudele raadiotöötajatele "akadeemiliseks emaks", on ju enamik toimetajaid viimase 6-7 aasta jooksul oma teadmisi seal täiendamas käinud. Marju Lauristini enda praktiline ajakirjanikutöö algas 60. aastatel just nimelt raadios, uute saatevormide sünni ja raadiosaadete vormiotsingute kõrgajal. Parima kogemusena meenutas M.Lauristin tolleaegset kollektiivsusetaotlust, ühise töö vaimu, "meie toimetuse saade", mitte "minu saade". Vaielda, ühiselt otsida, leida ja mitte halli argipäevaga leppida. Hea mõte võimendub, kui seda edasi mõtlevad mitu pead.

Niisugused hüüdlaused mõlkusid meeles Tartust Tallinna poole sõites. Või on vanamoodne ja lootusetu niimoodi tahta? See küsimus tekkis ka.

Helju Jüssi

PERSONALIA

TÄDI PUUSTE

"R A A D I O M A J A!" - nii laulvalt ja sooja hääletooniga nagu seda ütleb Helene Puuste, ei oska keegi. Ja ei suuda meist keegi ka meelde jätta kõiki Eesti Raadios kasutatavaid telefoninumbreid. Tema käest küsime kolleegi telefoni meie, küsivad võõrad, sest see ongi tema töö - Helene Puuste on telefonist Eesti Raadio valvelauas.

H.Puuste töötab Eesti Raadios 12.märtsist 1945. Ta kuulub nende etturite hulka, kelleta kuningas kunagi võidule ei saa, ehk inimeste hulka, kelle töö ja amet on tagasihoidlik, kõlava nimeta, kuid tähtis ometi ja tähtis just lülina ahelas.

Neljakümne aasta sisse mahub mõnel inimesel palju töökohavahetusi, Helene Puustel aga ainult mõned ametinimetuse muutused. Alustas koristajana, järgnes töö majandusosakonnas, telefonikeskjaamas ning lubade büroos, vahepeal kassapidaja ning 1955. aastast telefonist-informaator.

Kannatlikult seletab ta igale soovijale kuidas tuleb anda sunnipäevaõnnitlust Eesti Raadiosse, kuidas leida otsitavat raadioinimest jätta talle edasiandmiseks teade või kiri. Tema käest kuuleb ka kuidas valmistada kõige maitsvamat pünadekooki või õunakompotti. Soovitusi viimaste kohta jagab ta küll ainult raadiokolleegidele, kes üksmeelselt teda Puuste-tädiks kutsuvad. Tädi Puustet läheb tarvis tõepoolest väga ja väga paljudele. On imetlusväärne, kuidas suudab tädi Puuste meeles pidada kogu raadioranva laste nimed, sellegi, mitmendas klassis keegi just parajasti käib ja missugune huviala kellelgi on.

Küsisin, kuidas jatab ta meelde telefoninumbrid, sest raamatu abi ta ei tarvita. Vastuseks üt-

les H.Puuste, et ega ta ei jätagi meelde telefoninumbreid, vaid korruste ja tubade kaupa inimesi, kes kellega töötab ühes ruumis, keda missuguselt korruselt leida võib - siis alles seostub inimestega telefoninumber.

Mis aga erilisse hääletooni puutub, millega tädi Puuste, kui Raadiomaja visiitkaart telefonihelina peale vastab, siis ei saa seda tõesti kirjeldada, seda võib kuulda, kui helistada tööpäevadel kl.8.30-16.30-ni telefonil 434-222.

Siis kõlabki heasoovlik ja lahke

"R A A D I O M A J A!"

Krista Kilvet

RAADIOINSENER ALEKSANDER SILLART

Aleksander Sillart on sündinud aastal 1906, kümme aastat pärast maailma esimest raadioside seanssi, kakskümmend aastat enne regulaarsete ringhäälingusaadete algust Eestis. Esimest korda kuulis ta raadiot Tallinna II Reaalkoolis, kus 20. aastate algul seati füüsikakabinetti üles raadioaparaat.

Ajateenistusse sattus ta Naissaare raadiojaama. Huvi kutsus küll Tartu Ülikooli psühholoogiat õppima, kuid 8-lapselisest perest pärineval noorel mehel polnud selleks mitte mingeid majanduslikke võimalusi. Ja kui pärast Postivalitsuse juures antud eksameid raadiooperaatori paberid käes, läks A.Sillart 1929.aasta kevadel raadiotööle kaubalaevale.

Sadamast sadamasse. Londonis leidis ta kõrgkooli, kus võis erihariduse saada ka kaugõppe teel - British Institute of Engineering Technology. Merel oli aega teha kontrolltöid ja lahendada ülesandeid, raske oli vaid see, et konsultatsiooni polnud küsida kelleltki - õppeprogrammis oli kõr-

gem matemaatika, olid kujutav geomeetria ja tugevusõpetus, käsitleti televisiooni ja raadiolokatsioonigi, kuigi nende aeg oli veel ees. Kuid juba lausa ukse ees, sest Londonis Briti Muuseumis nägi A.Sillart esimest korda televisioonisaadet.

Pärast teoreetilist kursust oli diplomi saamiseks vaja aasta aega raadioinseneri praktikat. 1938. aastal sai A.Sillart tööle Eesti Ringhäälingusse, esialgu küll tehnilise ametnikuna, siis toonmeistrina, alles hiljem inseneriks. Praegu võib ta värvikalt meenutada, kuidas lõigati plaati eesti muusikat, kuidas toimusid sõjaeelsed ringhäälingusaated, asjatundlikult rääkida tollasest aparatuurist, mis oli oma aja moodsaim.

Sõda hävitas kõik selle, samuti suurema osa salvestistest. A.Sillart oli ringhäälingu taastajate hulgas, esimesed saated läksid valjuhääldite võrku, sest veel polnud Võrust kohale jõudnud saatja. A.Sillarti tööd on kõikides Raadiomaja stuudiotes ja foonikates, mida aina ehitatud ja ümber ehitatud, sest aeg toob uusi nõudmisi.

"Parim tööperiood oli siis, kui projekteerisime Raadiomaja seadistust, ehitasime reportaažibussi, seadsime sisse korrespondendipunkte Tartus, Kohtla-Järvel. Olin siis veel noor, jätkus energiat, töö läks ladusalt," meenutab A.Sillart.

Siis tuli televisioon ka Eestisse. See oli uus ja huvitav, jälle sai alustada, kuigi jälle oli ka ruumikitsikus, jälle oli spetsialistidenappus.

Pärast mõneaastast tööd televisioonis, kui 1958.aastal moodustati ENSV Raadio ja Televisiooni Komitee, tehti A.Sillartile ettepanek asuda selle peainseneri ametisse, kindlasti arvesse võetult, et vähestel oli tollal nii suuri raadio- ja televisioonialaseid kogemusi.

"Peainseneri kompetentsi kuulus kõik. Vähemalt üldjoontes, ega pliiatsi ja paberiga enam konstrueerida saanud," ütleb A.Sillart nagu kerge kahetsusnoodiga selle pika tööperioodi kohta.

1972.aastast on ta pensionieas, kuid ikka tööl.

"Ma olen oma saatusega rahul, sest raadioinseneri töö on alati uus, alati saab selles töös ka ise midagi valmis teha."

Uut teeb ta praegugi. "Tegelen põhiliselt akustikaga. Aja jooksul saavad senised lahendused vanaks. Näiteks I stuudio on küll kontserdisaaliks ja estraadiorkestri salvestamiseks hea, aga sümfooniaorkestrile, eriti koos kooriga, jääb ta väikeseks ja akustiliselt sobimatuks. Minu arvates tuleks ehitada korralik helisalvestusstuudio. Seda eesti muusika väärib."

Ta mõtted on tulevikus, kuigi tehtut on kogunenud kaugelt rohkem kui aastakümnete päevatöö: ta on olnud õppejõuks Tallinna Polütehnilises Instituudis; et luua eestikeelne terminoloogia ja panna alus emakeelsele televisioonitehnikat käsitlevale õppekirjandusele, on tema sulest ilmunud "Televisioonitehnika" (2 trükki) ja "Helitehnika", käsil on "Akustika ja helitehnika".

NSV Liidu auradist, Eesti NSV teeneline insener Aleksander Sillart jätkab ligi viis aastakümmet kestnud raadioinseneri tööd.

Ülo Ojatalu

MEHEST, KES ON POOLE VANEM KUI EESTI TELEVISIOON

1985. aasta. Valdur Himbek on ETV-s töötanud 30 aastat ja sel aastal pidas oma 60.sünnpäeva. Nüüd otsustas küll pensionile jäädä, aga teeb vahel heameelega tööd edasi asendusrežissöörina.

"Kuidas oli päris algus?"

"Tahtsin tööle tulla äsjaloodud Eesti Televisiooni. Pakuti valgustaja kohta. Võtsin selle vastu. 4.detsembril 1955 oli eimene tööpäev. Meid oli TV-s tollal 22 inimest. Saateid tegime (kõik

olid siis otsesaated) vana raadiomaja raadioteatris, mis oli sisustatud televisioonistuudioks. Õppisin ameti selgeks. Prožektorid olid kolmjalgsed, neid tuli tõsta, klapid toestada tagant, nende abil kujundati ruum või vestlusnurk, kust saade eetrisse läks.

Hiljem viidi mind üle režissööri assistendiks. Enne muidugi oli proovitöö, aitasin teha üht meelelahutusliku iseloomuga raadiosaadet Loksalt Uno Lahe intermeediumide ning Gennadi Podelski muusikaga. See õnnestus. Lõpuks pandi mind televisioonirežissööri ametisse. Tegime "Aktuaalset kaamerat". Esimesed AK-d olid pikad, neid anti eetrisse üks kord nädalas või veel harvem. Diktor oli kaadris, illustreerimiseks kasutasime lõike mahakantud filmidest. Olime iseõppijad. Vaatasime monteerija Salme Jevdokimovaga üksteisele otsa, kui palju filmi on vaja selle tekstilõigu katmiseks. Vahel tuli ka toimetajale (Raik Aarma tegi siis "Aktuaalset kaamerat") teha ettepanek teksti lühendada, sest katet ei jätku..."

"Kas olete oma elukutsega rahul?"

"Mind tõmbas televisioon. Kuigi televisioon on massiteabevahend, annab ta sageli teavet kunstilises vormis, kasutab kujundit. Õppida mulle meeldib. Isa oli omal ajal Kaukaasias Salme külas raamatupidaja, ema oli Doni kasakaneiu, isa hakkas ise õppides näitemängu tegema, nii sai näitlejaks. Tema lavanimi oli Aado Hõimre, omal ajal mängis "Kevades" Julk-Jüri ning "Vargamäe vanades ja noortes" Vana-Andrest. Tahtsin ka näitlejaks saada, astusin pärast Suurt Isamaasõda draamastuudiosse, sealt viidi üle Eesti NSV Riiklikku Teatriinstituuti. Mäletan Feliks Moori lavakõnetunde. Albert Üksip andis teatriajalugu, kui talle mõni vastus väga meeldis, pani hinde "5ff", mis tähendas "väga hea forte fortissimo" (ta armastas muusikat). Riikliku eksamikomisjoni otsusega (komisjoni esimees oli NSV Liidu rahvakunstnik Ants Lau-

ter) pandi mulle näitlejameisterlikkuses väga hea hinne. Lõpetasin ja töötasin üle aasta Võrus, Lõuna-Eesti teatris, siis teater likvideeriti. Meie tolleaegsed lõpetajad olid Jüri Järvet, Gunnar Kilgas, Inna Taarna, Heiki Haravee, Ellen Alaküla, Heino Kulvere jt.

Lõpetasin küll teatriinstituudi, kuid mul, nagu näete, on selle kohta ainult tõend, diplomit ei ole, sest omal ajal jätsin keskkooli lõpetamata, oma süü, et hiljem ei lõpetanud. Režissööri elukutse meeldib."

"Valdur Himbek, nagu teada, on ka filmirežissöör, Eesti Kinoliidu liige. Bibliograafiast ilmneb, et Himbeki filmid on leidnud tunnustust. Film "Soome president Urho Kaleva Kekkonen Eesti NSV-s" sai 1965.a. Eesti NSV Ajakirjanike Liidu preemia. Laulupeofilm "Laul, ava tiivad!" aga pälvis 1966.a. Vilniuses festivalil diplomi parima režissööritöö eest.

"Kas filmirežissöör olla on raske?"

"Jah, olen vist selle kolmekümne aasta jooksul teinud oma paarkümmend filmi. Enamik neist "Eesti Telefilmi" dokumentaalfilmid. "Tallinnfilmis" tegin 1973 Eno Raua raamatu "Tuli pimendatud linnas" järgi mängufilmi "Tuli öös". Enne seda sai Kesktelevisiooni tellimusel valmis värvifilm "Inspiratsioon", mille stsenarist oli ENSV rahvakunstnik Ülo Vilimaa. Meeldib filmi teha, seal on alati midagi uut. Mäletan, kuidas mind omal ajal paluti Eduard Vilde "Külmale maale" järgi tehtud Karin Ruusi stsenaariumi kohta retsensioon kirjutada. Tegin seda, siis aga kutsus tolleaegne ETV direktor Leopold Piip mind enda juurde ja teatas, et nüüd on stsenaariumi head ja vead teada ning nüüd hakkate selle järgi filmi tegema. Tuli ülesanne vastu võtta. Peaosades olid Leonhard Merzin ja Ada Lundver. Natuuri võtsime Tallinna ümbruses Lagedil, kus vanast talumajast kujundasime Väljaotsa sauna. Tegime koos Ants Kivirähiga filmi valmis,

režissöör oli veel Heiki Roots, operaator Anton Mutt. Film ei tulnud muidugi nii hea kui Leida Laiuse "Mäeküla piimamees", mis tehti "Tallinnfilmis", aga raha filmi tegemiseks oli tollal televisioonil väga vähe, lavastusraha ei makstud, tuli filmi teha ainult režissööri palga eest ja entusiasmiga."

"Entusiasmi läheb vist režissööril alati vaja?"

"Ilma selleta ei saa. See on töö alus. Televisioonitehnika on 30 aasta jooksul tundmatuseni muutunud. Omal ajal "Aktuaalses kaameras" üks lüpsja minestas kuumuse käes. Režissööril tuli kiiresti reageerida, teha saadet edasi diktoriga, nagu midagi poleks juhtunud. Nüüd võetakse ka peaaegu kõik "Aktuaalsed kaamerad" videolindile. Meie režissööride põlvkond on iseõppijad, alustasime sageli kõige väiksemast ametikohast, ning olime universaalsed, sest pidime sageli tegema kõike - lastesaateid, muusikasaateid, "Aktuaalset kaamerat", otseülekandeid. Selles suhtes oskame ehk noortele režissööridele oma elukogemusi edasi anda."

Karl Tamberg

HELIREŽISSÖÖR MOSKVAST

Aeg tõttab. Kaugelt üle 30 aastal on tihedas koostöös Eesti Raadioga olnud mainekas helirežissöör Juri Kokžajan Moskva Raadio- ja Helisalvestusmajast. Tema vahendusel on Tallinnas salvestatud üleliidulisse fondi, seega kõige laiema (ka rahvusvahelise) auditooriumi jaoks sadu tunde eesti muusikat ja meie interpreetide esinemisi. Loetelusse kuulub mitu ooperit ("Tormide rand", "Raudne kodu"; viimase puhul kasutati esmakordselt Nõukogude Liidus lavategevuse ruumi-

list laotamist ja liikuvust stereopanoraamis), sümfoonilisi ja suurvormis teoseid, samuti kammer- ja estraadimuusikat.

See tänuväärne töö jätkub: aegade vältel on spontaanselt välja kujunenud, et Moskva stuudiotes nõutakse meie muusikat talletama just teda. Veelgi enam: Vene NFSV teeneline kultuuritöötaja Juri Kokžajan on läbi pikkade aastate seisnud eesti vanema ja keskmise põlvkonna helirežissööride kõrval isikliku eeskujuna, asjaliku, kuid samas hämmastavalt diskreetse erialase nõuandjana ja abivalmis sõbrana. Meie tunnustatud restauraator, ENSV teeneline kultuuritegelane Heino Pedusaar kuulub tema otseste õpilaste hulka. Kuivõrd Eesti Raadio ja ETV staažikal helispetsialistil on omakorda olnud mitmeid õpilasi - nii Raadios, TV-s kui fakultatiivkursuse kuulajate näol Tallinna Riiklikus Konservatooriumis praegugi, kanduvad Juri Kokžajani rikkalikud kogemused-tarkused meie helirežissuuri homsesse päeva.

Vilhard Pilvisto

ETV SARISAATED
(alustatud 1985)

Saade	Sisu, teqijad	Kavas
	Propagandasaadete peatoimetus	
Peaproov	80 aastat 1905.-1907.a.revolutsioonist. Käsitletakse peamiselt revolutsioonisündmusi Eestis. Mare Viljarand, Andres Vinalem.	30-1xK
N+1	Inimsuhted kollektiivis. N - kollektiiv või selle liige, 1 - teleajakirjanik. Vello Suuroja, Juhan Aare.	20-tsükkel 3xN
Vaatevinkel	Publitsistlik telešurnaal. Käsitletakse aktuaalseid elunähtusi. Sulev Talberg, Jaan Rommot, Mati Talvik, Aarne Rannamäe.	55-1xN
Kommunistid	EKP XIX ja NLKP XXVII kongressi delegaatide tutvustamine. Endel Nõmberg, Anne Raiste, Uno Maasikas.	20-1xN
	Noorte- ja lastesaadete peatoimetus	
Lastesaated:		
Laulumaias	Laste laulusaade muusikalise kalendri vormis. Karin Nurm,Eve Viilup.	30-1xK
Jälle Hunt Kriimsilm	Jätk sarjale "Hunt Kriimsilm". Uno Leies, Eve Viilup.	30-1xK

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
Mina arvan, et...	Pioneerisaade. Karin Nurm, Ene-Maris Tali.	30-1xK
Terekäsi	Saade noorema astme pioneeridele. Uno Leies, Ülle Puusep.	30-1xK
Noortesaated:		
TPI 50	Sari vabariigi suurima kõrgkooli eelseisva juubeli tähistamiseks. Toivo Kõster, Reet Oja.	30-1xK
1/3 ööpäevast	Saade töömeheteed äsja alustanud kutsekooli lõpetanutest. Raivo Suviste, Urve Tiidus.	30-1xKv
Emad ja tütred	Erinevate põlvkondade väärtushinnangutest. Rein Proso, Urve Tiidus.	30-1xKv
Telekool:		
Majandus ja meie	Käsitletakse tööd ja tootmise ökonoomikat. Saade kutsekeskkooli õpilastele. Kadri Mardna, Õie Arusoo.	25-1xK
Kunstiajalugu	Kunsti tutvustamine, kunstiajalugu seoses üldise ajalooga. Kadri Mardna, Õie Arusoo.	25-1xK
Taskutark	Tutvustatakse arvuteid ning nende ratsionaalset kasutamist. Ants Müürsep, Aare Tilk.	25-1xK
Kuidas öelda? "Как сказать"	Vene keele õpetus. Kadri Mardna, Õie Arusoo.	20-2xK

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
	Kunsti- ja kirjandussaadete peatoimetus	
Teater? Teater!!! Teater ...	Teatrimosaiik, hõlmab teatrielu kõikvõimalikke aspekte, koostatakse vaatajate kirjade põhjal. Norma Jõekalda, Anne Tuuling.	30-1xK
Tugitooliteater	Kirjandusteater. kollektiiv/Anne Tuuling.	15-2xK
Stiil ja ruum	Keskkonna, eelkõige aga kodu kujundamisest. Tiina Pork, Mariina Mälk.	30-1xK
Pildi sissevaatamine	Arutlus kunstnikuga tema tööst, kas teoksil olevast või ka varasemast, millel loomingus oluline koht. Aime Kala, Katrin Hiir.	10-2xK
Teatrijuhid	Jutuajamine vennasvabariikide juhtivate teatrijuhtidega. Norma Jõekalda, Anne Tuuling.	30-1xKv
Raamatulett	Uudiskirjandust tutvustav sari. Norma Jõekalda, Marina Mälk.	30-1xK
Mitmetahuline arhitektuur	Arhitektuurisaade. Tiina Mägi, Katrin Saks.	30-1xK

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
	Muusika- ja meelelahutussaadete peatoimetus	
Lööme lugu lustipilli	Esinevad taidlejad. Erica Rein, Leili Padevest.	30-1xK
Noortemuusika	Saatea konservatooriumi üliõpilaste ja vastsete ENSV Heliloojate Liidu liikmete loomingust. Jaanus Nõgisto, Heidi Pruuli.	30-1xK
Eesti levimuusika varasalvest	Eesti heliloojate laulude taasesitamine peamiselt instrumentaalses kuues Elmo Lööve, Vesta Uuetoa.	20-1xK
	Tartu peatoimetus	
Terve laps	Nõuandeid väikelapse kasvatamiseks. Maido Sikk, Lembit Heinmaa.	30-1xK
Teine perekond	Sari ettevõtte rollist meie ühiskonnas, suhted töökollektiivis, so. koondises "Tartu Autoveod". Rein Järlik, Lente Hainsalu.	30-1xK

EESTI RAADIO SARISAATED
(alustatud 1985)

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
	Propagandasaadete peatoimetus	
Kollektiivid kongressi eel	EKP XIX ja NLKP XXVII kongressile pühendatud saatesari. Toivo Makk.	30-2xK
Vaatame tulevikku	NLKP programmi uue redakstsiooni arutelu. Lembit Siimaste.	20-1xK
Need aastad ei unune	Sari dokumentaalseid raadiojutustusi sõjajärgsetest aastatest Eestis üleliiduliste ja rahvusvaheliste sündmuste taustal, kaasaegsete mälestuste ja dokumentide põhjal. Lembit Siimaste.	30-2xK
Hüva nõu	Taasalustas tegevust jaan.1985. Nõuandeid mitmest vallast ning vastused kuulajate küsimustele. Kersti Raudam.	10-1xN

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
	Noorte- ja lastesaadete peatoimetus	
Poiss ja tüdruk	Inimese anatoomiat puudutavad küsimused. Harri Jänes/Kiira Kahn.	10-1xK
Helikiir	Pioneerielu kajastav saade. Haldi Normet.	20-2xK
Raaliklubi	Matemaatika õpetajatele, õpilastele ja kõigile asjahuvilistele tutvustamaks kooliarvuteid ja arvutustehnikat üldse. Jaak Loonde/Leno Männiksoo.	20-1xK
Kooliraadio:		
Kuulamisõpetus	Saates tutvustatakse kuulamise vorme ja kuulamistakistusi. Virgi Jalakas/Tiia Palmaru.	10-1xK
Kõlblusõpetus	Inimeste, kollektiivi suhted ühiskonnas. Ulve Kala/Tiia Plamaru.	20-1xK
Ühiskonnaõpetus	Ajaloolise maailmapildi tutvustamine, NLKP XXVII kongressiks valmistumine ja kongressi materjalide tutvustamine. Tiia Palmaru.	20-1xK

Saade	Sisu, tegijad	Kavas
	Stereotoimetus	
Reporteritund	Arvamusi ja arutlusi üldinimlikel teemadel. Ene Hion, Hilda Raudkivi, Tiit Sinissaar, Ants Vain, Hubert Veldermann, Toivo Makk, Marianne Mikko, Junan Virkus, Kiira Kann, Vivian Anni, Enn Anupõld, Krista Kilvet, Heidi Tammar, Tiina Sillam, Enn Kreem, Leho Männiksoo, Tiia Palmaru, Feliks Undusk, Peeter Hein, Mart Aare, Reet Valing.	60-1xN
	Kunstiliste saadete peatoimetus	
Kutsumus	Portreesari kultuuritöötajaist ja nende tööst Ivar Trikkel.	30-1xK
Sõnad sõelaga sülessa	Saates tutvustatakse noori kirjanikke, NAK-i liikmeid. Maarja Pärl.	30-1xK
	Muusikasaadete peatoimetus	
Võlulaegas	Muusikat tutvustav saade nooremate klasside õpilastele. Ülle Himma/Anne Parijõgi.	30-2xK

Saade	Tegijad	Kavas

Venekeelsete saadete peatoimetus

Микрофорум	Встречи в Белом зале Эстонского радио с трудовыми коллективами республики, В.Головин, Ю.Сепа.	IxM
Мир наших увлечений	Все редакторы	20-IxH
Обсуждаем. Думаем. Предлагаем.	Все редакторы	20-IxH
О друзьях-товарищах	Н.Привалова	20-IxM
Люди и море	В.Головин	20-IxM

KROONIKA

EESTI TELEVISIOON

Autasud ja preemiad

ENSV teenelise kultuuritegelase aunimetuse pälvis pikaajališe töö eest ETV diktor IVI KREEN.

REIN JÄRLIK - Tartu peatoimetuse kommentaator on nüüd ENSV teeneline ajakirjanik ning 1984.a. ENSV Ajakirjanike Liidu J.Anveldi nimelise aastapreemia laureaat (aktiivse publitsistitegevuse ning šaatesarjade "Nädal parteikomitees" ja "Surma hinda küsi surnutelt" eest).

ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjad kauaaegse viljaka töö ja teenete eest vabariigi televisiooni edendamisel pälvisid:
ENN ANUPÕLD - ENSV Teleraadiokomitee esimehe asetäitja,
PEEP KASESALU - filmioperaator,
UNO LEIES - noorte- ja lastesaadete peatoimetuse režissöör,
ERICH TALI - kunstnik-lavastaja,
INNO VARANDI - peateleoperaator,
TIINA VETS - noorte- ja lastesaadete peatoimetuse režissöör.

ENSV Ametiühingute Nõukogu aukirjad pälvisid:
SALME JEVDOKIMOVA - "Eesti Telefilmi" monteerija,
ARVI PÜSS - teleoperaator.

NSVL Televisiooni- ja Raadiokomitee eesrindlase rinnamärk ("Otlitšnik televidenija i radio"):
LEMBIT HEINMAA - Tartu peatoimetuse peatoimetaja,
VOLDEMAR LINDSTRÖM - programmi direktsiooni direktor,
HELI PAUN - helirežissöör.

NSVL Televisiooni- ja Raadiokomitee aukirja pälvisid:
NORMA JÕEKALDA - kirjandus- ja kunstisaadete pearežissöör,
MARITE KALLASMA - diktor,
VIRVE KOPPEL - režissöör,
DEA-MAI KÜLA - programmi vastutav väljastaja,
ARVI PÜSS - teleoperaator,
SULO SOO - informatsioonisaadete peatoimetuse režissöör,
ANTS UUS - teleoperaator,
TIIU VAHI - noorte- ja lastesaadete peatoimetuse režissöör.

EKP Tallinna Linnakomitee ja Tallinna RSN Täitevkomitee aukirjad:
ENDEL HAASMAA - "Eesti Telefilmi" peatoimetaja,
VELLO REILI - propagandasaadete peatoimetuse pearežissöör.

EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu RSN TK aukirja sai:
REIN JOAMETS - Tartu peatoimetuse korrespondent.

Tallinna Mererajooni partei- ja täitevkomitee aukiri:
REIN SOOMETS - propagandasaadete peatoimetuse kommentaator.

ENSV Haridusministeeriumi aukiri:
JEVGENIA HAPONEN - venekeelsete ja vahetussaadete peatoimetuse toimetaja,
HELGI SAAR - noorte- ja lastesaadete peatoimetuse peatoimetaja asetäitja,
KADRI MARDNA - noorte- ja lastesaadete peatoimetuse režissöör,
EVE VIILUP - noorte- ja lastesaadete peatoimetuse toimetaja.

ELKNÜ Keskkomitee aukiri:
REIN PROSO - noorte- ja lastesaadete peatoimetuse pearežissöör,

ÜLLE PUUSEP - noorte- ja lastesaadete peatoimetuse toimetaja,
KALEV VAPPER - noorte- ja lastesaadete peatoimetuse peatoimetaja.

ENSV Kultuuriministeeriumi aukiri:
ENN EESMAA - AK peatoimetaja asetäitja,
ÕILME KRELL - pensionär,
SILJA MILLI - muusikasaadete peatoimetuse režissööri assistent,
ERICH REIN - muusikasaadete peatoimetuse režissöör,
KALMER TENNOSAAR - muusikasaadete peatoimetuse vanemtoimetaja,
ÜLO VINTER - "Eesti Telefilmi" toimetuse kolleegiumi liige.

ENSV Riikliku Kinokomitee aukirja pälvis:
MAI UUS - filmisaadete toimetuse režissöör.

ENSV Ajakirjnike Liidu aukiri:
ARNE KUUSMANN - informatsioonisaadete peatoimetuse peatoimetaja asetäitja,
LILIAN PÕLDRE - noorte- ja lastesaadete peatoimetuse toimetaja,
HELLE TIISVÄLI - kunsti- ja kirjandussaadete peatoimetuse peatoimetaja,
HELVIA TOMSON - kirjade toimetuse vanemtoimetaja,
JELENA TŠAPLÕGINA - venekeelsete ja vahetussaadete peatoimetuse erikorrespondent.

Valdo Pandi nimelise publitsistikapreemia väärilisekс tunnistati kommentaator MATI TALVIK.

Kroonika

* ETV 30. tööaasta tähistamine.

19.juulil 1985 täitus 30 aastat ETV esimesest saatest. Pidulikul õhtul RAT "Estonias" tähistati ETV 30. ja Teleraadiokomitee estraadiorkestri 40. aastapäeva.

* 12.oktoobril 1985 möödus 10 aastat "Kodulinna" sünnist.

* Novembris 1985 toimus koostöös Soome TV-ga operiõhtu Lahtis.

Autasud ja preemiad

Teenete eest Nõukogude ringhäälingu arendamisel vääris ordeni "Austuse märk" programmide peadirektsiooni peadirektori asetäitja HANNES VALDMA.

Medaliga "Töövapruse eest" autasustati propagandasaadete peatoimetuse vanemtoimetajat TOIVO MAKKI.

1984.a. NSVL Ajakirjanike Liidu preemia sõjateemalise dokumetaalsarja koostamise eest sai propagandasaadete peatoimetuse osakonnajuhataja LEMBIT SIIMASTE.

ENSV teenelise ajakirjaniku nimetuse pälvis Pärnu korrespondent FELIKS LEET.

ENSV teenelise kultuuritegelase aunimetus omistati muusikasaadete peatoimetuse toimetajale, helilooja HARRI KÕRVITSALE.

ENSV Ajakirjanike Liidu 1984.aastapreemia laureaadiks tunnistati noorte- ja lastesaadete peatoimetuse toimetaja LEHO MÄNNIKSOO saatesarjade "Kutsung - poisid!", "Poistemanguo" ja "Messijutud" eest.

Kroonika

* 3.jaanuaril kohtus propagandasaadete peatoimetuse osakonnajuhataja saatesarja "Kui kogu rahvas..." koostaja Lembit Siimaste Pärnu rajooni koolide klassijuhatajatega arutlemaks sarja saadete kuulatavust koolinoorte hulgas ja sõjalis-patriootilise kasvatustöö aktuaalseid ülesandeid.

* Sarja "Kui kogu rahvas..." viimane, 110 saade oli eetris 22.septembril 1985. 10.septembril toimus viimase saate pidulik lindistus ER Valges saalis. Saatesarja eduka lõpetamise puhul anti ENSV Riikliku Teleraadiokomitee aukiri sarja

koostajale L.Siimastele. Eesti Raadio tänukirjad said saadetes aktiivselt osalenud Suure Isamaasõja veteranid Aleksander Ess, Feliks Kaskneem, Erich Kiisa, Friedental Sepp, Nikolai Vanaselja, Vello Vare ja Andrei Ligand.

* "Kooliraadio" pidulik tööaasta lõpetamine ja konkursist "Meie õpetaja" edukamate osalejate autasustamine toimus 20.mail 1985 ER Valges saalis. Esinesid E.Võhandu, A.Saar, T.Palmaru ja ÕTÜ liikmed L.Kaasik, M.Morel. Osalesid ÕTÜ lektorid, "Kooliraadio"konkursil osalenud õpilased, Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi, TPedI ja Haridusministeeriumi esindajad.

* "Kooliraadio" toimetuse ja emakeeleõpetajate kohtumine toimus 24.juunil ER Valges saalis, osavõtjaid 150. Esinesid E.Võhandu, K.Võlli, T.Palmaru.

* Raaliklubi 1.täiskogu "Palaver" koosolek toimus 9.novembril Tallinna 3. Keskkoolis. Eesti Raadio toimetaja Leho Männiksoo valiti vanematekogu liikmeks.

* 28.novembril toimus Eesti Raadio Valges saalis raaliklubi liikmete kohtumine IAK direktori asetäitja Mait Sarvega.

* 2.detsembril toimus noorte- ja lastesaadete peatoimetuse saadete loominguline arutelu, kus osalesid ENSV juhtivad pedagoogikateadlased, psühholoogid, kultuuriloolased (akdeemik H.Liimets, dotsendid Jüri Orn ja Ivar Trikkel, Taimi Tulva, TPedI ja TRÜ vanemteadurid Ulve Kala ja Aasa Must) ning IAK sotsioloogid.

* 13.novembril 1985 alanud kolmas raadiovõistlus "Oktoobrilapsed Oktoobrimaal" oli pühendatud Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40.aastapäevale. Raadiovõistluse pidulik lõpetamine toimus 25.mail "Kalevi" spordihallis. Osavõtjaid oli ca 1000.

* 1.juunil 1985 toimus Eesti Raadio 4.stuudios saatesarja "Valmis kaitseks" raadioviktoriini lõpetamine, millest läks eetrisse ka pooletunnine saade. Viktoriini 12 saatest koosnev tsükkel oli pühendatud Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40.aastapäevale. Lõpusaate lindistusest võtsid osa parimad individuaalvõistlejad ja kaks parimat võistkonda - Emmaste ja Saduküla 8-klassilisest koolist - ühtekokku ligi 40 õpilast. Külalisena viibis lõpetamisel raadioviktoriini staabiülem erukindralmajor Jüri Raudsepp.

Eesti Raadio "Näärimuusika"

1.jaanuaril oli Raadiomaja jälle "Näärimuusika" elevust täis. Kuuendat korda kutsus ringhääling uusaastapäeval kuulajaid Raadioteatrisse ja Valgesse saali viiele avalikule kontserdile. Külastajaid oli neil kontsertidel poolteise tuhande ringis.

I kontsert oli kell 12 Eesti Raadio Valges saalis. Traditsiooniline tervituskontsert meie Teleraadiokomitee estraadiorkestrilt, mida juhatas ENSV rahvakunstnik Peeter Saul. Solistideks olid 1984.a. novembris Petroskois toimunud II üleliidulise kontrabassimängijate konkursi diplomand Mati Lukk ja oktoobris Labe-äärses Ustis (Tšehhoslovakkia SV) toimunud sotsialismimaade noorte pianistide konkursil esimese järgu diplomi saanud Tallinna Muusikakeskkooli V klassi õpilane Piret Kangron. Saatejuhid oli Sirje Eesmaa ja Margus Hunt. Saate toimetaja oli Reet Valing.

II kontsert toimus kell 14 Raadioteatris. Seal esines Teleraadiokomitee segakoor, solistid ENSV teenelised kunstnikud Laine Mustasaar ja Kaie Konrad, dirigeerisid ENSV rahvakunstnik Ants Üleoja ja Jüri Rent, Ants Soots, Paul Ruudi. Instrumentaalansambel koosseisus Triin Ruudi, Agu Püve, Andrus Vaht, Peeter Väni oli

kõstegev J.S.Bachi teoste ettekandel. Klaverisaade Viiva Väinmaalt. Saatejuht ja toimetaja oli Krista Kilvet.

III kontsert oli kell 16, samuti Raadioteatris. Oma kavaga astusid publiku ette meie tunnustatud džässmuusikud Tiit Paulus, Lembit Saarsalu, Taavo Remmel, Ain Varts. Sel kontserdil tuli esiettekandele Ain Vartsu "Näärimuusika" kontserdiks kirjutatud pala "1985 - Pünvliaastа". Samas anti Eesti Raadio "Aasta Muusiku" nimi Tiit Paulusele, interpreedile, kes vastavalt "Aasta Muusiku" statuudile pälvis selle nimetuse oma tähelepanu ja tunnustust leidnud loomingulise tegevusega 1984.aastal. Saatejuht ja toimetaja oli Vello Mikk.

IV kontsert algas kell 18 Raadioteatris. See oli pünendatud svingmuusikale. Selleks kontserdiks kokkukutsutud orkestrit juhatas Peeter Saul. Kontserdil esinesid solistid Silvi Vrait koos Arvo Pilliroo kvartetiga, Priit Aimla, Avo Joala, Arvo Pilliroog, Lembit Saarsalu. Saatejuht ja toimetaja oli Aarne Vanuri.

V kontsert oli kell 20 Valges saalis. ERSO kammerkoosseis ENSV teenelise kunstniku Peeter Lilje juhatusel ja ENSV teeneline kunstnik Kalle Randalu esitasid W.A.Mozarti Klaverikontserdi nr.9, Es-duur, Köcheli järgi 271. Teisena kõlas Hector Berliozi vokaaltsükkel "Suvised ööd", solist Leili Tammel. Saatejuhid olid Sirje Eesmaa ja Margus Hunt, toimetaja Virve Normet.

Kroonika

* 2.-6. veebruar 1985 "Žurnalistika 1984" - üleliiduline konverents Moskva Riiklikus Ülikoolis, ettekannetega esinesid:

А.Тампе "Роль средств массовой информации в структуре свободного времени населения".

Р.Тимак "Информационные программы на радио".

* 28.-29. märtsini korraldas metoodika ja auditooriumi analüüsi osakond intervjueerijate seminarõppuse.

* 24.aprillil 1985 toimus Nõukogude Sotsioloogia Assotsiatsiooni Balti osakonna ja ENSV TA Ajaloo Instituudi organiseerimisel ENSV sotsioloogide üldkoosolek "Sotsioloogilise lähenemisviisi edendamine vabariigis". Ettekandega "Avaliku arvamuse uurimisest Eestis" esines A.Saar.

* Trükiste osakonna väljaanne "Raadiolent" tähistas oma 1500. numbrit septembris 1985.

* ELKNÜ Keskkomitee, EKP KK Partei Ajaloo Instituudi ja ENSV Üring "Teadus" korraldusel toimus konverents "Lehekülgi vabariigi komsomoli ajaloost". A.Saar esines ettekandega "Noorsooajakirjandus ja ideoloogiline võitlus".

* Tartus 25.-27. oktoobrini 1985 vabariiklikul konverentsil "Massikommunikatsioon ja elulaad" esitatud ettekanded:

Е.Бальясная "Изучение социально-психологического аспекта образа жизни методом контент-анализа".

Ю.Кивиряхк "Об одной концепции эмпирического исследования общественного мнения."

М.Лейно "Дошкольник и радио".

Н.Мейнерт "Музыкальный спрос и предложения в сфере СМК".

Э.Орг "Об одном подходе исследования характера потребления теле и радиопрограмм детьми младшего школьного возраста."

Т.Паулсон "Радио и телевидение в образе жизни населения Эстонской ССР."

М.Рийт "Потребление экологической информации и образ жизни".

А.Саар,Ю.Кивиряхк "О роли средств массовой информации в процессе формирования общественного мнения".

Р.Тимак "Некоторые аспекты отражения действительности в радиопрограмме".

* Lõppes koostööleping Leningradi Sotsiaalmajanduslike Probleemide Uurimise Instituudi ning TRÜ žurnalistika kateedriga teemal "Massikommunikatsioonivahendite ja avaliku arvamuse vastastikune mõju sotsialismi tingimustes (keskkonna ja inimese suhete uurimise näitel)". Koostöö lõppes artiklite kogumiku "Массовая коммуникация и охрана среды" käsikirja valmimisega.

* Lõppes koostööleping ENSV TA Ajaloo Instituudiga, mille teemaks oli noorte lülitatus massikommunikatsiooni süsteemi uurimisprojekti "Kontakt" raames.

* Lõppes uurimisleping ajalehe "Rahva Häal" toimetusega teemal "Ajalehe "Rahva Hääl" sisu ja auditoorium".

* Sõlmiti koostööleping TRÜ žurnalistikakateedriga sotsioloogiliste uurimismetoodikate, teabe vahetamise ning konsultatsioonide kohta.

* Sõlmiti uurimisleping Filmilaenutuse ja Reklaami Valitsusega teemal "Kinokülastaja".

Autasud ja preemiad

ENSV teenelise inseneri aunimetuse vääris VRTK remondiosakonna juhataja NEEME EELJÕE.

ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukiri anti tsehnijuhatajatele HELGI TOMSONILE ning VALERI ZARUBALE.

ENSV Ametiühingute Nõukogu aukirja said:
JÜRI PÄÄRO - televisioonikompleksi väliülekandetsehhi juhataja,
PAUL LAASBERG - dekoratsioonijaoskonna tisler,
ANTS SOOBA - filmikompleksi töötlusjaoskonna juhataja,
VLADIMIR VOVTŠENKO - direktori asetäitja,

NSVL Televisiooni- ja Raadiokomitee eesrindlase rinnamärgi ("Otlitšnik televidenija i radio") pälvisid:
AARE KEES - televisioonikompleksi saatejaoskonna vahetusjuhataja,
VLADIMIR LESMENT - televisioonikompleksi juhataja,
ARTUR PÄRDU - jaoskonnajuhataja.

Märgi "Auradist" omanikuks said:
NIKOLAI IVANOV - väliülekandetsehhi vahetuse vanem,
VELLO MÄND - Tartu peatoimetuse vaneminsener.

NSVL Televisiooni- ja Raadiokomitee aukirjaga autasustati:
EINAR HIIEMÄE - televisioonikompleksi saatejaoskonna vahetusjuhataja,
RUDOLF BAUMER - filmitootmiskompleksi võttetehnikajaoskonna juhataja,
ERKI JÄRVI - tootmislabori televisioonisektori juhataja,
DAVID KLAVANSKI - energeetikatalituse elektritsehhi televisioonijaoskonna juhataja,
PAUL LAASBERG - dekoratsioonijaoskonna tisler,

ARVO PANK - lavastustsehhi junataja,
MATI RÄTSNIK - filmikompleksi töötlusjaoskonna mehaanik.

EKP Tallinna Linnakomitee ja Tallinna RSN Täitevkomitee aukirjad:
LIIDI AAS - montaažijaoskonna monteerija,
MAIE AGURAIUJA - rekvisiidi- ja kostüümijaoskonna junataja,
LIDIA ANDRUSSOVA - stuudiotehnikatsehhi vahetusjuhataja,
HEINO LUURMANN - tootmislabori televisioonisektori vaneminsener,
ÜRGO MÜRK - valgustustsehhi filmijaoskonna junataja,
MEINHARD NURMEST - tootmislabori raadiosektori heliseadmete mehaanik,
ZINAIDA RAAG - stuudiotehnikatsehhi vanemelektromehaanik,
KALLE SAARE - videosalvestustsehhi vanemelektromehaanik.

Kroonika

VRTK kollektiivi autasustati üleliidulise rändpunalipu, I järgu diplomi ja rahalise preemiaga üleliidulise sotsialistliku võistluse võitmise eest 1985.a. II kvartali töötulemuste põhjal.

Autasud ja preemiad

ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja teenete eest nõukogude muusikakunsti edendamisel väärisid ENSV Teleraadiokomitee segakoor ning lauljad MELITA KALJULAID ja FANNI VALAMAA.

ENSV teenelise kunstniku aunimetus omistati Teleraadiokomitee estraadiorkestri kontsertmeistrile HENDRIK NAGLALE.

VIIVA VÄINMAA, segakoori kontsertmeister, pälvis samuti ENSV teenelise kunstniku aunimetuse.

NSVL Teleraadiokomitee aukirja pälvisid kontsertmeistrid MERIKE AEDNA ja ARVO PILLIROOG.

EKP Tallinna Linnakomitee ja Tallinna RSN Täitevkomitee aukirja said:
ANTS LAAS - estraadiorkestri kontsertmeister,
GERMAN PEKAREVSKI - estraadiorkestri kontsertmeister.

ENSV Kultuuriministeeriumi aukirja pälvisid kauaaegse eeskujuliku töö eest ning seoses ENSV teenelise kollektiivi, segakoori 40.aastapäevaga lauljad HENN EERIK, IVAR JOHANNSON, VLADIMIR KERBIS, MARTIN KULLERKUPP, LAINE MUSTASAAR, MALLE NOODLA, TIINA PALM, HELI SELIS, ARVU SOOMER, PEETER SUVE, KAIE TONTS (KONRAD) ja JAAN VIKS.

Tallinna Mererajooni partei- ja täitevkomitee aukirja sai:
LJUDMILLA MELNIK - estraadiorkestri kontsertmeister,
ANNE VÕHMA - estraadiorkestri kontsertmeister.

Kroonika

* ENSV Teleraadiokomitee estraadiorkestri 40. aastapäeva tähistati koos ETV-ga RAT "Estonias" 23.juulil 1985.

* 16.oktoobril 1985 möödus 40 aastat Teleraadiokomitee segakoori moodustamisest.

BIBLIOGRAAFIA

EESTI TELEVISIOON

I. ÜLDOSA

Ajakirjanduspäeva auks (pidulikust õhtust RAT "Estonias"). - RH, 1985, 5.V, nr.104.

Ajakirjanike õpingud (EKP KK partei ja nõukogude töötajate kvalifikatsiooni tõstmise kursustel). - RH, 1985, 6.X, nr.231.

Ajakirjanikud Paunkülas. - Õ, 1984, 11.VII, nr.158.

Anupõld,E. Sisukamalt, mitmekülgsemalt, meelepärasemalt.(küsitles K.Tamberg - ETV - 30.a.). - RH, 1985, 19.VII, nr.165.

Anupõld,E. Televisioon ja teised kaunid kunstid. - SV, 1985, 29.VII, lk.5.

Aunimetusi (Ivi Kreen, Rein Järlik, Hendrik Nagla, Neeme Eeljõe).- RH, 1985, 23.VII, nr.168; SV, 1985, 26.VII, nr.30.

Autasustamisi (EKP Tallinna Linnakomitee ja Tallinna RSN TK aukirjad kauaaegse viljaka töö ja aktiivse osavõtu eest ühiskondlikust tegevusest ning seoses ETV 30.aastapäevaga).- Õ, 1985, 19.VII, nr.163.

Autasustamisi (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjad kauaaegse viljaka töö eest ETVs). - RH, 1985, 23.VII, nr.168.

Autasustamisi (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjad kauaaegse eduka töö eest televisioonitehnika arendamisel). - RH, 1985, 24.VII, nr.169.

Autasustamisi (NSVL Teleraadiokomitee eesrindlase rinnamärgid ja aukirjad seoses ETV 30. aastapäevaga). - SV, 1985, 2.VIII, nr.31, lk.14.

Autasustamisi (ENSV Haridusministeeriumi ning Haridus- ja Teadustöötajate A/Ü Eesti Vabariikliku Komitee aukiri Helgi Saarele). - SV, 1985, 13.IX, nr.37, lk.14.

Autasustamisi (ENSV Kultuuriministeeriumi aukiri Enn Eesmaale). - SV, 1985, 11.X, nr.41, lk.14.

Autasustamisi (Tartu linna partei- ja täitevkomitee aukiri R.Joametsale). - "Edasi", 1985, 5.V, nr.103.

Eesti Televisiooni aastapäev (30.a.) /A.Nõlvak. - Õ, 1985, 23.VII, nr.166.

Erm,A. ... ja V.I.Lenini nim. Kultuuri- ja Spordipalees (Soome-Eesti üniskontsert "Muusikasild NSVL-Soome"). - SV, 1985, 11.X, nr.41, lk.10.

Kaik,L. ETV sünnipäevalt vanas raadiomajas 30 aastat tagasi. - SV, 1985, 5.VII, nr.27, lk.3.

Koel,A. Pisikesi järelmõtteid suurele peole (laulu- ja tantsupeo teleülekannetest). - Õ,1985, 27.VII, nr.170.

30 aastat Eesti Televisiooni. - RH, 1985, 24.VII, nr.169.

Konkursi "Minu miilits" 1984.a. laureaadid (I preemia "Merevaiguvõtme" autoritekollektiivile U.Ott, R.Raie, L.Karpin, J.Haponen; ergutuspreemia A.Allas, P.Peetsalu; märgiti ära K.Mihkels, O.Jaksi). - NH, 1984, 30.XII, nr.300.

Kroonika:Esilinastused televisioonis ("ETF") ja teleteatris 1984.a. - "Teater.Muusika.Kino", 1984, nr.6,9,12; 1985, nr.3, lk.90.

Laks,I. Külalised Jaapanist (Jaapani Massiteabevahendite A/Ü Ühendatud Kongressi noorsoodelegatsioon). - NH, 1985, 1.IX, nr.202.

Liiklusteemaliste materjalide konkursi tulemustest (I preemia "Ringliikluse" töögrupile - R.Karemäe,J.Paadam,R.Tonts). - RH, 1984, 29.XII, nr.299.

Lindström,V. Eesti TV arengust: vastuseks poliitpäeval küsitule. - Õ, 1984, 23.VI, nr.143.

Lindström,V. Televisioonisajand ehk nagu meie igapäevane leib.- "Aja Pulss", 1985, nr.13, lk.22.

Peegel,J. Ajakirjanikuks õppima (TRÜs). - "Edasi", 1985, 26.VI, nr.145.

Peep,H. Televisiooni lähiajaloost: video, värv, videofilm. - "Teater.Muusika.Kino", 1984, nr.12, lk.23.

Põldma,L. TV eetris ja kodus: Täna on raadiopäev/ Küsitles T.Erilaid. - Ô, 1985, 7.V, nr.105.

Raskasov,V. Siin Moskva! (ETV ja ER Moskva korrespondendipunktist). - NH, 1985, 7.V, nr.105.

Rohumaa,V. Televisioon. - "Kaja 83", Tln., 1985, lk.97-105.

Talve,H. Ajakirjandus ja looduskaitse (ENSV Ajakirjanike Liidu keskkonnakaitsepressi esindajate kokkutulekust). - RH, 1985, 4.V, nr.103.

Uus,S. Lävepakul (1985.a. loomingulisest konkursist TRÜ žurnalistikateaduskonnas).- "Edasi", 1985,15.VII, nr.162.

Uus,S. Tonditosin ja veel pool tosinat (diplomitöödest TRÜ žurnalistikakateedris 1985.a.) - "Edasi", 1985, 9.VII, nr.156, lk.5,8.

Ишимов В. Свидетель - телекамера /политическая драма на ЭТВ/. - "Советская культура", 1985, 14.II, №20.

Кленский Д. С пером и микрофоном /организаторская работа ЭТВ, "Неделя" ЭТВ/. - СЭ, 1985, 14.У, №110.

Котлюков К. Тот самый рычаг /о планировании в Эстонском, Белорусском и Латвийском Госкомитетах по ТВ и радиовещанию/. - "Телевидение и радиовещание", 1985, №9, с.6.

Кулласте А. Принципы формирования программ /ЭТВ/. - "Обмен опытом",1985, №6, с.36.

Линдстрем В. Перспективы телеэкрана. - ВТ, 1984, 23.УІ, №143.

Линдстрем В. Секунды,минуты,годы ...: Сегодня день радио/ Беседу вел А.Кириллов. - СЭ, 1985, 7.У, №105.

Названы лауреаты /премии творческого конкурса Союза журналистов ЭССР 1984 года/. - СЭ, 1985, 5.У, №104.

О занесении в "Книгу трудовой славы" /Гостелерадио ЭССР/. - "Обмен опытом", 1985, №3-4, с.10.

Ояр. Что такое хорошее настроение? /о телевизионном фестивале молодежных развлекательных программ в Ереване/. - МЭ, 1984, 5.X, №194.

Пылдма Л. ТВ в эфире и дома /День радио/. - ВТ, 1985, 7.У, №102.

Эстонскому телевидению - 30 лет. - МЭ, 1985, 24.УII, №142, СЭ, 1985, 24.УII, №169.

II. ETV PROGRAMM

Jugaste, A. "Kes keda?" võit. Kellele : Täna õhtul kell 18.50 Eesti Televisioonis. - "Edasi, 1985, 16.VI, nr.137.

Jugaste, A. Vaata "Majandustoimetuse" kööki!. - "Edasi", 1985, 23.VI, nr.143.

"Kaks takti ette" salvestus 26.02.85 (fotod). - "Noorus", 1985, nr.5., lk.29.

Kindlam, K. See lokkav "kindlasti" (teleekraanil). - "Edasi", 1985, 20.X, nr.241.

"Kirjanduse ja Kunsti" kirjakast "Edasis" ("Telekooli" saatest "Mis on kultuur?"). - "Edasi", 1985, 19.X, nr.240.

Kirme, K. Meie kunstielu peegeldaja: ETV kunstisaadetest. - "Eesti Kommunist", 1984, nr.6, lk.50.

Kivisti, M. Laste liikluskasvatusest Eesti Televisiooni saatesarja "Stopp" vanendusel. - "Liiklus", 1985, nr.2, lk.13.

Klenski, D., Loginov, V. Minister saabus...: ideoloogiatöö on iga kommunisti südameasi (sarjast "Foorum")/ Tõlk. ajalehest "Pravda". - RH, 1985. 6.I, nr.6.

Lang, A. Täntis ja kasulik saatesari (sarjast "Foorum"). - "Eesti Kommunist", 1985, nr.4, lk.53.

Lindström, V. Kunu on kadunud "Kitsas king" ja "Sooviekraan"? - "Noorus", 1985, nr.10, lk.32.

Past, A. Tunne iseennast (eelreklaam samanimelisele Tartu peatoimetuse saatesarjale). - "Edasi", 1985, 11.I, nr.9.

Põld,T. "Argiasjust pühapäeval": Kolleegide manu ETV-s (F.Unduskist ja saate salvestamisest). - RH, 1985, 5.V, nr.104.

Põlva isetegevuslased teleekraanil. - "Koit", 1984, 17.XI, nr.135.

Saar,H. "Telekoolis" heliseb koolikell. - "Nõukogude Õpetaja", 1984, 25.VIII, nr.35.

Sutrop,M. Telekool"Mis on kultuur?".-"Edasi", 1985, 11.VIII, nr.183.

Tamme,H. "Viljaveski" laevas.- "Edasi",1985, 11.VIII, nr.183.

Tonts,Ü. Õhtutunnid kirjanikega (ETV osast ilukirjanduse populariseerimisel). - RH, 1985, 4.VIII, nr.179.

Viiding,B. Televisioonisaated Eestist sadadele miljonitele (ETV venekeelsete ja vahetussaadete peatoimetuse tegevusest). - SV, 1984, 28.XII, nr.52, lk.5.

Villand,L. Kultuur mõista kultuuri: Samal teemal: "Telekool "Mis on kultuur?"" ("Edasi", 17.IX). - "Edasi", 1985, 10.X, nr.232.

Vool,E. Telesaade Tartust (Noortemajast "Sõprus"). - "Edasi", 1985, 5.X, nr.229.

Борзенко А. Важное средство межнационального общения /"Терем-теремок"/. - "Обмен опытом", 1984, №5, с.41.

Ильяшевич Вл. Телецикл "Форум" - на критику отвечает министр ... - "Московские новости", 1985, 21.IУ.

Клепп В. Для финских телезрителей /телепередача о стройтельстве Новоталлинского порта/. - СЭ, 1984, 26.XII, №29.

Кленский Д.,Логинов В. Министр приехал...: Идеологическая работа - дело каждого коммуниста /"Форум"/. - "Правда", 1985, 4.I, СЭ, 1985, 6.I.

Линдстрем В. Телевидение и дети /детские передачи на ЭТВ/. - СЭ, 1984, 16.IX, №214.

Макаров И. За два такта до Иво Линна /"Два такта вперед", 1985/. - МЭ, 1985, 5.X, №229.

"Нам сообщают...": Таллин/"Хлеб насущный"/. - "ТВ и радиовещание", 1984, №8, с.34.

Опекина Т. В эфире - "Форум": Руководитель-организатор и воспитатель. - СЭ, 1984, 18.IX, №215.

Скульская Е. Литературные встречи на телеэкране /литературные передачи на русском языке в "Телешколе"/. - СЭ, 1985, 16.II, №40.

Хапонен Е. "Янтарный ключ" дружбы. - МЭ, 1984, 30.VI, №126.

III. TELELAVASTUSED

Jantšek,S. "Pihtimuste öö".- NH,1985, 23.VI, nr.144.

Kalda,E. Kes ulataks abistava käe?: Telegroteskist "Abistav käsi". - SV, 1985, 15.II, nr.7, lk.7.

Kalda,E. "Pihtimuste öö". - SV, 1985, 24.V, nr.21, lk.7.

Kalda,E. "Plekkmehed", "Rudolf ja Irma". - SV, 1985, 18.I, nr.3, lk.7.

Kolhoosipreemia Mari Saadile (A.H.Tammsaare nim. kolhoosi eripreemia said telelavastuse "Rudolf ja Irma" lavastaja G.Kilgas, näitlejad E.Kull ja E.Hermaküla). - SV, 1985, 8.II, nr.6, lk.3.

Mikelsaar,M.,Sutrop,U. Rudolfi ja Irma armastuse lugu: Telelavastus teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval("Rudolf ja Irma").-"Edasi", 1985, 6.I, nr.5.

Tonts,Ü. "Rudolf ja Irma": Märkmeid telelavastuse puhul. - RH, 1985, 20.I, nr.17.

Tonts,Ü. "Pihtimuste öö": Märkmeid telelavastuse esietenduse puhul.- RH,1985,19.V,nr.115.

IV. ETF

Balbat,M. Eesti telefilmidest ("Kevad südames", "Võõra nime all").- SV, 1985, 22.II, nr.8, lk.7.

"Eesti Telefilm" XI üleliidulisel telefilmide festivalil (Kiievis). - SV, 1985, 11.X, nr.41, lk.7.

Eesti telefilmi menu Moldaavia TVs ("Sügiskuld")/ L.Karadžanova, S.Karadžanov. - NH, 1985, 20.III, nr.66.

Haasmaa,E."ETF"-i kolleegiumi 1000 protokolli./ Üles kirjutanud B.Viiding. - "Edasi", 1984, 15.VIII, nr.187, 16.VIII, nr.188, lk.4.

Haasmaa,E. Mida tehakse"ETF"-is?/Üles kirjutanud M.Balbat. - SV, 1984, 6.VII, nr.27, lk.7.

Haasmaa,E. Tunnustus üleliiduliselt festivalilt/ Vestles K.Tamberg.- RH, 1985, 20.X, nr.243.

Hansberg,E. Aksioomi ümber ("Aksioom", üles kirjutanud V.Kalmre). - "Edasi", 1985, 8.I, nr.6.

Janson,F. Film inimesest sõjas ("Võõra nime all"). - "Edasi", 1985, 12.V, nr.107.

Janson,F. Lüüriline lugu külamiilitsast: Dokumentaalfilm "Valulävi" teleekraanil 19.juunil. - "Edasi", 1985, 23.VI, nr.143.

Kaalep,A. Telemängufilm "Kevad südames" möödunud pühapäeval ETVs.-"Edasi",1985, 7.IV, nr.81.

Kadastik,M. Stsenaariumi järgi ("Keeletark"). - "Edasi", 1985, 2.II, nr.28.

Kalda,V. Festivale filmiklubides (filmifestival "Inimene ja maa"). - SV, 1985, 5.IV, nr.14, lk.13.

Kalda,V. Filmiklubis. (TPI filmiklubi VIII festival). - SV, 1985, 17.V, nr.20, lk.7.

Kalda,V. Jah - Kevadele südames". - "Nõukogude Õpetaja", 1985, 8.III, nr.10.

Kangro,R. Üldmulje oli rahulik: "ETF" ekraanil (muusikafilmidest).- RH, 1985, 10.III, nr.59.

Kerge,A.-E. Mis valmis,teoksil,kavas? ("Savoy ball", Kane kodu ballaad"). - SV, 1985, 13.IX, nr.37, lk.6.

"Kirjakast" (lugejate arvamusi telefilmist "Kevad südames"). - "Edasi", 1985, 27.IV, nr.98.

Kubo,M. Tunnuslik on elujaatav hoiak ("ETF"-i 1984.a. portree- ja ülevaatefilmidest). - RH, 1985, 24.II, nr.47.

Käsper,K. Puudutuste dramaturgia: Märkmeid telefilmist "Võõra nime all". - SV, 1985, 7.VI, nr.23, lk.7.

Luik,H. Laul, mida homme enam pole ("Laul, mida eile polnud veel"). - "Teater.Muusika.Kino", 1985, nr.6, lk.75.

Lõhmus,A. Austatud Ain Kaalep ("Kevad südames"). - "Edasi", 1985, 13.IV, nr.86.

Lõhmus,A. Kevad? Südames? ("Kevad südames"). - "Edasi", 1985, 19.I, nr.16.

Lään,I. Tavatu tavaliseks: Rein Marani loodusfilmid. - "Edasi", 1984, 28.X, nr.249.

Maran,R."Elu värvid"/Üles kirjutanud M.Paiba. - "Pärnu Kommunist", 1984, 19.IX, nr.180.

Mereste,Ü. Kolm probleemi töökäte vähesusest: "ETF" ekraanil ("Defitsiit","Elada maal","Põial-Liisid"). - RH, 1985, 3.III, nr.54.

Möödunud aasta "ETF"-is (fotod,tekst). - SV, 1985, 15.II, nr.7, lk.1.

Plahhov,A. Hetk ja aeg(dokumentaalfilmidest). - SV, 1985, 28.VI, nr.26, lk.7.

Poldre,E. Filmikaameraga töökollektiivides ("Põial-Liisid", "Kes on süüdi?"). - Õ, 1985, 27.X, nr.250.

Põldre,M. Mis valmis, teoksil, kavas? ("Kevad südames"). - SV, 1984, 28.XII, nr.52, lk.11.

Russak,Ü. "Aksioomist" edasi ("Aksioom"). - RH, 1985, 10.II, nr.35.

Suskov,V. (Lühiinfo koos fotoga "ETF"-i võttegrupi tööst uue muusikafilmiga). - Õ, 1985, 15.VI, nr.134.

Suurvärav,A. Telefilm Fred Kudust ("Elu nagu kümnevõistlus"). - "Spordileht",1985, 11.I, nr.4.

Tamberg,K. Inimestest sõja- ja rahupäevil ("Moonsundi sügis", "Ilus on maa"). - RH, 1985, 24.II, nr.47.

Tamberg,K. Märkmeid filmist "Võõra nime all". - NH, 1985, 14.VII, nr.162.

Teder,T. Püha kolmnurga pildistused ("Ilus on maa").- "Teater.Muusika.Kino", 1985, nr.9, lk.69.

Teder,T. Ringrajapiloodid ("Ringrada"). - "Teater.Muusika.Kino", 1985, nr.5, lk.41.

Tinn,E. "Võõra nime all". - RH, 1985, 16.VI, nr.138.

Tormis,L. Tantsumonoloog filmilindil ("Naine"). - SV, 1985, 12.IV, nr.15, lk.7.

Visnap,M. "Teine reaalsus".-"Teater. Muusika. Kino", 1985, nr.4, lk.58.

Väinastu,P. Rahvusvaheline filmifoorum merevaigurannikul ("Kui jala Austraaliasse saab" pälvis NSVL Kinoliidu diplomi).- SV,1984, 16.XI, nr.46, lk.6.

Õunapuu,A. "Pöial-Liisid". - NH, 1984, 7.XII, nr.281.

Аграновская Э. Люди и моторы /"Гонки по кругу". - МЭ, 1985, 12.I, №9.

Арулаане Э. Лучший фильм называют студенты /VIII кинофестиваль в киноклубе ТПИ, "Весна в сердце" - I место/. - МЭ, 1985, 13.IV, №73.

Березанская С. Единство противоположностей: Искусство наблюдения: поэзия прозы /фильмы А.Сеета и М.Соосаара/. - "Искусство кино", 1985, №4, с.79.

Ишимов Вл. Четыре монолога по поводу Таллинских фильмов. - "Таллин", 1984, №4, с.93.

Кукк А. Это прекрасная традиция /теледокументалисты о "Днях старого города"/. - СЭ, 1985, 5.VI, №128.

Ляэн И. Реальность легенды /"Под чужим именем"/. - СЭ, 1985, 11.VII, №159.

Плахов А. Миг и время. - "Таллин", 1985, №5, с.113.

Рощаль Л. Мир вокруг и в себе. - "Таллин" 1985, №5, с.109.

V. PERSONALIA

Eesmaa,E. Esimene veerg. - "Kultuur ja Elu", 1985, nr.3, lk.1.

Kask,T. Mis valmis, teoksil, kavas. - SV, 1984, 17.VIII, nr.33, lk.7.

Kerge,A.-E. (intervjuu)/ Vahendas E.Link. - SV, 1984, 10.VIII, nr.32, lk.5.

Kullaste,A. (esinemine poliitpäeval Põlva rajoonis). - "Koit", 1985, 14.IX, nr.109.

Maran,R. Filmikaameraga looduses/ küsitles A.Kopti. - Ô, 1984, 25.VIII, nr.197.

Maran,R. Loodus varjest vaadatuna/ küsitles R.Vaidlo. - Ô, 1984, 6.XII, nr.279. (vt. ka Lään,I. Tavatu tavalises - "ETF").

Mägi,T. Läbi paljude sajandite/ vestlusringis ka T.Mägi. - Ô, 1985, 17.VI, nr.135.

Mägi,T. "Kodulinna" tähtpäev /kirjutanud H.Mägi. - Ô, 1985, 14.X, nr.236.

Mägi,T. Kümnene alles.../ kirjutanud T.Sildam "Kodulinna" 10.aastapäeva puhul/. - NH, 1985, 15.X, nr.237.

Piip,L. Heino Mikkin - vabariigi spordižurnalistika raudvara. - "Spordilent", 1984, 30.XI, nr.140.

Randla,G. Televisioonikunstnikest /Üles kirjutanud E.Komissarov. - "Teater.Muusika.Kino", 1984, nr.9, lk.96.

Tootsen,Ü. Autogramm "Sädemele". - "Säde", 1985, 1.VI, nr.43/44.

Tõnisson,M. Mägironija samme. - "Edasi", 1985, 19.VII, nr.164.

Маран,Р. С кинокамерой в мире природы/ Беседу вел А.Копти. - ВТ,1984,25.VIII,№197.

Мяги Т. Хозяева старого города /В.Космачева. - МЭ, 1985, 15.X, №198.

Esiettekanne Raadioteatris ("ERSO stuudiotund"). - SV, 1985, 22.II.

Erm,A. V.I.Lenini nim. Kultuuri- ja Spordipalees ("Helisild NSVL-Soome" 20.aastapäeva galakontsert). - SV, 1985, 11.X.

Esko,A. Meele-trahh-jahutaja. - "Edasi", 1985, 30.III

Harro,H. "Laulavad..." (ER laululapsed Eda Neideri juhatusel). - NH, 1985, 29.XI.

Jalakas,V. Kuulake! Pange tähele! (Kuulamisõpetus "Kooliraadios"). -"Nõukogude Õpetaja", 1985, 21.XII.

Jüssi,E. Looduse aabits. - "Eesti Loodus", 1985, nr.2-12.

Kallas,S. Mälumängust ("Mnemoturniir"). - "Edasi", 1984, 12.X.

Kalmet,M. Haridusministeeriumis (...oli arutusel "Kooliraadio" õppeaasta). - "Nõukogude Õpetaja", 1985, 8.VI.

Kond,L. Raadiofoonika ratastel. - Õ, 1984, 20.XII.

Kuidas on lood põllumajanduses rakendatavate seffide tööviljakusega? Kas ulatuslikust seflustööst on ka kasu? ("Mikrofoorum") - "Aja Pulss", 1985, nr.6, lk.7-8.

Laak,T. Massiteabe- ja propagandavahendid kui partei ja kogu rahva seisukohtade väljendajad. - Kogumik "Ideoloogiatöö efektiivsuse eest". Tln. 1984, lk.151-171.

Lahemaa,I. Külas olid "Mikriveski" ja "Raaliklubi". - "Nõukogude Hiiumaa", 1985, 28.XII.

Lasting,P. Hästi tentud töö on ilus. (ER saate "Tere hommikust, põllumehed!" korraldatud küsitlus populaarse põllumehe-agronoomi selgitamiseks). - "Eesti Loodus", 1985, nr.12, lk.762-765.

Lasting,P. "Looduse kaitsel". -"Eesti Loodus" 1985, nr.6, lk.392-397.

Lasting,P. Taidlus maal: kes ja kuidas? ("Tere hommikust, põllumehed!" toimetuse küsitlusest populaarsete põllumeeste selgitamiseks). - "Kultuur ja Elu", 1985, nr.6, lk.2-4.

Leino,M. Siller!Siller! Keda kutsud?. - "Edasi", 1985, 4.X.

Lenk,H. Ainult 1 küsimus. - NH, 1984, 21.XI.

Limberg,E. "Kasiino" uus kuub.- Õ,1985, 24.X.

Lään,V. Raadioaasta. - "Edasi", 1984, 29.XII.

Lään,V. Ringhäälingu aastarõngad. - "Aja Pulss", 1985, nr.9, lk.26-27.

Mets,M. Pika tee jutud("Kui kogu rahvas..."). - RH, 1985, 21.IX.

Mida on kaasa toonud majanduseksperiment kergetööstuses? ("Mikrofoorum"). - "Aja Pulss", 1985, nr.18, lk.10.

Mihhailova,D. Alaline autor küsitletava rollis (Jüri Raudsepp). - "Kodumaa", 1985, 25.XII.

Milistver.R, Vahuri,A. Raadio.- "Kaja 83", Tln.,1985, lk.106-111.

Mis on valmis, teoksil, kavas? (Lembit Siimaste). - SV, 1985, 20.IX.

Naaber,G. Autor on pärnulane (R.Alleri kuuldemäng "See, kes on tugevam"). - "Pärnu Kommunist", 1985, 21.VI.

Oja,M. Luuleõhtu eetris. - "Kodumaa", 1985, 2.X.

Palmaru,R. Päev, mida kanname endas (Vello Rummo meenutusi tööst ER-s 1944-1945). - "Aja Pulss", 1985, nr.8, lk.7.

Palmaru,T. Ainult 1 küsimus. ("Kooliraadio" majandusteemaline konkurss). - NH, 1985, 18.XII.

Raamat ja lugeja. ("Mikrofoorum"). - "Aja Pulss", 1985, nr.2., lk.26-27.

Raskasov,V. Siin Moskva! (ETV ja ER korrespondendipunkt Moskvas). - NH, 1985, 7.V.

Siin "Kooliraadio!". - Nõukogude Õpetaja, 1985, 24.VIII.

Siitan,T. Bach ja Händel Eesti Raadios. - SV, 1985, 1.II.

Trikkel,I. Saagem tuttavaks: raadio. Õpik: K.Leht "Kirjanduse lugemik VIII klassile." Tln. 1984, lk.49-60.

Täna on raadiopäev, kõigi sidetöötajate päev. - RH, 1985, 7.V.

Кленский Д. С пером и микрофоном. - СЭ, 1985, 14.У.

Леэде И. Звучащее слово /о литературных передачах/. - СЭ, 1985, 1.УІ.

Пестун И. Проблему ставит репортер. /о передаче "Народный контроль"/. - "Правда", 1985, 24.XII.

Триккел И. На рубеже 70-х и 80-х годов. - В кн. "В диапазоне современности". М., 1985, с.166-180.

Яагура К.,Ярвсоо Э. Доверие слушателей /о передаче "С добрым утром, земледельцы!"/. - "Обмен опытом", 1985, №3-4, с.51-54.

INFORMATSIOONI- JA ARVUTUSKESKUS

Riit,M.,Timak,R. kaasautorid Lauristin,M., Vihalem,P. Keskkonnateadvus ja ajakirjandus. - "Eesti Loodus", 1985, nr.11, lk.705-712.

Timak,R.,Lauristin,M.,Vihalem,P. Keskkonnateadvus - arusaamad ja hinnangud. - "Eesti Loodus", 1985, nr.6, lk.374-382.

Kohlin,A. Levimuusika kolm tahku. - "Teater. Muusika,Kino", 1985, nr.10.

Tamre,A. Elanikkonna ajakasutus. - kogumik "Perekond ja kultuur", Tln.,1985, lk.20-26.

Мейнерт Н. Рок-музыка и кино в системе социальных и культурных ценностей молодежи. - В сб. Развитие социальной структуры и образ жизни. Таллин, 1984.

Esko,A. Liikuv heliülekande- ja salvestusseade. - "Side.Raadio.Televisoon.", 1985, nr.4.

Lesment,V. Televisiooni tehnobaasi arengust Vabariiklikus Raadiotelekeskuses. - "Side.Raadio. Televisoon.", 1984, nr.11.

Mutt,A. Magnetlindi lõiketa montaaž Eesti Raadios". -"Side.Raadio.Televisoon.", 1985, nr.1.

Pedusaar,H. "Carl Zeiss Jena" näitus Tallinnas. - "Tehnika ja Tootmine", 1984, nr.8.

Pedusaar,H. Telefoni eelajaloost. - "Tehnika ja Tootmine", 1985, nr.8.

Pihlak,I. Rahvusvaheline näitus "TV-, kino- ja raadiotehnika-85". -"Side.Raadio.Televisoon.", 1985, nr.4.

Pilvisto,V. Helimoodustusseadmete süsteem "SCAMP". - "Side.Raadio.Televisoon.", 1985, nr.2.

Varandi,K. III klassi värviteleritest. - "Side.Raadio.Televisioon.", 1984, nr.4.

Varandi,K. Kassettdiktofon "Topaz Д202". - "Tehnika ja Tootmine", 1984, nr.7.

Varandi,K. Kassettmagnetofon "Majak-610 stereo". - "Side.Raadio.Televisoon.", 1984, nr.9.

Varandi,K. Värvitelerid Ц-280 ja Ц-380. - "Side.Raadio.Televisoon.", 1984, nr.11.

Varandi,K. Koduelektroonika 85 - telerid. - "Tehnika ja Tootmine", 1984, nr.11.

Varandi,K. Digitaalgrammofonidest. - "Side. Raadio.Televisoon.", 1985, nr.1.

Varandi,K. Koduelektroonika 85 - raadiovastuvõtjad. - "Tehnika ja Tootmine", 1985, nr.1.

Varandi,K. Koduelektroonika 85 - magnetofonid, grammofonid, võimendid. - "Tehnika ja Tootmine", 1985, nr.4.

Varandi,K. Raadiovastuvõtja "IŠIM 003". - "Side. Raadio.Televisoon.", 1985, nr.5.

Varandi,K. Eesti Raadio uus heliautobuss. - "Tehnika ja Tootmine", 1985, nr.7.

TRÜs KAITSTUD TV- JA RAADIOALASED DIPLOMITÖÖD

Helle Aan	Reklaam Eesti Raadios.
Tõnis Erilaid	Noorte muusikalise maitse väljendamise ja kujundamise probleeme Eesti Raadios ja Eesti Televisioonis.
Ulvi Funk	Mati Talvik telepublitsistina.
Vahur Kersna	Meelelahutuse funktsioonid Eesti Televisoonis.
Anneli Külaots	Eesti Televisiooni programmi geograafiline haare 1985. aasta aprillis.
Mare Leino	Koolieeliku ja raadio suhe.
Indrek Lindsalu	Ajakirjandusreklaami efektiivsust mõjutavad tegurid.
Vahur Murutar	EPA üliõpilaste väärtushinnangud erinevatele kommunikatsioonikanalitele.
Terje Soots	"Mikriveski" sihtauditooriumi teoreetiline ja praktiline analüüs.
Ivar Vigla	Helikujundusest raadiokommunikatsioonis.

E.VILDE nim. TALLINNA PEDAGOOGILISE INSTITUUDI KULTUURITEADUSKONNA KULTUURHARIDUSE ERIALA LÕPETANUTE TV-ALASED DIPLOMITÖÖD.

Mart Kampus	Noorte- ja lastesaadete peatoimetuse saade "Õhtujutt" L.Prometi ja H.Ch.Anderseni muinasjutud "Taputilgake" ja "Kindlameelne tinasõdur".
Urmas Megerild	Noorte- ja lastesaadete peatoimetus ""ITI" ehk meie päris oma teater" (teatrikuu raames).
Peeter Tepp	"Eesti Telefilm", dokumentaalfilm "Külaskäik Aisopose juurde".
Agu Veetamm	ETV noorte- ja lastesaadete peatoimetus "Minu maailm".

SISUKORD

Karl Kasikov. NLKP XXVII kongressiks valmistumine ning sellest tulenevad Eesti Televisiooni ja Raadio töösuunad 3
Paul Jürjo. Televisioon ja raadio kui organisaator, vahendaja, looja 6

JUHI SUHTLEMINE KUULAJA-VAATAJAGA
Enn Anupõld. "Foorum" ja vaataja kirjad 10
Peeter Lasting. "Mikrofoorum": uus sisu ja vorm 13

SUURES ISAMAASÕJAS SAAVUTATUD VÕIDU 40. JA EESTI NSV 45.AASTAPÄEV
Ela Tomson. Üheksa tundi Lauluväljaku kohal 18

MAJANDUSTEEMA
Valve Kirsipuu. Majandussaadetest ETV-s ja raadios 23

TÄNAPÄEVA TEEMA KUNSTILISTES SAADETES
Endel Link. Teleteatri kunstielamusi 28
Peeter Hein. Kirjanik mikrofoni ja kaamera ees 35

MUUSIKALISE MAITSE KASVATAMINE
Eva Potter "Muusikaelu" traditsioonid ja areng 38
Aarne Vahuri. "Muusikaline tund" - 1985 40

SPORT
Raul Rebane. Spordireportaaž monitorilt 44

VARIA
Ain Allas. "Aktuaalne kaamera" 25000 47
Vilma Jürisalu. "Kultuurikaja" esimesed aastad 48
Lembit Lauri. Mõne reaga "Kirjutamata memuaaridest" 51

Hubert Veldermann. "Kodukandilood". Veidi ajaloost 53
Õilme Krell. Kohusetundest kodumaa-armastuseni 55
Toivo Tootsen. RAMETO läbi kahe aastakümne 58
Ralf R.Parve. "Kasiino" uus kuub ... 62
Heino Pedusaar. Quo vadis, meie heliarhiiv? 65

TEOORIA PRAKTIKAS
Mait Sarv. Arvutustehnika rakendusi komitee töös 69
Tiiu Paulson. Auditooriumist 72
Andrus Saar. Saatejuhist ajakirja-tüüpi raadiosaadetes 75
Helju Jüssi. Raadioajakirjanikud arutasid ... 79

PERSONALIA
Krista Kilvet. Tädi Puuste 82
Ülo Ojatalu. Raadioinsener Aleksander Sillart 83
Karl Tamberg. Mehest, kes on poole vanem kui Eesti Televisioon 85
Vilhard Pilvisto. Helirežissöör Moskvast 88

ETV SARISAATED 1985 90
EESTI RAADIO SARISAATED 1985 94

KROONIKA
EESTI TELEVISIOON
Autasud ja preemiad 98
Kroonika 100
EESTI RAADIO
Autasud ja preemiad 101
Kroonika 101
INFORMATSIOONI- JA ARVUTUSKESKUS
Kroonika 105
VABARIIKLIK RAADIOTELEKESKUS
Autasud ja preemiad 107
Muusikakollektiivid 109
Autasud ja preemiad 109

BIBLIOGRAAFIA 110
TRÜ-s KAITSTUD TV- JA RAADIOALASED DIPLOMITÖÖD 124
E.VILDE NIM. TALLINNA PEDAGOOGILISE INSTITUUDI KULTUURITEADUSKONNA KULTUURHARIDUSE ERIALA LÕPETANUTE TV-ALASED DIPLOMITÖÖD 124

Панорама Гостелерадио ЭССР 1986. Проспект-альманах об опыте работы. На эстонском языке. Художник-оформитель Г.Паньт. Таллин, изд-во "Ээсти раамат".

Toimetajad R.Meerits, M.Leemets
Kunstiline toimetaja G.Pant
Tehnilised toimetajad Ü.Ojatalu, M.Sein
Korrektor S.Krigulson № 6276
Trükkida antud 05.06.86
MB-00829. Formaat 60x84/16 Trükipaber nr.1.
Rotaprint. Trükipoognaid 8,0+1,0 (kleebised).
Tingtrükipoognaid 8,37.
Tingvärvitõmmiseid 8,61. Arvestuspoognaid 6,17.
Trükiarv 500. Tellimus nr.2505. Hind 40 kop.
Kirjastus "Eesti Raamat", 200090, Tallinn,
Pärnu mnt.10. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükikoda,
200090, Tallinn, Pärnu mnt. 67-A.

Tekst: ENSV Teleraadiokomitee Informatsiooni- ja Arvutuskeskuse tekstitöötlussüsteem.

Eesti Raadio

Teised raadiokanalid

Eesti Televisioon

Teised telekanalid

Joonis 1

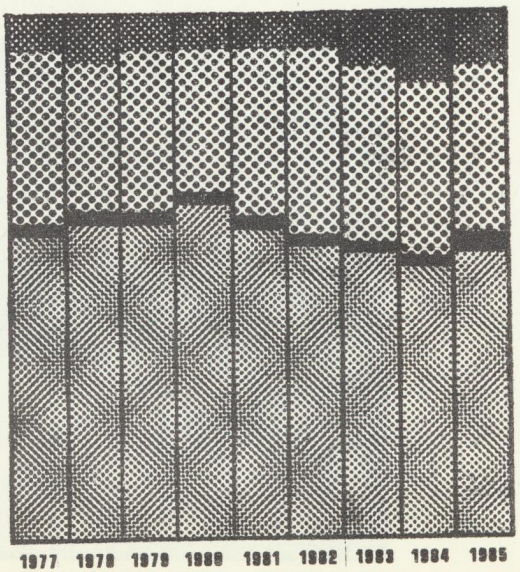

Joonis 2

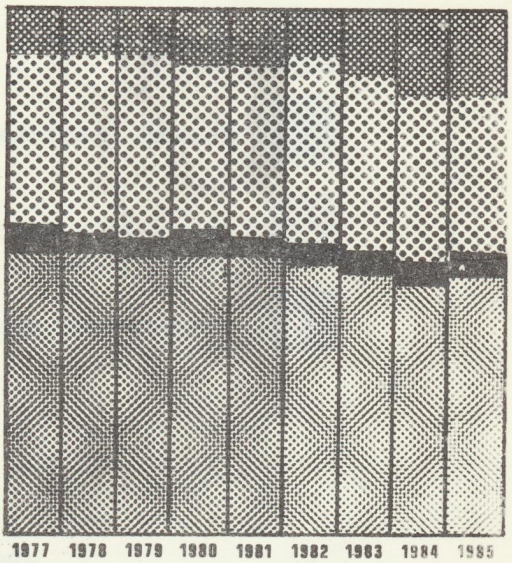

Joonis 3

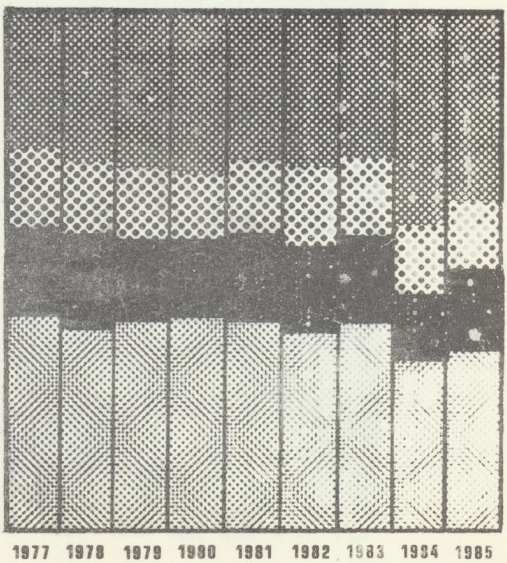

Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40. ja Eesti NSV 45.aastapäeval pühendatud laulu- ja tantsupeo rongkäik jõuab Lauluväljakule
(R.Tikmaa foto)

ENSV Riikliku Televisiooni- ja Raadiokomitee segakoor - 40
(A.Rammo foto)

ENSV Riikliku Televisiooni- ja Raadiokomitee estraadiorkester - 40
(P.Sirge foto)

Saatesarjas "Kui kogu rahvas ..." aktiivsemalt osalenud.
Vasakult paremale: erumajor Andrei Ugand, erumajor Erich Kiisa, eruvanemleitnant Feliks Kaskneem, kindralmajor Vello Vare, erupolkovnik Aleksander Ess ning saatesarja autor Lembit Siimaste
(A.Rammo foto)

ENSV teeneline kultuuritegelane Ivi Kreen. (P.Sirge foto)

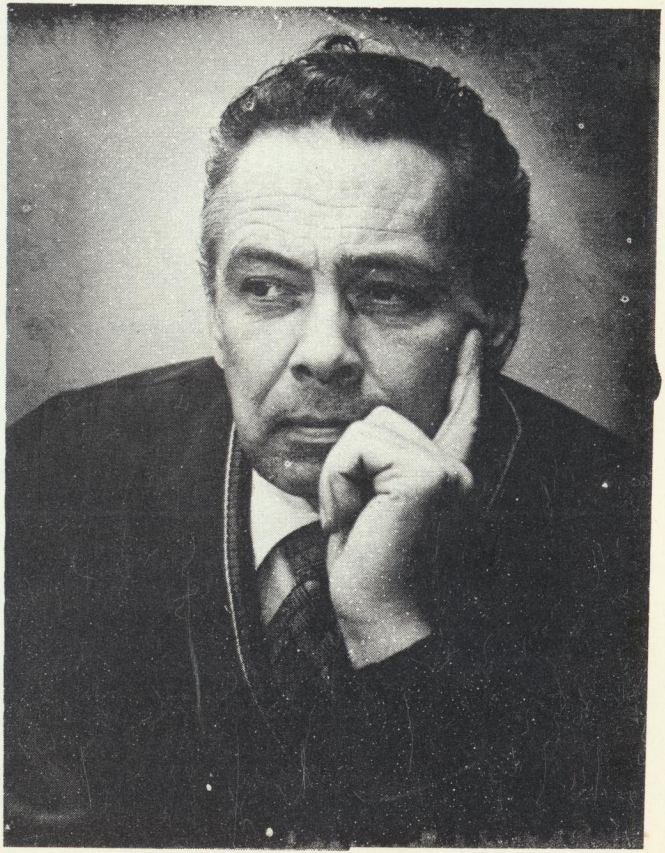

ENSV teeneline ajakirjanik Felix Leet (A.Rammo foto)

ENSV teeneline ajakirjanik Rein Järlik (P.Sirge foto)

ENSV teeneline kunstnik Viiva Väinmaa
ENSV teeneline kunstnik Hendrik Nagla (P.Sirge foto)

ENSV teeneline kultuuritegelane Harri Kõrvits
(A.Rammo foto)
ENSV teeneline insener Neeme Eeljõe
(V.Sintsovi foto)

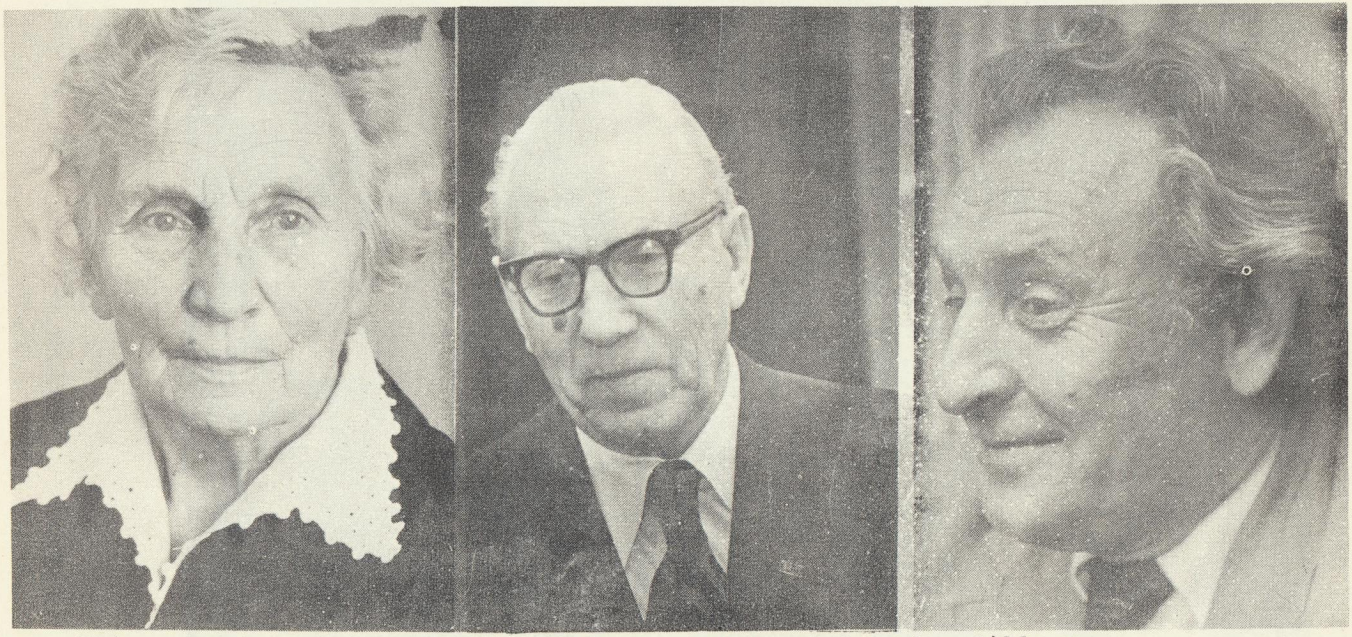

Meie rauavara: Helene Puuste (A.Rammo foto), Aleksander Sillart (H.Maasikmetsa foto), Valdur Himbek (H.Maasikmetsa foto)

"Kodukandilugude" saatebrigaad. Vasakul Õilme Krell

"Kasiino" saatetegijad (A.Rammo foto)

Eugen Kapp ja Juri Kokžajan salvestuse eel
(H.Pedusaare foto)
"Quo vadis.." - Heino Pedusaar (A.Rammo foto)

Evald Hermaküla ja Elle Kull telelavastuses "Rudolf ja Irma"
(Ü.Josingu foto)

Tõnu Mikiver ja Maria Klenskaja telelavastuses "Pihtimuste öö"
(P.Sirge foto)